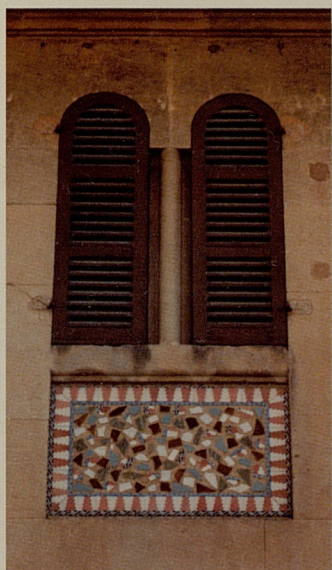

ITINERARIS URBANS PER LA CIUTAT D'INCA

Pere Rayó

ITINERARIS URBANS PER LA CIUTAT D'INCA

ITINERARIS URBANS PER LA CIUTAT D'INCA

Pere Rayó Bennàssar

Pròleg de Damià Pons i Pons

Sig. D 1787

R. 21.232

INCA

1993

NO PRESTEC

A Elisabet Maria

i Miquel Àngel

Itineraris urbans per la ciutat d'Inca

© *del text i fotografies (exceptuant les signades expressament):* Pere Rayó Bennàssar.

© *del pròleg:* Damià Pons i Pons.

Coberta: Documenta Balear. Fotografies de Miquel Àngel Quetglas.

Producció i fotocomposició: Documenta Balear S. A.

Impressió: Gràfiques Mallorca. Inca.

ISBN: 84-606-1660-6.

Dipòsit Legal: PM-1253-1993.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	7
PRÒLEG	9
INTRODUCCIÓ	13
PRIMER ITINERARI	15
1. Ajuntament	16
2. Cafè Mercantil	18
3. Can Janer	20
4. Casa d'habitatges	22
5. Can Ripoll	24
6. Can Cabrer	26
7. La Quartera	28
8. Can Mir	30
9. Can Fluxà	32
10. L'Estació	34
11. La Plaça de Toros	36
12. Can Beltran	38
13. Can Ramis	40
14. Casa d'habitatges	42
15. Can Salas	44
16. Església de Sant Domingo. Exterior	46
17. Església de Sant Domingo. Interior	48
18. Claustre de Sant Domingo	52
19. Can Riera	54
20. Can Xesquet	56
21. Casa Senyorial	58
22. Teatre Principal	60
23. Els Molins	62
24. Monestir de Sant Bartomeu. Clastra i exterior de l'església	64
25. Monestir de Sant Bartomeu. Interior de l'església	66

26. Monestir de Sant Bartomeu. Interior	68
27. Cases populars	72
28. Can Comas	74
29. Can Amengual	76
30. Casa d'habitatges.....	78
SEGON ITINERARI.....	81
31. Els pòrtics	82
32. Antic Banc Agrícola d'Inca.....	84
33. Can Beltran.....	86
34. Antic Hotel Domingo. Centre Parroquial	88
35. Església de Santa Maria la Major. Exterior.....	90
36. Església de Santa Maria la Major. Interior	92
37. Rectoria.....	96
38. Can Pieras	98
39. La Font Vella	100
40. Els "qanats" de la Font de la Canaleta	102
41. Can Domènech	104
42. Antic Club Velocipedista d'Inca	106
43. Can Coll	108
44. Can Siquier	110
45. Can Domingo	112
46. Can Campos.....	114
47. Can Marron.....	116
48. Can Mora.....	118
49. Convent de Sant Francesc	120
50. Convent de Sant Francesc. Claustre.....	124
51. Can Mayans	126
52. Residència Miquel Mir	128
53. Convent de les monges de la Caritat.....	130
54. Casa	132
55. Can Marquès.....	134
56. Can Ensenyat	136
57. "Sa Travessa".....	138
58. Can Amer	140
59. Can Florencio.....	142
60. Antic Hotel Central	144
VOCABULARI.....	147
BIBLIOGRAFIA	155

PRESENTACIÓ

Inca té un patrimoni històrico-artístic ben valuós; però dissortadament, excepció feta del patrimoni religiós, no ha gaudit de l'atenció que es mereixia de part dels seus moradors, essent-ne còmplices els tècnics, urbanistes i dirigents.

Els processos d'urbanització són indissociables de l'evolució social i econòmica i del progrés tècnic. A Inca, els moments de més expansió urbanística corresponen a la fi del segle passat i, sobretot, al primer terç del present.

Durant el primer terç del present segle, la societat inquera era oberta i dinàmica. Les construccions incorporaren, sovint, les formes innovadores dels corrents modernistes i noucentistes derivats, sobretot, dels models barcelonins. La participació dels industrials inquers a la Fira Internacional de Barcelona de 1929 no fou de bades. Fou determinant en la morfologia de les noves edificacions.

Les reformes urbanes descontrolades, dels anys seixanta i setanta, han minvat fort el patrimoni arquitectònic inquer. Hem vist desaparèixer impunement i passiva, entre d'altres, edificacions com can Montroig, s'Hostal des Tiradors, els rentadors i tot el sistema hidràulic del pla de sa Font, el cadafal de la plaça...

Les ciutats ja no poden ser el resultat desordenat d'iniciatives accidentals. En aquest sentit, Inca té el seu Pla d'Ordenació Urbana i un dels seus apartats és el catàleg d'edificis i elements arquitectònics i artístics. Ara bé, no basta catalogar, cal anar més lluny: cal preservar, cal rehabilitar.

Per allò que solament es pot estimar el que es coneix, el llibre que teniu a les mans pretén donar a conèixer el patrimoni històrico-artístic urbà d'Inca, des del segle XIII fins als anys 50 del nostre segle. Per tal de ser més engrescador, té una estructura didàctica en forma de dos itineraris de trenta punts d'interès cada un d'ells.

L'autor és Pere Rayó Bennàssar, llicenciat en Història d'Art. En ell concorren els mèrits de ser un gran pedagog de la Història de l'Art, a l'institut Berenguer d'Anoia d'Inca; d'haver participat en la redacció del Catàleg del

PGOU, quan era regidor; i ser l'autor de la secció "Art als carrers d'Inca", que publicà el *Diario de Mallorca*, amb una grandíssima acceptació popular, des del setembre del 1992 al juny del 1993.

El repte urbanístic d'Inca no és bastir quantitat de nous habitatges; el repte és rehabilitar, adequar i preservar el patrimoni arquitectònic que ens han deixat els avantpassats. Tasca col·lectiva on la iniciativa privada ha de dur l'empenta més forta. Ha de saber, però, que compta amb el suport de l'Ajuntament d'Inca.

Bernat Amengual

Regidor d'Urbanisme

PRÒLEG

Fa una trentena d'anys que conec en Pere Rayó. A més de coincidir als mateixos centres educatius els anys del batxillerat, compartirem els tres primers anys d'estudis universitaris a les aules de l'Estudi General Lul·lià de Palma. Aleshores tot just estava naixent la Universitat de les Illes Balears. Teníem tants d'elements en comú —la poesia, per damunt tots— que cada matí, entre una classe i l'altra, necessitàvem enfil·lar les paraules en amistoses converses. De vegades anàvem a caminar per aquells carrers ombrívols que enrevolten la Seu. És ben probable que el nostre professor de Literatura Catalana, l'admirable i estimat Josep Maria Llompart, en alguna ocasió ens llegís la descripció que Llorenç Villalonga havia fet d'aquell barri a les primeres pàgines de *Mort de Dama*. Moixos, senyors, eclesiàstics i campanades eren certament la fauna més característica que topaven en les seves passejades aquells dos adolescents que vivien intercanviant incerteses i construint projectes de futur, sempre desorbitats, sempre, però, intensament volguts.

Aleshores, mentre anàvem per aquells carrers humits i foscos, en Pere Rayó ja retratava amb els seus ulls de bona persona els elements artístics i arquitectònics que veien, impassibles i envellits, passar les nostres còrpores. Els mirava i en feia el comentari, els donava nom i els posava la data. Ara, quan han passat vint anys d'ençà d'aquelles passejades pel centre històric de Palma, tenc la impressió que aleshores jo ja vaig saber que un dia el meu bon amic faria el llibre que ara teniu en les vostres mans.

Un llibre sobre la ciutat d'Inca. És en aquesta ciutat on en Pere Rayó Bennàssar va néixer l'any 1951. I al llarg dels anys hi ha mantingut una relació de solidària complicitat. Sempre ha sabut que Inca era el petit tros de món on el seu profund sentiment de ciutadania havia de manifestar-se. Certament ha exercit de ciutadà en el més rigorós significat de la paraula: contribuint d'una manera del tot desinteressada a millorar la seva ciutat, a fer-la més culta, amb una major riquesa associativa, amb un nivell més intens d'autoestima i de sentiment de col·lectivitat. En Pere Rayó ha donat molt a la seva ciutat i mai no ha actuat empès per cap afany de recompensa. Ha pensat molt més en el deure de servir-la que en la possibilitat d'aprofitar-

se'n. Des de la presidència, o simplement en la seva condició de soci, de la delegació d'Inca de l'Obra Cultural Balear, creada l'any 1974 —també va ser membre de la Junta Directiva de l'entitat els anys que la va presidir Josep Maria Llompart; o amb les seves col·laboracions a les revistes locals —"Dijous" i "Inca Revista"— o, de manera més esporàdica, als diaris "Balears", "Última Hora" i "Diario de Mallorca"; o amb els articles publicats als programes de festes editats en ocasió del Dijous Bo o de Sant Abdon; o amb la seva activitat com a regidor del PSM-Nacionalistes de Mallorca entre el 1983 i el 1987, quan va mostrar-se absolutament partidari de la inclusió en el Pla General d'Ordenació Urbana d'un catàleg, al màxim d'exhaustiu, d'edificis i elements arquitectònics i artístics; o passant hores i més hores escodrint l'Arxiu Municipal; en tots aquests casos i circumstàncies, en Pere Rayó ha dedicat temps i esforços a fer possible una fita, que és, a la vegada, senzilla i molt meritòria: convertir Inca en una ciutat més culta i més autèntica. Aquesta sempre ha estat la seva fal·lera.

En Pere Rayó va acabar la Llicenciatura en Filosofia i Lletres, en l'especialitat d'Història de l'Art, l'any 1975, a la Universitat de Barcelona. Els seus anys de residència a la capital catalana el varen formar en el terreny dels coneixements acadèmics i també, i molt, en el de l'aprenentatge de l'art de la navegació per la vida, sempre, i alhora, tan atractiva i tan tempestuosa. El curs 75-76 va començar a exercir de professor a l'Institut Berenguer d'Anoia. Des d'aleshores, hi ha impartit classes de geografia, història i història de l'art. Els seus alumnes han pogut comprovar la bonhomia del personatge, la informació exhaustiva que té sobre tots els temes que explica, la passió i emotivitat amb què embolcalla els seus comentaris sobre determinats fets històrics o sobre els detalls d'alguna pintura o de qualsevol altre element artístic. A l'Institut, també ha exercit, en diverses ocasions, càrrecs directius: n'ha estat secretari, vice-director i director. En totes les ocasions, hi ha aportat dedicació i meticulositat, feina ben realitzada.

Del fet que en la persona d'en Pere Rayó es produís la conjunció d'un profund arrelament a la ciutat i una formació acadèmica i professional històrico-artística, feia inevitable que un dia o l'altre sorgís un llibre de les característiques d'aquest que ara teniu l'oportunitat de llegir.

L'origen dels *Itineraris urbans per la ciutat d'Inca* es poden trobar en la secció *Art als carrers d'Inca* que l'autor va publicar al "Diario de Mallorca" del setembre de 1992 al juny de 1993. Uns breus comentaris d'una edificació, la fotografia de la qual acompanyava el text, que era una peça de mèrit del patrimoni històrico-artístic de la ciutat. La secció va ser ben rebuda pels inquers i va contribuir a què molts dels propietaris, i també els veïnats en general, valorassin més positivament les seves vivendes i tot l'entorn urbanístic que emmarcava les seves vides.

Talment com assenyala el títol, el llibre proposa dos itineraris per l'interior de la ciutat, amb tot un seguit d'aturades que han de ser aprofitades per

contemplar aquells elements arquitectònics i artístics que des del punt de vista de la història o del gust estètic són mereixedors de l'atenció de qual-sevol persona que sigui sensible a la cultura o de tots els ciutadans que estimin la seva ciutat. L'autor, amb una admirable prosa descriptiva, sempre precisa i rigorosa, ens en dóna les dades històriques necessàries i ens convida a observar-ne els detalls. Després de la publicació d'aquesta obra, trespasar pels carrers d'Inca podrà ser una experiència molt més enriquidora, una mena de diàleg amb el passat, un bany en l'elegància de les formes que forjaren els inquers al llarg de set segles d'anar fent la ciutat.

Inca certament té un patrimoni històrico-artístic ben valuós, tant en pintura com en arquitectura civil i religiosa. Les diferents èpoques històriques han anat deixant un bon floret d'edificis magnífics en els carrers de la ciutat. A més de les diferents construccions monumentals de caire religiós, sobretot va ser al primer terç d'aquest segle quan la fisonomia de la ciutat va enriquir-se amb múltiples mostres valuoses d'arquitectura civil —un bon nombre d'aquestes són el fruit del procés de la industrialització—, el conjunt de les quals és una mena d'antologia dels corrents artístics més característics del nostre segle. El llibre d'en Pere Rayó pot servir sobradament per desmuntar una imatge, certament falsa, d'una Inca en la qual predominen les construccions que més aviat són sospitoses de mal gust. Evidentment que n'hi ha, com per tot arreu, però. La frenètica activitat constructora dels darrers trenta anys, que va coincidir amb la introducció de moltes menes de materials nous, que com és lògic encara no havien experimentat el necessari procés d'adaptació als estils forjats per la tradició, varen omplir determinats carrers d'edificis que desdiuen del caràcter i de la personalitat històrica de la ciutat. Una ciutat que des de temps immemorials ha estat cap de comarca, on, com digué Llorenç Riber a *La minyonia d'un infant orat*, «*De grat o per força, les viles veïnes han d'anar-hi per tota quanta cosa s'és menester*».

De les utilitats d'aquesta obra d'en Pere Rayó en podria fer una relació ben extensa. Més enllà de les que són més evidents —donar a conèixer el patrimoni perquè els ciutadans aprenguin a respectar-lo i, en conseqüència, vulguin protegir-lo millor—, crec que aquests *Itineraris* també poden servir per ajudar a fer possible un fet que en aquests moments d'incertesa econòmica Inca necessita a balquena: que la ciutat tenguí confiança en ella mateixa. Si recorrem els carrers d'Inca de la mà d'aquest llibre, a la força hem de pensar que una població que durant tants d'anys va ser capaç de demostrar una creativitat industrial i comercial tan intensa, ha de conservar encara el pòsit d'energia i coratge suficients que li han de permetre superar els entrebancs difícils del moment present.

La ciutat d'Inca que descobrim en aquest llibre utilíssim és qualche cosa més que un museu de pedres a l'aire lliure. Els seus edificis civils de més mèrit, des de les darreries del XIX fins a la guerra del 36, no són l'expres-

sió ostentosa d'unes classes socials fossilitzades, ans al contrari, són l'exhibició de la potència i la creativitat material d'unes forces laborals i cíviques —patrons i obrers—, que saberen, tant en la concòrdia com en l'enfrontament, convertir Inca en la ciutat mallorquina capdavantera de la industrialització.

En reconstruir el passat sempre acostumam a parlar del present, en parlar del patrimoni històrico-artístic també feim molt més que cultura arqueològica. En aquest llibre hi podem trobar la Inca que va existir en les diferents èpoques històriques. Igualment, però, de la seva lectura se'n pot deduir una idea-força que empenyi la ciutat cap al futur, se'n pot extreure una certa dosi d'autoconfiança en les pròpies energies, que si foren tan intenses i creatives en el passat és impossible que ara ja tenguin els músculs atrofiats de manera irreversible.

Per tot això, podem considerar que el llibre d'en Pere Rayó té un mèrit doble: el de refer la memòria històrico-artística de la ciutat i el d'aportar força i impuls als afanys col·lectius de construir un futur que no tenguí les incerteses del present.

Damià Pons i Pons

Campanet, 28 de novembre de 1993

INTRODUCCIÓ

Aquesta publicació, feta per iniciativa de l'àrea d'Urbanisme de l'Ajuntament d'Inca, respon a la necessitat de conservar i protegir el patrimoni arquitectònic de la ciutat. Al mateix temps, es vol donar a conèixer Inca als seus propis habitants i als visitants d'altres pobles.

Tampoc no hem d'oblidar la funció didàctica i cultural d'aquests itineraris que es podran dur a terme amb escolars o amb altres grups, permetent descobrir i valorar altres aspectes de la ciutat, fins ara poc apreciats o desconeguts.

L'obra inclou dos itineraris que mostren més d'un centenar de llocs d'interès. Se n'han fet dos per poder recórrer cada un d'ells en un matí o una tarda. Cada itinerari anirà precedit d'un plànol en el qual s'han marcat els principals punts de la passejada.

Mitjançant aquests recorreguts es podrà obtenir una visió cronològica de les obres d'art inqueres, realitzades poc després de la conquesta catalana (1229) fins als anys cinquanta del nostre segle.

En el segle XIII l'església de Santa Maria d'Inca ocupava el solar de l'actual església de Santa Maria la Major on es guarda la taula gòtica de Santa Maria (s. XIV) que presidia l'antiga església, obra del pintor Joan Daurer. L'estàtua de Santa Maria la Major és una obra gòtica dels segles XIV i XV, obra de Pere de Sant Joan. Probablement, una altra església medieval es trobava en el solar del monestir de Sant Bartomeu ja que encara es conserva la primitiva espadanya. En aquest monestir es guarden dues taules gòtiques del segle XV, obra de Pere Terrencs i el Sant Crist de la Sang, impressionant imatge dels segles XIV o XV.

En el segle XVI s'aixeca el campanar de Santa Maria la Major. La construcció s'inicià l'any 1569 i no s'acabà fins el 1628. Originàriament del segle XVI són també algunes cases senyoriales: Can Siquier, Can Riera, Can Xesquet i Can Mora. Igualment, es conserven importants pintures i retaules renai-xentistes: les pintures de Mateu Llopis, pare i fill, que es troben al Monestir de Sant Bartomeu; el retaule del Nom de Jesús, el de Sant Blai i el de Sant Pere a l'església de Santa Maria la Major; i el retaule del Roser a l'església de Sant Domingo, obra de Gaspar Homs.

L'època barroca comença en el segle XVII. En aquest període Inca té dues esglésies: la de l'antic convent dels dominics i la del monestir de Sant Bartomeu. Així mateix hi ha importants retaules, pintures i escultures, tant a les esglésies abans anomenades com a les de Sant Francesc i Santa Maria la Major. A l'arquitectura civil sobresurt Can Ripoll, una de les cases senyorials més ben conservades d'Inca i alguns portals allindats amb acabament conopial en el centre i els brancals decorats amb motlures com els de Can Campos i Can Marron.

En el segle XVIII continua l'estil barroc. A Inca es construeixen les esglésies de Sant Francesc amb el seu claustre i Santa Maria la Major. De la mateixa època és el claustre de Sant Domingo. Destaquen a l'arquitectura civil algunes mostres d'arquitectura popular amb cases molt senzilles que es continuaran construint en el segle XIX.

En el darrer quart del segle XIX, com a conseqüència de l'arribada del ferrocarril i de la indústria, s'inicia l'expansió urbana de la ciutat amb importants reformes, entre les quals destaquen la construcció de l'estació i dels Pòrtics a l'anomenada plaça de l'església, obra de Bartomeu Ferrà.

En el primer terç del segle XX arriben a Inca les tendències arquitectòniques més importants del moment. Guillem Reynés i Jaume Alenyar projecten obres amb característiques modernistes. Josep d'Oleza utilitza sovint un llenguatge regionalista i Francesc Casas és un gran arquitecte racionalista. En aquest mateix període es construeix el convent de les Germanes de la Caritat, el convent de les franciscanes de la plaça de l'Àngel i la Rectoria, obres dirigides pel mestre Sebastià Riusec, "Es Pollencí". També es fan les obres de la capella neogòtica de les monges de la Caritat amb plànols de l'arquitecte Guillem Forteza.

Immediatament després de la guerra s'usa un llenguatge regionalista totalment allunyat de les tendències vigents a gran part d'Europa. L'any 1952 es construeix un monument a Antoni Fluxà per recordar l'iniciador de la indústria moderna del calçat a Inca.

Els itineraris urbans ens permetran contemplar la gran varietat d'obres artístiques que conserva la ciutat i evitar la seva desaparició. Els viatgers del segle XIX destacaven Inca per la seva bellesa, en part desapareguda actualment, emperò encara el que ens resta és valuós i cal conservar-lo pel futur.

Pere Rayó Bennàssar

PRIMER ITINERARI

1. AJUNTAMENT

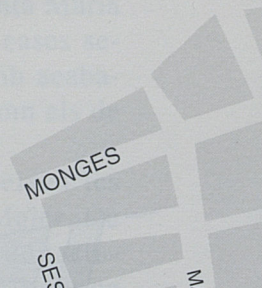
Plaça d'Espanya.

Antiga casa senyorial mallorquina completament transformada.

1890. Reforma de Bartomeu Ferrà Perelló (1843-1924)

1923. Projecte del balcó. Arquitecte: Josep Alomar Bosch (1877-1952).

Darrera reforma feta l'any 1986. Arquitecte: Rafel Vidal Roca. Mestre d'obres: Antoni Pujadas Alomar.

Edifici de quatre plantes amb la façana simètrica. La darrera planta, més baixa, correspon al sostre i té una filera de finestres quadrangulars. A sobre hi ha la caseta del rellotge.

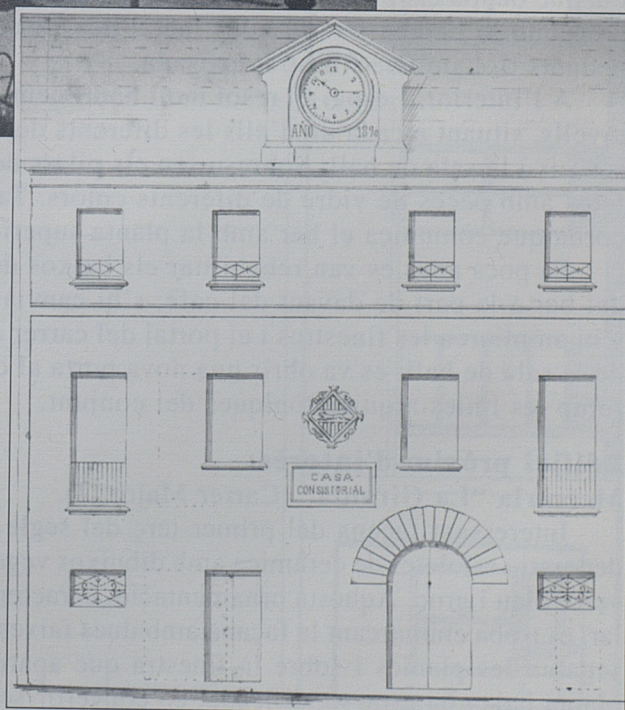
La planta baixa, folrada de pedra viva, compta amb dos portals, situats en el centre de la façana, i una finestra a cada costat. Sobre el portal de la dreta hi ha un relleu amb l'escut d'Inca. En el pis noble sobresurt un gran balcó de balustres que va ser projectat l'any 1923 per l'arquitecte Josep Alomar Bosch.

De l'interior té interès l'entrada, coberta amb volta d'aresta, feta amb peces regulars de marès. En el centre d'una de les voltes, fent de clau, hi ha representat l'escut de la ciutat. L'escala es troba sota un arc carpanell de pedra viva. Entre els dos portals hi ha el coll de la cisterna.

A la Sala de Sessions es troben els quadres amb els retrats dels fills il·lustres de la ciutat: Fra Marià Payeras, el general Agustí Luque, el bisbe Gabriel Llopart, el rector Francesc Rayó i el músic Antoni Torrandell.

L'any 1986 es va reformar tot l'interior de l'edifici, adaptant-lo a les necessitats municipals, s'hi va afegir la quarta planta i s'hi obrí el portal de l'esquerra, totalment innecessari.

La façana encara conserva algun detall de casa senyorial mallorquina molt modificada al llarg dels anys.

Arxiu Municipal d'Inca.

2. CAFÈ MERCANTIL

Plaça d'Espanya.

Racionalisme. A l'interior, detalls modernistes
"Art Nouveau".

1935-1936.

Arquitecte: Francesc Casas Llompарт (1905-1977).

Mestre d'obres: Francesc Serra de Can Pelat.

Disseny del mobiliari: Francesc Casas Llompарт.

Promotor: Antoni Martorell Genestra.

El Cafè Mercantil és una de les obres més rellevants de l'arquitecte Francesc Cases, que estudià a Barcelona, on coincidí amb la gestació del GATC-PAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània), i es relacionà amb alguns arquitectes que serien més tard membres destacats del grup, com Josep Torres Clavé i Josep Lluís Sert.

Francesc Cases és un defensor del llenguatge racionalista i de les idees de Le Corbusier, principis que va aplicar al Cafè Mercantil.

La façana de l'edifici, estreta i de línies molt simples, té quatre plantes. Per la porta de la planta baixa, que ocupa pràcticament tota la seva amplada, s'entra al cafè. A la dreta, hi ha l'escala que dona accés a la sala de cinema que ocupa els pisos superiors. A la planta noble hi ha el balcó, molt senzill, amb la barana feta de tubs metàl·lics. A cada una de les dues plantes restants trobam una finestra apaïxada.

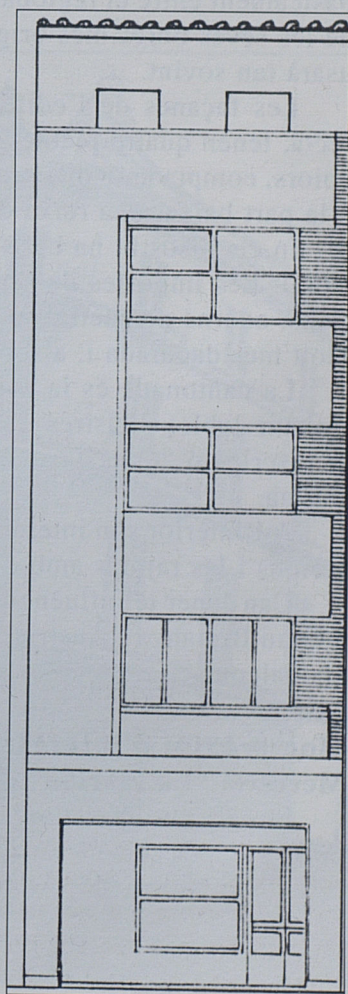
A l'interior, l'espai es resol molt hàbilment amb la distribució a distints nivells, situant a cada un d'ells les diferents dependències del local com els serveis i la sala de ball. Sobresurten els pilars de vidre i fusta i les finestres fetes amb peces de vidre de diferents colors. També és remarcable l'escala corba que comunica el bar amb la planta superior.

Fa pocs anys es van rehabilitar els baixos de l'edifici: es passà la barra del bar a la part de davant del cafè, s'hi canvià el trespol i la il·luminació, s'hi ampliaren les finestres i el portal del carrer del Peix i, en separar el cafè de la sala de ball, es va obrir una nova porta al carrer de Miquel Duran, que romp les línies arquitectòniques del conjunt.

Edifici pròxim d'interès:

Merceria "La Giralda" (Carrer Major, 2).

Interessant façana del primer terç del segle XX que usa com a element decoratiu rajoles de ceràmica amb dibuixos vegetals que combinen els colors verd, blau i groc. Aquesta ornamentació, característica del modernisme popular, es troba emmarcant la façana amb dues faixes verticals, a les impostes que separen les plantes i sobre la finestra que apareix a cada un dels pisos. La planta baixa ha estat modificada, en convertir-se en establiment comercial.

Arxiu Municipal d'Inca.

3. CAN JANER

Plaça d'Espanya (Cantonada carrer dels Hostals).

Característiques modernistes.

1926. Projecte de reforma de la façana.

Arquitecte: Josep d'Oleza Frates (1897-1971).

Mestre d'obres: Francesc Serra de Can Pelat.

Promotor: Antoni Janer Domènech.

Josep d'Oleza acabà els seus estudis a l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona el curs 1922-23. Abans de la guerra la seva obra es mou bàsicament entre el regionalisme i el racionalisme. Ara bé, Can Janer és una de les seves obres més originals i es troba molt lluny del regionalisme que usarà tan sovint.

Les façanes de l'edifici, simètriques, en les quals predomina la línia recta, tenen quatre plantes. La planta baixa, folrada de marbre de diferents colors, compta amb pilastres que separen els mostradors de fusta, que tenen, a la part baixa, una reixa de ferro per dissimular els finestrons del soterrani. En els pisos hi ha bells balcons amb baranes de ferro forjat i decoració floral. Les impostes de separació de les plantes estan formades per dentellons, adorns geomètrics col·locats en filera. L'edifici acaba en una cornisa molt més decorada i, a sobre, una balustrada.

La cantonada és la part més rellevant de la casa. A la planta baixa hi trobam dobles pilastres i, en els pisos, balcons corbs. A dalt, hi ha gravada la inscripció "Casa Janer" i la data de 1926, any en què es va reformar la façana.

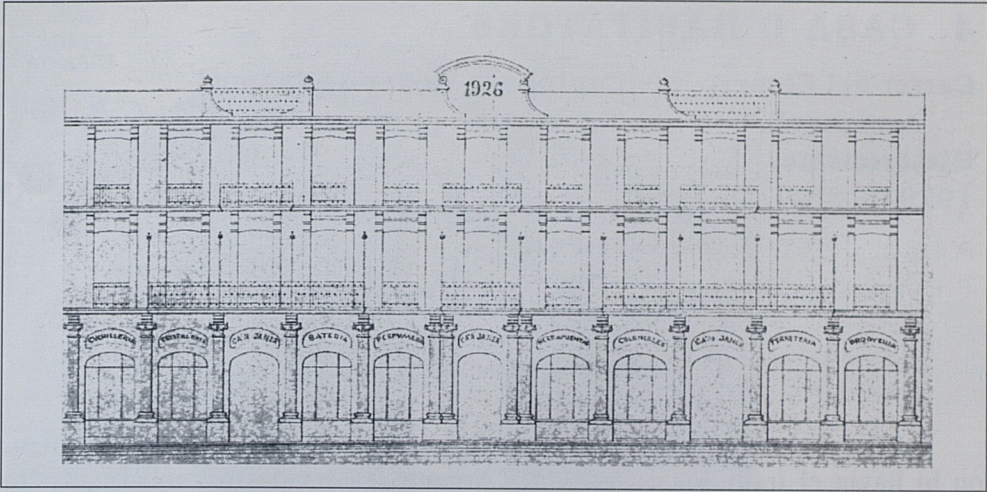
A l'interior són interessants les decoracions del cel-ras en algunes habitacions i les rajoles amb dibuixos i combinacions de colors.

Can Janer té influències del modernisme geomètric, que es desenvolupà a Gran Bretanya i Àustria, però també té detalls "Art Nouveau", sobretot en els balcons.

Lloc pròxim d'interès:

Merceria "La Florida" (Plaça d'Espanya, 18-19).

Suggestius aparadors del primer terç del segle XX. El de l'entrada a la botiga es pot considerar racionalista. L'altre té una bella decoració modernista "Art Nouveau". Ambdós són de color verd obscur.

Arxiu Municipal d'Inca.

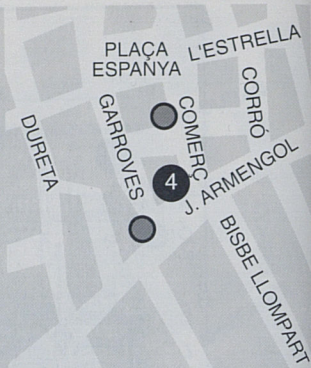

4. CASA D'HABITATGES

Carrer del Comerç, 30 (Cantonada carrer de Jaume Armengol).

Historicisme.

1929.

Edifici de quatre plantes amb les façanes simètriques. La planta baixa, on hi havia el tradicional Cafè de s'Argentí, va ser destrossada quan s'hi establí una entitat bancària que ja no l'ocupa.

La segona i tercera plantes estan unides per unes grans pilastres que acaben en florons. Elements destacats són els balcons de balustres, amb peanyes semicirculars i corbes, que tenen davall un element decoratiu floral. Igualment, sobresurten els trencaaigües que hi ha sobre les finestres. L'immoble acaba en una cornisa denticulada, sostinguda per mènsules, sobre la qual hi ha la barana de balustres del terrat.

S'haurien de recuperar la planta baixa original i les antigues tribunes de fusta de la cantonada que foren substituïdes per unes altres d'alumini.

Edificis pròxims d'interès:

Cas Català (Carrer del Comerç, 20).

Casa tradicional de dues plantes amb el cap de cantó de pedres ben escairades. El portal, de pedra viva, és rodó i, a sobre, hi trobam un petit balcó.

Can Vetla (Carrer de ses Garroves, 56).

Casa de dues plantes i porxo amb finestrans. A la planta baixa, hi destaca el portal amb la llinda feta de dovelles i, al primer pis, les dues finestres balconeres amb frontons d'estil clàssic que tenen gravada una fulla de trèvol al timpà.

Es tracta d'una obra eclèctica.

Foto: B. Ramon.

5. CAN RIPOLL

Carrer de Jaume Armengol, 2 (Cantonada carrer del bisbe Llompart).

Casa senyorial i celler.

Època barroca (segles XVII-XVIII).

1929. Ampliació de l'arquitecte Josep d'Oleza

Frates. Es construeix la torre i la planta baixa del carrer del bisbe Llompart.

PL. SANT
DOMINGO

STA. MAGDALENA

PONENT

J. ARMENGOL

BISBE LLOMPART

5

Es tracta d'una de les cases senyorials millors i més ben conservades d'Inca. Tot l'edifici està folrat de pedra. La façana del carrer Jaume Armengol que correspon al casal és la més interessant. Té dues plantes i acaba en un porxo amb columnes octogonals, estructura tradicional que trobam a algunes cases senyorials barroques de Ciutat.

La planta baixa té un gran portal adovellat amb arc de mig punt en el centre i una finestra a cada costat. A l'esquerra hi ha l'entrada del celler amb un portal rectangular de pedra. En el primer pis observam tres finestres; la de l'esquerra de l'entrada de la casa té sortida a un balcó de característiques barroques.

El celler està format per una gran sala, molt alta, que es troba per davall del nivell del carrer, coberta per una embigada que s'aguanta sobre arcs de mig punt i s'usa actualment com a restaurant.

La torre i la planta baixa coberta de terrassa, que es construïren l'any 1929, s'adapta al conjunt de l'edifici.

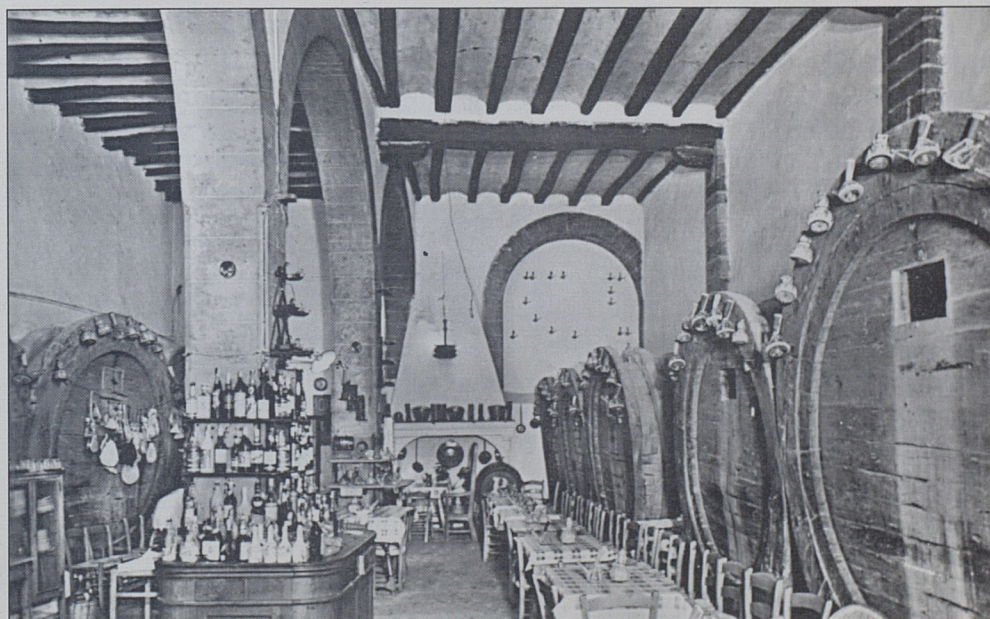

Foto: A. Zerkowitz.

6. CAN CABRER

Carrer de Jaume Armengol (Cantonada carrer d'En Corró).

Casa senyorial.

Influència clàssica renaixentista.

Inicis del segle XX.

Promotor: Bernat Salas Seguí.

Casa de tres plantes amb façanes al carrers de Jaume Armengol, d'En Corró i del músic Salas. Les tres façanes són simètriques i folrades de pedra viva. El marès s'usa a les impostes de separació de les plantes, a la cornisa superior i a les amples motllures que emmarquen finestres i portals com a ornament de les façanes.

El balcons, amb baranes de ferro forjat, apareixen al primer pis. Tenen les peanyes decorades amb dentellons i s'aguanten amb mènsules ornamentades amb dibuixos geomètrics. Una cornisa denticulada, igualment sostinguda per mènsules, tanca tot l'edifici.

La façana principal és la del carrer de Jaume Armengol. En el centre hi ha el portal de pedra, recobert per un arc rebaixat on destaca la dovella clau. Els tres balcons d'aquesta façana presenten un major nombre d'elements decoratius sobretot a les mènsules.

La influència clàssica és clara per la perfecta simetria i l'horitzontalitat del conjunt de l'edifici.

Edifici pròxim d'interès:

Casa d'habitatges (Carrer de Jaume Armengol, 21).

Edifici de cinc plantes típic de l'arquitectura triomfalista de postguerra. Té façanes, ordenades simètricament, als carrers de Jaume Armengol, del Comerç i del músic Salas.

Hi destaquen les grans tribunes corbes als xamfrans que acaben, a la part superior, en una balustrada. La cantonada Jaume Armengol/ Comerç té a la part superior, en els extrems d'un espai cobert, dos grans gerros.

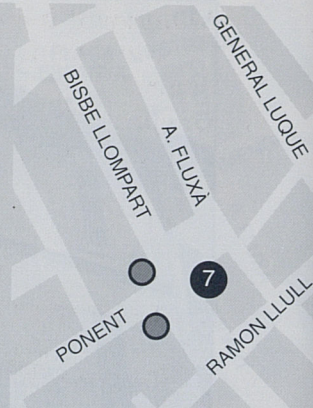
7. LA QUARTERA

Plaça de la Quartera.

**Edifici historicista amb característiques
renaixentistes.**

1918-1920.

Arquitecte: Jaume Alenyar Ginard (1869-1945).

Jaume Alenyar Ginard fou un dels arquitectes més prolífics de la primera meitat del segle XX. Les seves primeres obres tenen característiques modernistes. Va ser arquitecte municipal a Inca a la segona dècada del segle XX. En aquests anys va projectar algunes obres d'importància entre les quals destaca la Quartera.

Aquest edifici té una sola planta d'uns set metres d'alçada. Els baixos estan folrats de pedra viva i acaba en una barana de marès amb decoració floral. Està coberta per un terrat. Ha sofert grans transformacions interiors, motivades pels diferents usos a què ha estat destinat l'edifici. Exteriorment, hi ressalta la simetria de les façanes, el predomini de l'horitzontalitat i de la línia recta. La decoració es concentra sobre les portes i finestres.

Encara que es tracta d'una obra historicista renaixentista, la barana del terrat, per l'ornamentació vegetal, recorda les característiques modernistes de les primeres obres d'Alenyar.

L'arquitecte Josep d'Oleza, l'any 1936, fa un projecte per afegir una planta a la Quartera. Es coneix un segon projecte de l'any 1943, del mateix arquitecte, per edificar dues plantes d'uns 3,5 metres d'altura cada una, sobre la ja construïda.

Edificis i monument pròxim d'interès:

Casa d'habitatges (Carrer del bisbe Llompart, 70).

Edifici de tres plantes, projectat per Josep d'Oleza Frates l'any 1930. En fou el promotor Pere J. Escanellas Saurina.

A les façanes sobresurten els balcons i les línies d'impostes blanques que divideixen les plantes. Acaben les façanes en una cornisa de dentells. A sobre, la barana del terrat és formada per una balustrada de gelosia.

Casa d'habitatges (Carrer del bisbe Llompart, 76-78).

Edifici historicista projectat per l'arquitecte Josep d'Oleza Frates l'any 1934. En fou el promotor Antoni Amer Mateu.

Té tres plantes, simètriques, les dues superiors articulades per pilastres gegants. Els balcons es distribueixen regularment per les façanes, que acaben en una cornisa i amb la barana geomètrica del terrat.

Monument a Antoni Fluxà (Carrer del bisbe Llopart).

Monument construït l'any 1952 per recordar l'iniciador de la indústria moderna del calçat a Inca, Antoni Fluxà Figuerola (1853-1918). A la base té una escultura al·legòrica i relleus relacionats amb aquesta activitat. Acaba amb el bust de bronze d'aquest important precursor de l'actual indústria sabatera.

8. CAN MIR

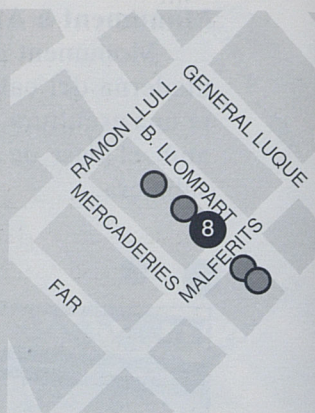
Carrer del bisbe Llompart, 142 (Cantonada carrer dels Malferits).

Aspectes ornamentals modernistes.

1911-1914

Arquitecte: Guillem Reynés i Font (1877-1918).

Promotor: Joan Mir Jaume.

El 1911 es va construir el magatzem de fustes de Can Mir i el 1914 el propietari, Joan Mir Jaume, en va encarregar la modificació a l'arquitecte Guillem Reynés, que havia col·laborat amb els arquitectes modernistes catalans Antoni Gaudí i Cornet i Joan Rubió i Bellver. Aquests havien vingut a Mallorca per dur a terme la restauració de la catedral a iniciativa del bisbe Campins. També col·laboraren en les obres que es feren en el monestir de Lluc per commemorar el XXV Aniversari de la Coronació Pontifícia de la Mare de Déu.

Guillem Reynés, en aquesta obra, usa un llenguatge modernista, sobretot en els aspectes ornamentals: empra rajoletes de ceràmica, decorades amb clavells de color rosa, que es troben a les impostes de separació de les plantes, en faixes verticals que divideixen la façana i a la part superior de les finestres. També utilitza, com es característic en el modernisme, el ferro forjat.

Can Mir destaca pels volums exteriors. Hi són remarcables les dues tribunes, on utilitza com a materials constructius la fusta i el ferro forjat, amb predomini de la primera.

Edificis pròxims d'interès:

Casa (Carrer del bisbe Llompart, 106-114).

Casa de tres plantes del primer terç del segle XX on s'utilitza un llenguatge racionalista. Té la façana simètrica amb l'entrada al local de la planta baixa en el centre i dos portals als extrems per pujar als pisos que es corresponen amb les finestres de la segona i tercera planta. Hi destaquen les tribunes de ferro que estan fetes a base de petits rectangles amb característiques racionalistes.

Casa (Carrer del bisbe Llompart, 134).

Casa de dues plantes amb les obertures distribuïdes simètricament sobre la façana, tota folrada de pedra. Les finestres i portals estan emmarcats amb peces de marès i tenen dovelles a les llindes. A la planta superior, hi sobresurt el balcó amb barana de ferro forjat.

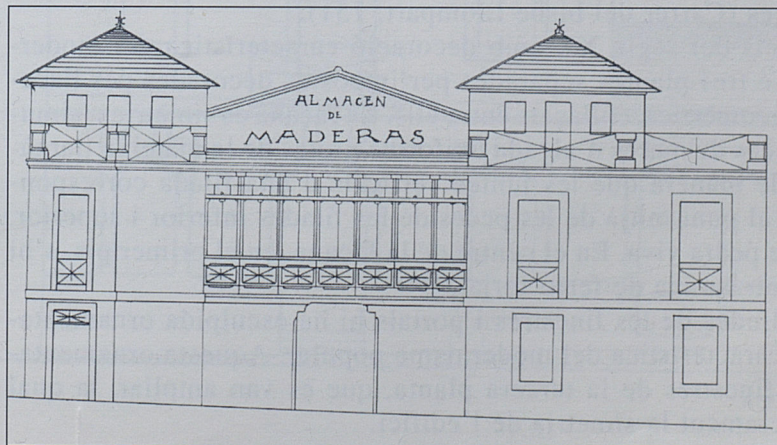
Casa (Carrer del bisbe Llompart, 146).

Casa de dues plantes projectada l'any 1914 pel promotor Joan Beltran Martorell. El mestre d'obres fou Joan Martorell. La façana està completament folrada de pedra viva. Les finestres i portals de la planta baixa estan emmarcats amb faixes de pedra i amb faixes de marès a la planta superior. En ambdós casos sobresurt la dovella central que fa de clau en el centre de les llindes.

Casa (Carrer del bisbe Llompart, 152).

Façana estreta, simètrica, de dues plantes, folrada amb peces de marès. A la planta baixa té tres portals coberts amb arcs rebaixats, el del centre molt més ample. Al pis, sobre el portal principal, trobam un balcó, amb peanya corba, aguantada amb mènsules i barana de ferro i un gran finestral de les mateixes característiques del portal central de la planta baixa.

Foto: B. Ramon.

Arxiu Municipal
d'Inca.

9. CAN FLUXÀ

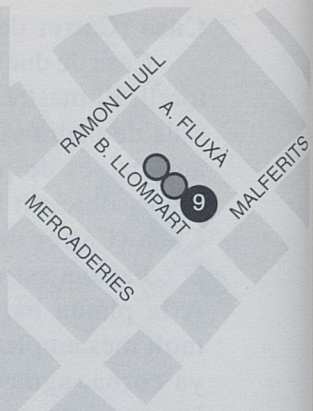
Carrer del bisbe Llompart, 163-169 (Cantonada carrer dels Malferits).

Aspectes ornamentals modernistes.

1910-1911

Arquitecte: Guillem Reynés i Font (1877-1918).

Promotor: Antoni Fluxà Figuerola.

Es tracta de dos edificis, un al carrer del bisbe Llompart, destinat a habitatge, i l'altre, que continua pel carrer dels Malferits i pel carrer d'Antoni Fluxà, destinat a fàbrica de calçat. Actualment tot l'interior es dedica a indústria, encara que exteriorment són dues construccions diferents que mantenen una unitat estilística.

Són obra de Guillem Reynés, arquitecte que col·laborà amb Antoni Gaudí i Joan Rubió, figures del modernisme català.

Cada un dels dos edificis té dues plantes, si bé el destinat a habitatge és més simètric i té un balcó, amb barana de ferro forjat, col·locat en el centre de la façana.

Es tracta de dues obres de característiques modernistes. Els detalls "Art Nouveau" es veuen sobretot en la utilització de línies còncaves en els portals i finestres, on ressalten pel color les faixes que emmarquen finestres i portals.

L'edifici continua pel carrer dels Malferits amb una façana més austera, emperò també amb detalls modernistes i pel carrer Antoni Fluxà, façana molt menys interessant.

Edificis pròxims d'interès:

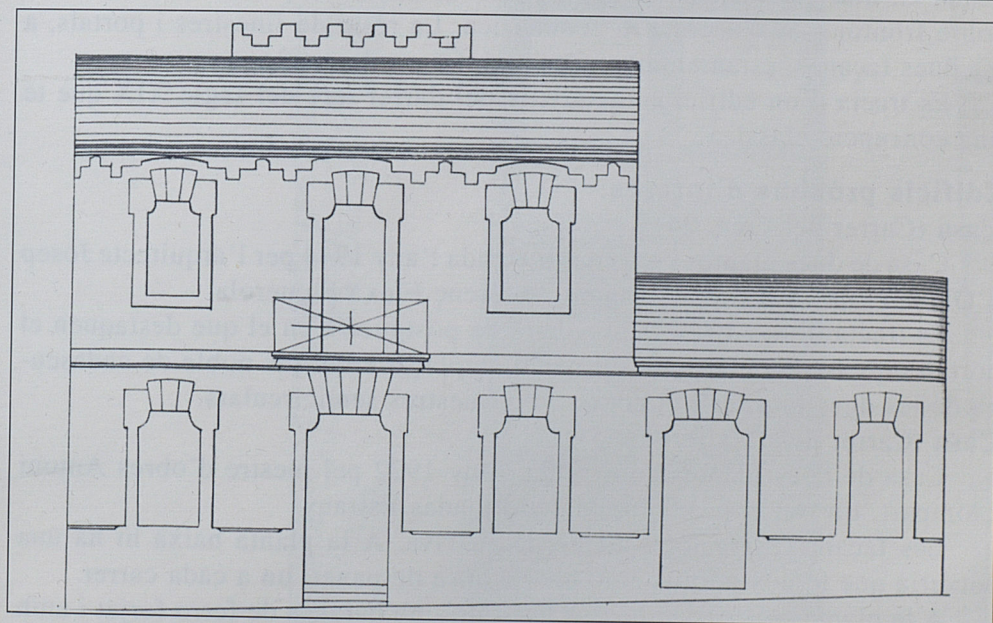
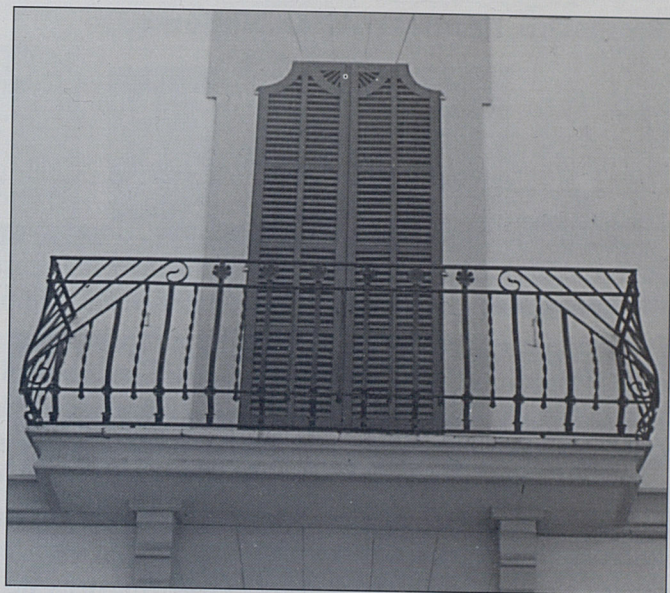
Casa d'habitatges (Carrer del bisbe Llompart, 151).

Edifici d'inicis del segle XX amb decoració característica del modernisme popular. Té tres plantes separades per impostes decorades per llaceries amb motius geomètrics, enllaçats entre ells. La façana és simètrica, simulant filades de peces de marès d'alçada uniforme i totes de la mateixa llargària, disposades de manera que les juntes verticals d'una filada corresponguin exactament al punt mitjà de les peces de les filades inferior i superior. Els baixos són de pedra viva. En el centre de la façana, en el primer pis, s'hi troba el balcó amb barana de ferro forjat.

A les sobrellindes de les finestres i portals hi ha esculpida ornamentació geomètrica, característica del modernisme popular. Aquesta ornamentació falta a dues finestres de la tercera planta, que es van ampliar, la qual cosa romp lleugerament la simetria de l'edifici.

Casa (Carrer del bisbe Llompart, 157).

Casa de tres plantes amb la façana completament simètrica. Hi destaca el cromatisme de les faixes que emmarquen portes i finestres. Té balcons amb baranes de ferro forjat a la segona i tercera planta.

Arxiu Municipal d'Inca.

10. L'ESTACIÓ

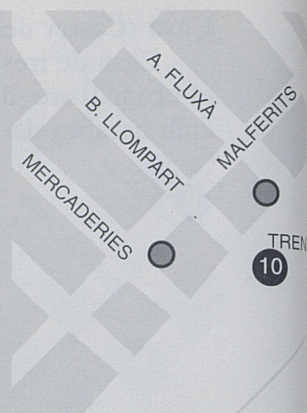
Carrer del Tren.

Classicisme.

1875.

Enginyer: Eusebi Estada Sureda (1843-1917).

Promotor: Ferrocarrils de Mallorca.

Edifici rectangular de dues plantes, de concepció similar a les altres estacions de la línia ferroviària Palma-Inca inaugurada l'any 1875.

Les dues façanes, la del carrer del bisbe Llompart i la situada davant l'andana tenen les mateixes característiques: estan folrades de pedra viva, una imposta motllurada de marès separa les dues plantes, a tots els cantons hi ha cadenes d'angle i tenen el cos central que sobresurt amb dues antefixes disposades a la part superior, motiu ornamental en forma de palmeta que, en l'arquitectura clàssica, es col·locava a l'extrem de la volada de les teulades per amagar el cap de cada una de les fileres de teules. Tot i essent tan similars hi ha petites diferències: la façana del carrer del bisbe Llompart acaba en una caseta pel rellotge i les finestres de la planta baixa tenen a sobre frontons amb decoració geomètrica. La resta de finestres i portals, a les dues façanes, estan emmarcades amb faixes de marès.

Es tracta d'un edifici característic del darrer terç del segle XIX que té una concepció clàssica.

Edificis pròxims d'interès:

Casa (Carrer del Tren, 24).

Casa de dues plantes i porxo projectada l'any 1944 per l'arquitecte Josep d'Oleza Frates. En fou el promotor Llorenç Fluxà Figuerola.

Es tracta d'un edifici regionalista de postguerra en el que destaquen el portal amb arc de mig punt, un balcó emplaçat en el pis noble de cadascuna de les dues façanes i el porxo amb finestres semicirculars.

Casa (Carrer dels Malferits, 35).

Casa de dues plantes construïda l'any 1922 pel mestre d'obres Antoni Llompart. En fou el promotor Mateu Pujadas Estrany.

Les façanes estan folrades de pedra viva. A la planta baixa hi ha una cotxeria que té dos portals amb arcs d'ansa de paner, un a cada carrer.

A la planta superior hi ha dos balcons amb baranes de ferro forjat i amb mènsules, també de ferro, que sostenen les peanyes. Tant els portals com les finestres estan emmarcades per faixes de pedra viva.

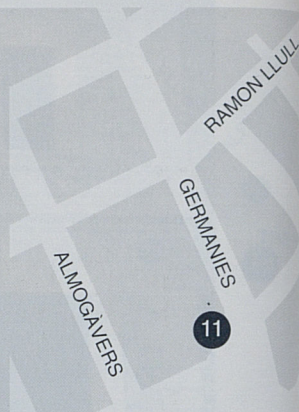
11. LA PLAÇA DE TOROS

Avinguda de les Germanies (Cantonada avinguda d'Antoni Maura).

1909.

**Arquitectes: Josep Alomar Bosch (1877-1952) i
Jaume Alenyar Guinart (1869-1945).**

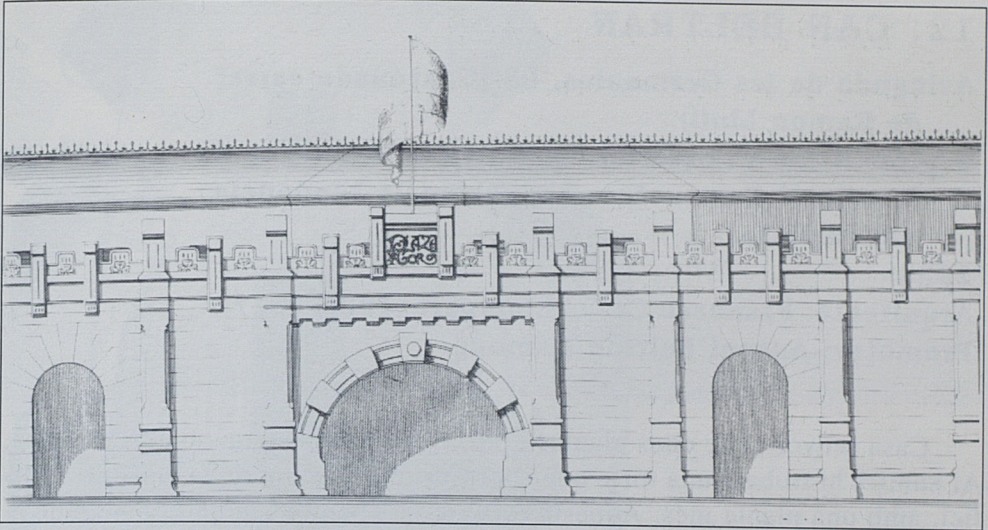
Promotor: Joan Ordinas.

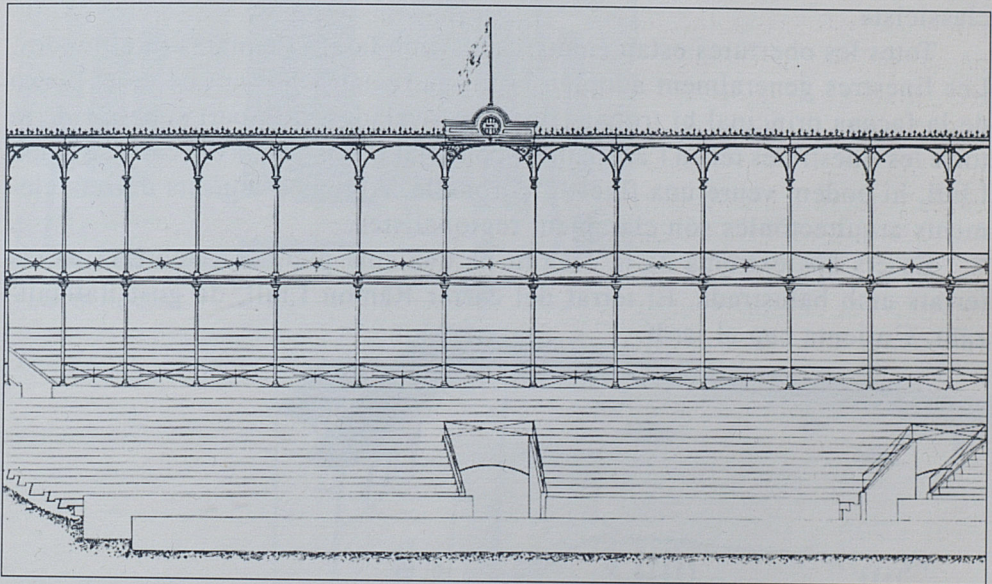
La construcció de Plaça de Toros d'Inca s'inicià l'any 1909 a uns terrenys de la finca de Can Creus. L'arquitecte Josep Alomar en fou l'autor del projecte i director tècnic de l'obra, però el mes de maig de 1910 abandona la direcció i el substitueix l'arquitecte Jaume Alenyar.

Els exteriors de la plaça no es dugueren a terme, segons el projecte original, i mostren una façana feta amb mitjans de marès sense interès. No hi ha cap portal que destaquï. En el projecte original un gran arc, de set metres d'amplada, permetia l'accés a un pati descobert. Altres portals, més petits, coberts amb arcs de mig punt, completaven els accessos a la plaça. El projecte de la façana presenta una concepció clàssica i una distribució simètrica dels espais i les obertures.

A l'interior hi destaquen les llotges, situades a la part superior de les grades d'ombra. Tampoc es va seguir el projecte primitiu, emperò és característic l'ús del ferro forjat a les columnes. Originàriament l'arena tenia 36 metres de diàmetre i les grades una cabuda de 8.656 espectadors.

Arxiu Municipal d'Inca.

Arxiu Municipal d'Inca.

12. CAN BELTRAN

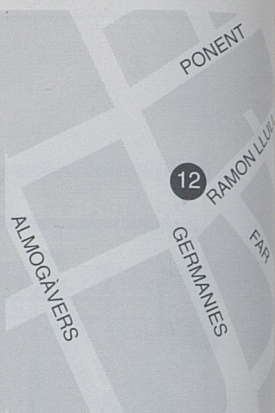
Avinguda de les Germanies, 95 (Cantonada carrer de Ramon Llull).

Regionalisme a l'exterior. La distribució de l'espai interior i l'estructura segueixen la tendència racionalista.

1939.

Arquitecte: Francesc Casas Llompart (1905-1977).

Promotor: Antoni Beltran Ramon.

Casa senyorial de dues plantes i porxo que acaba en un voladís de fusta. Al xamfrà hi trobam una torre que sobresurt per damunt de la resta de l'edifici, amb una planta més. Aquesta torre té una balconada en el pis noble.

La façana principal es troba a l'avinguda de les Germanies. El portal té arc de mig punt i a sobre un balcó aguantat per mènsules amb decoració classicista.

Totes les obertures estan emmarcades amb faixes de marès motllurades. Les finestres generalment adopten la forma rectangular, ara bé en el porxo de la façana principal hi trobam finestres ovalades, a la part superior de la torre les finestretes tenen l'acabament conopial i, a la façana del carrer Ramon Llull, hi podem veure una finestra coronella. Alguns d'aquests darrers elements arquitectònics són clarament regionalistes.

En els dos extrems de la casa hi ha una sola planta. A sobre hi ha els terrats amb balustrada. El terrat del carrer Ramon Llull, de gust italianitzant, s'orienta cap al jardí.

Foto: B. Ramon.

13. CAN RAMIS

Avinguda de les Germanies, 63 (Cantonada carrer de Ponent).

Decoració amb característiques del Modernisme "Art nouveau".

1923

Casa de dues plantes que té les obertures distribuïdes regularment sobre el paraments de les façanes que s'emmarquen amb cadenes d'angle.

A la planta baixa, la decoració que trobam sobre les portes i finestres és a base de fullatge amb un relleu en forma d'orella en el centre, motiu que al xamfrà es transforma en una cara femenina amb el pentinat adornat amb flors.

La planta superior, a l'avinguda de les Germanies, té dos balcons amb baranes de ferro forjat; en el xamfrà n'hi ha un altre de forma lleugerament corba. Davall les peanyes dels balcons apareix un fris decorat amb garlandes de flors. Les finestres repeteixen l'ornamentació vegetal de la planta baixa emperò els relleus en forma d'orella es converteixen en figures ovals; la del xamfrà duu a l'interior la data del 1923. La façana acaba en una cornisa feta a base de motllures simples.

Tota l'ornamentació té les característiques del corrent modernista "Art Nouveau".

Edifici pròxim d'interès:

Antiga tintoreria Fiol (Avinguda de les Germanies, 70).

Casa construïda en el primer terç del segle XX pel promotor Bartomeu Fiol. Té dues plantes que acaben en un voladís de fusta. Els elements ornamentals més destacats són: les balustrades que es troben al balcó, a les finestres i a les baranes del terrat; el cromatisme de les dovelles; i l'ús de la ceràmica blanca i blava. Els elements ceràmics són característics del modernisme popular. El jardí es troba a un nivell inferior del carrer i es tanca amb una interessant reixa de ferro forjat.

14. CASA D'HABITATGES

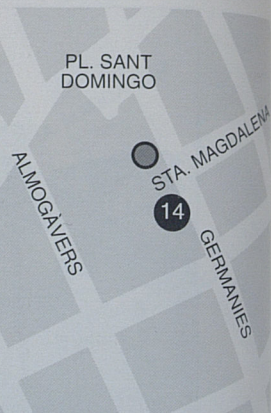
Avinguda de les Germanies, 38.

Eclecticisme.

1924.

Arquitecte: Francesc Roca Simó (1874-1940)

Promotor: Martí Bernat Morell.

Casa de tres plantes amb façana de marès, en la qual les obertures es distribueixen simètricament. Romp, lleugerament, aquesta regularitat el balcó, amb barana de ferro forjat, que se situa a la part dreta de l'edifici.

En general, hi sobresurt la decoració que es concentra a les portes i finestres. A la planta baixa, les obertures estan recobertes d'arc amb dovelles ben marcades i ornamentades. Hi ha unes carasses a ambdós costats de la porta principal i de la cotxeria. Són interessants també la peanya i les mènsules del balcó.

Al primer pis, les quatre finestres, amb els brancals ben destacats, tenen, a la sobrellinda, decoració vegetal, sobresortint la clau de cada una d'elles. Damunt les finestres hi ha els trencaaigües. El mateix esquema, amb menys elements decoratius, es repeteix en el segon pis.

L'obra es podria classificar com eclèctica, ja que mescla elements de diferents estils artístics.

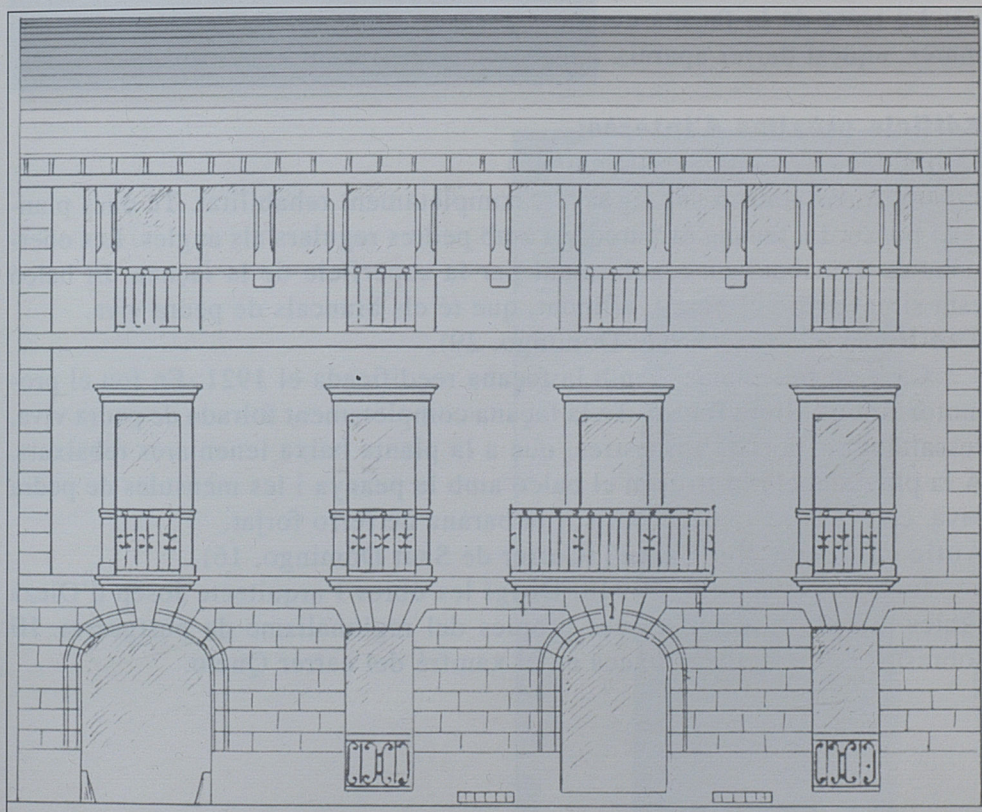
Edifici pròxim d'interès:

Casa (Avinguda de les Germanies, 26).

Edifici de tres plantes, amb la façana totalment simètrica. Els baixos són encoixinats, un únic balcó es situa al centre del pis principal i acaba en una cornisa aguantada per mènsules.

Foto: B. Ramon.

Arxiu Municipal d'Inca.

15. CAN SALAS

Avinguda de les Germanies, 3.

Casa Senyorial.

Finals del segle XIX.

Edifici de tres plantes amb la façana folrada de pedra viva, impostes de marès i cornisa, també de marès, aguantada per mènsules.

La façana presenta una total simetria i unes línies molt simples. Només hi sobresurten els tres balcons de la planta noble sostinguts per mènsules motllurades de marès i amb baranes de ferro forjat. El portal principal, situat en el centre de la planta baixa, és d'arc rebaixat.

La resta de la façana combina els dos materials ja anomenats, pedra i marès, aquest darrer apareix a més emmarcant les portes i finestres.

Edificis pròxims d'interès:

Can Cifre (Plaça de Sant Domingo).

Antic casal d'un sol aiguavés, completament rehabilitat. Té dues plantes i porxo. La façana és paredada amb pedres regulars als angles. Les obertures es distribueixen regularment per la superfície de la façana. El balcó esta situat sobre el portal, allindat, que té els brancals de pedra viva.

Can Riera (Carrer de Sant Domingo, 29).

Casa de tres plantes, amb la façana reedificada el 1921. En fou el promotor Antoni Riera Bauza. Té la façana completament folrada de pedra viva, ressaltant els portals i finestres, que a la planta baixa tenen arcs rebaixats. A la planta noble hi trobam el balcó amb la peanya i les mènsules de pedra viva, com a la resta del frontis, i la barana de ferro forjat.

Antic edifici de "La Caixa" (Carrer de Sant Domingo, 16).

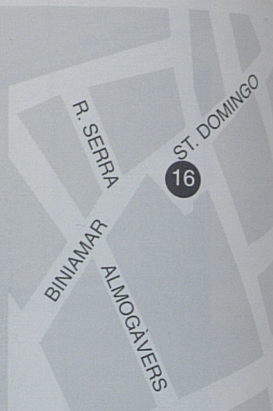
Immoble construït el 1948. Dirigí les obres l'arquitecte Josep d'Oleza Frates. Té les característiques pròpies del regionalisme de postguerra. Hi sobresurt la torre que s'aixeca en el xamfrà del carrer Queto.

16. ESGLÉSIA DE SANT DOMINGO. EXTERIOR

Barroc.

1664-1689.

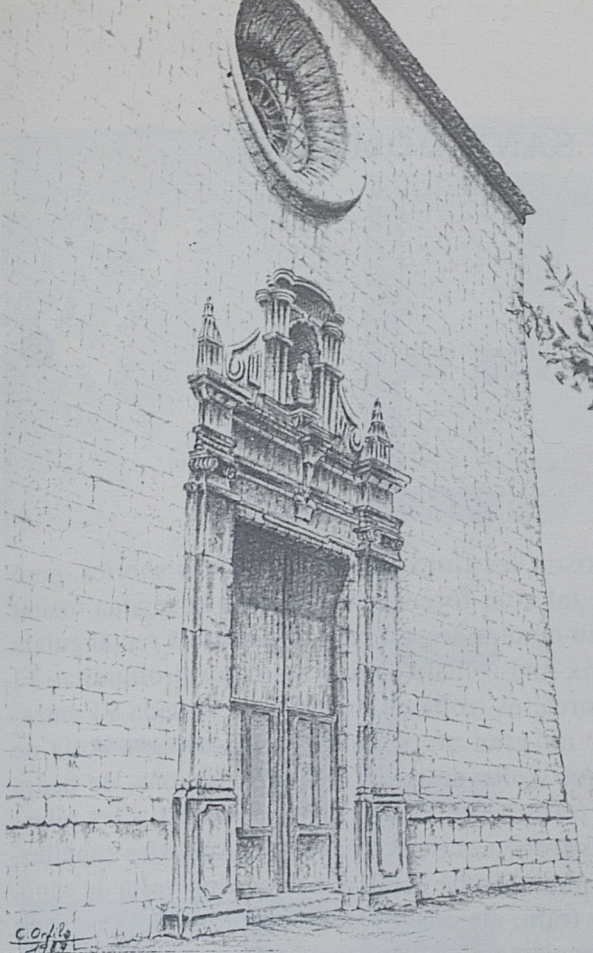
L'antic convent dels dominics a Inca es va fundar l'any 1604 i fou l'últim d'aquesta orde que es va fundar a Mallorca. Els dominics tenien altres convents a Palma, Manacor, Pollença i Lloret. Els frares abandonaren el convent d'Inca amb l'exclaustració del 1835. L'església fou convertida en parròquia l'any 1962.

La façana de l'església mostra la manca d'ornamentació característica de l'arquitectura religiosa a l'època barroca a Mallorca (segles XVII-XVIII). En efecte, la façana, folrada de pedra viva, es totalment llisa i l'única decoració es troba a la portada i a la rosassa que hi ha a sobre, de tradició gòtica.

La portada esta formada per dues pilastres estriades amb capitells jònics sobre les que reposa l'entaulament i la cornisa amb dos pinacles que tanquen la composició. A sobre, un nínxol recobert per una copinya alberga la imatge de la Mare de Déu donant el rosari a Sant Domingo. A cada costat del nínxol hi ha una voluta.

La façana acaba en una cornisa horitzontal, sense res més que hi destaquí. Sobre la cornisa, a la part esquerra, hi havia una senzilla espadanya amb tres campanes que va ser enderrocada quan l'any 1969 es va començar l'obra d'un nou campanar, element no gaire encertat dins el conjunt arquitectònic.

La façana lateral, feta de pedreny irregular, té un portal allindat de pedra viva. La façana posterior de l'església, que correspon al presbiteri, es també de pedreny irregular i dona a una placeta, on es troba el nou campanar de marès, que contrasta negativament amb l'entorn.

Dibuix de C. Orfila.

17. ESGLÉSIA DE SANT DOMINGO. INTERIOR

Barroc.

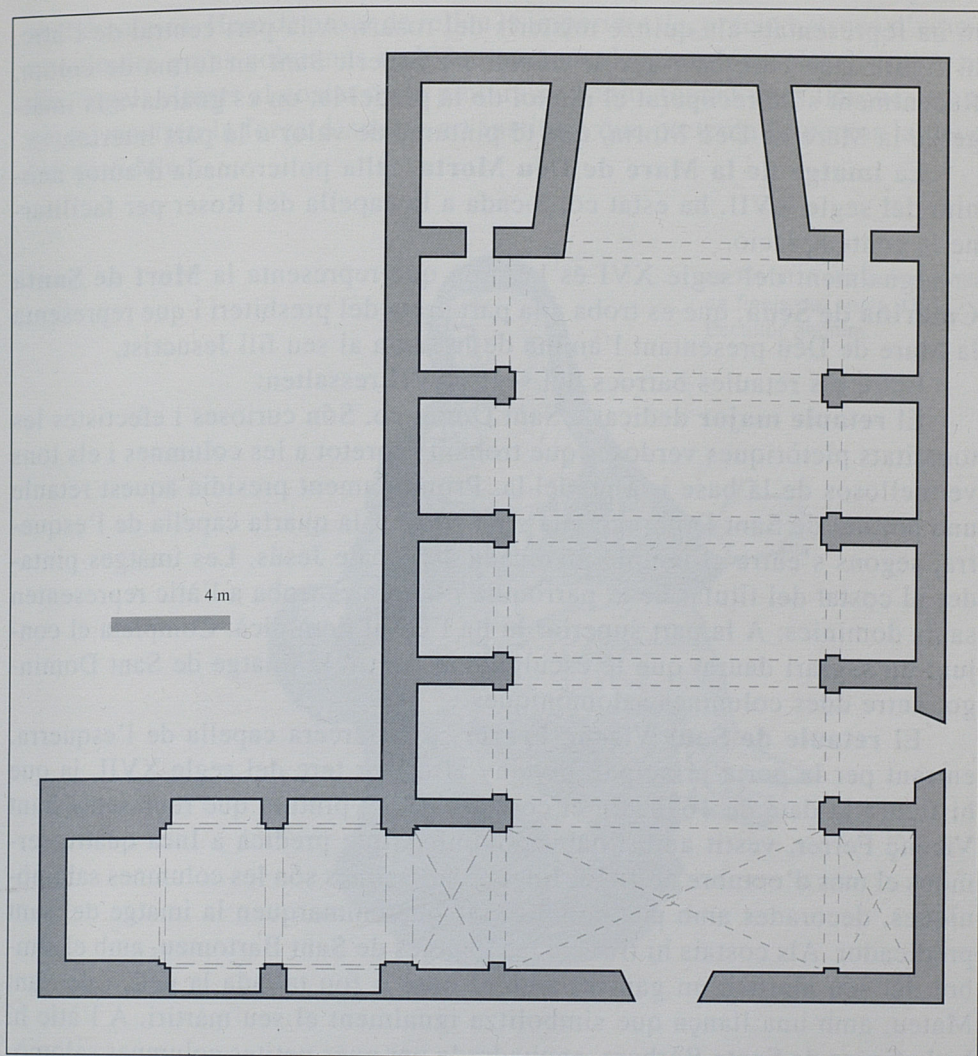
1664-1689.

L'interior de l'església mostra les línies arquitectòniques sòbries, però elegants del barroc mallorquí, tal com foren concebudes a la segona meitat del segle XVII. Té una sola nau de cinc trams, capelles laterals rectangulars i absis trapezoïdal que produeix una il·lusió òptica de major profunditat. El cor, com és tradicional a Mallorca, es troba en una tribuna situada a l'entrada del temple, sostinguda per un gran arc d'ansa de paner i una volta de creueria. La nau és coberta amb volta de canó. Els arcs faixons, de pedra viva, la divideixen en trams i transmeten la força que produeix a les pilastres amb capitells jònics que es troben entre les capelles. Aquestes capelles, que s'obrin davall arcs de mig punt, també estan cobertes amb volta de canó, exceptuant les dues del primer tram, als costats del cor, que usen la volta de creueria. La coberta de l'absis consisteix en una secció tronco-cònica. L'única entrada de llum natural de l'església és per la rosassa. Entre les capelles hem de destacar la "capella del Roser" que reproduïx, en petit i amb algunes variants, l'estructura i els elements arquitectònics de l'església. Té dos trams, un petit cor i capelles laterals rectangulars poc profundes. Es coberta amb volta de canó i l'absis és quadrangular.

A l'interior de l'església destaquen:

Els retaules barrocs que presenten una gran unitat ja que foren esculpits i pintats en el segle XVII, època de construcció de l'església. Només el **retaula del Roser**, procedent de la parròquia de Santa Maria la Major, és de finals del segle XVI. Aquest retaula, que es troba a la cinquena capella de l'esquerra entrant per la porta principal, és obra de Gaspar Homs, un dels pintors més destacats a Mallorca en el segle XVI i que podríem definir com a manierista, estil que se situa entre el Renaixement i el Barroc. Al mateix artista s'atribueix el retaula del Nom de Jesús de la parròquia de Santa Maria la Major, també de finals d'aquest segle. A la taula central, hi podem veure la Mare de Déu donant el rosari a Sant Domingo i a Santa Caterina de Sena, però en l'actualitat aquesta pintura està mutilada en la part inferior, on es va obrir un nínxol amb la imatge de Sant Jaume. Entorn a la pintura central

Plànol de l'Església de Sant Domingo.

hi ha representats els quinze misteris del rosari. A la part central de l'àtic, hi figura Déu Pare envoltat de núvols i l'Esperit Sant en forma de colom. Recentment s'ha recuperat el nínxol de la predel·la, on es guardava la imatge de la Mare de Déu Morta, que té pintures de valor a la part interior.

La **imatge de la Mare de Déu Morta**, talla policromada d'autor anònim del segle XVII, ha estat col·locada a la capella del Roser per facilitar-ne la contemplació.

Igualment del segle XVI és la taula que representa la **Mort de Santa Caterina de Sena**, que es troba a la part dreta del presbiteri i que representa la Mare de Déu presentant l'ànima de la santa al seu fill Jesucrist.

Entre els retaules barrocs del segle XVII ressalten:

El **retaula major** dedicat a Sant Domingo. Són curioses i efectistes les tonalitats pictòriques verdoses que trobam sobretot a les columnes i els tons vermellorsos de la base i la predel·la. Primitivament presidia aquest retaule una pintura de Sant Domingo que s'ha situat a la quarta capella de l'esquerra, segons s'entra al temple, dedicada al Cor de Jesús. Les imatges pintades al costat del titular de la parròquia i la que es troba a l'àtic representen sants dominics. A la part superior hi ha l'escut dominicà. Completa el conjunt un sagrari daurat que té esculpida al centre la imatge de Sant Domingo, entre dues columnes salomòniques.

El **retaula de Sant Vicenç Ferrer**, a la tercera capella de l'esquerra, entrant per la porta principal, pertany al darrer terç del segle XVII, ja que hi figura la data de 1676. En el centre hi ha la pintura que representa Sant Vicenç Ferrer, vestit amb l'hàbit dominicà, que predicà a Inca quatre sermons el mes d'octubre de 1413. Interessantíssimes són les columnes salomòniques, decorades amb pàmpols i raïms que emmarquen la imatge del sant predicador. Als costats hi trobam les imatges de Sant Bartomeu, amb el símbol del seu martiri, un ganivet amb el qual li fou tallada la pell, i de Sant Mateu, amb una llança que simbolitza igualment el seu martiri. A l'àtic hi ha la figura de Santa Bàrbara, enquadrada per unes petites columnes salomòniques, de colors vius, plenes de flors i de fruits. A la predel·la, s'hi representa en el centre l'aparició de la Mare de Déu a un sant dominic i, als costats, Sant Abdon i Sant Senén i Sant Cristòfol amb el Nin Jesús.

El **retaula de les Ànimes**, més petit que els altres, està situat davall el cor, a la primera capella de la dreta. En el nínxol central hi ha un Sant Crist i als costats les imatges de Sant Cosme i Sant Damià i a dalt un sant dominicà. En un petit buit de la predel·la hi trobam l'escultura de la Pietat, talla policromada de finals del segle XVII.

Finalment destacam el **retaula del Roser**, que presideix la capella fonda. En la fornícula del centre hi trobam la imatge de la Mare de Déu del Roser. Als costats hi ha les 10 pintures que representen els misteris de goig i glòria, ocupant també la predel·la. Al centre de l'àtic es representa Sant Pius V,

sant dominicà. Hem de posar de relleu la important decoració barroca d'aquest retaule: les grans columnes amb decoracions de querubins, flors i fruits, els dos àngels situats al costat de la pintura de l'àtic, tocant unes llargues trompetes, mostren la força d'aquest art instintiu que pretenia fomentar la devoció de fidels.

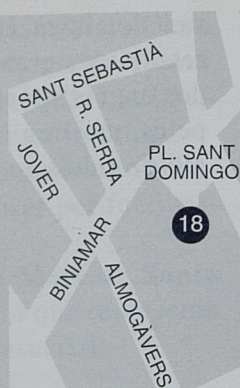

La Pietat. Talla policromada
de finals del segle XVII.
Escultor anònim.

18. CLAUSTRE DE SANT DOMINGO

Barroc.

1730.

El claustre es construeix molt més tard que l'església. Començat a finals de 1730, pertany al barroc, estil del segle XVII i primera meitat del XVIII.

Té forma quadrangular i està envoltat per una galeria. A un costat de la mateixa galeria s'hi troba l'església i en els altres, primitivament hi havia les dependències conventuals, abans que els dominics fossin obligats a abandonar definitivament el convent, a la primera meitat del segle XIX, com a conseqüència de l'exclaustració. Cada un dels costats del claustre està format per set arcs carpanells, aguantats per columnes de pedra, lleugerament panxudes, amb capitells de tipus jònic. El sòtil de l'interior de la galeria és de bigues de fusta, si bé en els quatre angles apareix la volta d'aresta.

Tot just damunt les arcades s'aixeca el pis noble, originàriament amb tres finestres a cada costat, i tanca edifici un porxo que repeteix l'esquema de tres finestrans per banda, damunt el qual hi ha la teulada.

Els materials utilitzats són la pedra viva, que apareix en els angles del pati, les columnes i la paret que les aguanta, i el marès que s'empra en els arcs i les altres parets.

El pati està ocupat per un jardí, en el centre del qual hi ha una cisterna, feta posteriorment a la construcció del claustre. El coll duu gravada la data de 1905.

El claustre dels dominics d'Inca té un clar precedent en el dels dominics de Pollença construït més de cent anys abans, ja que estava acabat l'any 1616, si bé aquest darrer és molt més gran. Altres claustres conventuals construïts a Mallorca durant els segles XVII i XVIII es poden relacionar amb el d'Inca, fet que ens demostra que aquest tipus constructiu estava ben arrelat a l'Illa.

Foto: J. Rosselló.

19. CAN RIERA

Carrer d'En Dureta, 25.

Casa senyorial que pot tenir els seus orígens en el segle XVI. Reforma important l'any 1925 encarregada pel propietari Antoni Riera Bauzà.

Casa senyorial de dues plantes amb la façana asimètrica, que està decorada amb pedres incrustades i amb una filera de pedretes més petites que l'envolta. Els baixos estan referits, però hem de suposar que, inicialment, eren de pedra. El portal, amb els costats de pedra viva i arc de mig punt amb dovelles recobertes de ciment, està situat a la part esquerra. El portal rectangular més petit és un afegit posterior.

Un element arquitectònic que no apareix a altres cases d'aquest tipus és el balcó, que es troba damunt el portal principal. Va ser construït possiblement durant la reforma de l'any 1925.

Les finestres allindades es reparteixen irregularment per la façana i algunes, les més antigues, tenen la llinda amb acabament conopial.

Edificis pròxims d'interès:

Can Llobera (Carrer d'En Dureta, 43-45).

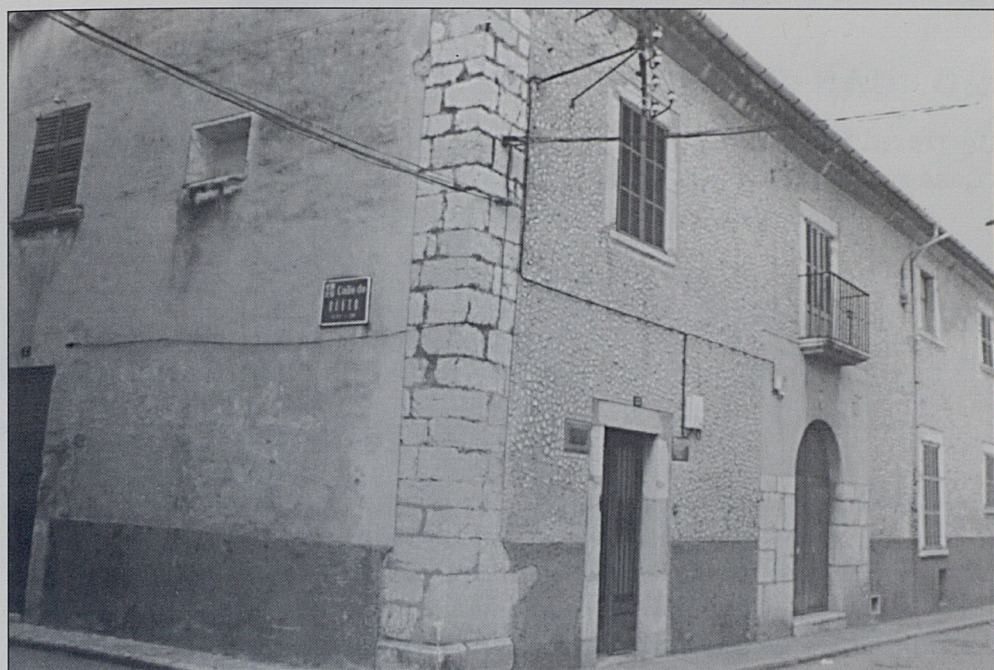
Cases de dues plantes, anteriors al darrer quart del segle XIX, amb façanes fetes de pedreny irregular i portals amb arc de mig punt. Originàriament tenien menys finestres i eren més petites.

Casa (Carrer d'En Queto, 19).

Casa ben conservada, mostra d'arquitectura popular a Inca, tipologia que antigament era freqüent en el centre històric de la ciutat.

Té dues plantes. La façana està feta amb pedres irregulars. El portal, amb arc rebaixat, és de marès. Presenta molt poques obertures, una finestra petita amb ampit situada sobre el portal, i dues finestretes més a l'esquerra. Tant el portal com les finestres estan emblanquinades destacant el color blanc sobre la senzillesa del frontis. La distribució exterior de les finestres suggereix l'existència de distints nivells interiors.

La façana acaba en una simple cornisa sobre la qual es troba l'acabament de la teulada.

20. CAN XESQUET

Carrer d'En Dureta, 6

Casa senyorial que pot tenir els seus orígens en el segle XVI, amb importants reformes posteriors.

Casa de dues plantes amb les obertures repartides regularment sobre la façana, que té una llargària considerable. En el centre hi sobresurt el portal rodó amb brancals de pedra i les dovelles de l'arc de mig punt de marès.

No té cap tipus de decoració exterior. Les tres finestres del pis tenen l'ampit, els brancals i la llinda de pedra amb acabament conopial en el centre.

A l'interior dues pilastres amb motlures a manera de capitells aguanten un gran arc carpanell, fet de marès, que divideix els dos aiguavessos. A l'esquerra hi trobam un arc cec molt similar al ja descrit. En el segon aiguavés hi ha l'escala que comunica amb la planta superior. La coberta és una embigada.

Can Xesquet és una de les cases senyorials d'Inca que tenen els seus orígens en el segle XVI, encara que són importants els elements constructius de l'època barroca (segles XVII i XVIII) i les reformes posteriors.

Foto: B. Ramon.

21. CASA SENYORIAL

Carrer de Sant Bartomeu, 43.

Façana eclèctica.

Inicis del segle XX.

Casa de tres plantes amb façana simètrica, folrada amb blocs regulars de marès, que acaba en una cornisa aguantada per mènsules. Dues línies d'impostes amb motllures separen les plantes. Els baixos estan folrats de pedra viva.

Hi predomina l'horitzontalitat estant ben marcades les portes i finestres i, sobresortint les claus en el centre de les llindes respectives.

La planta noble és la més ornamentada. Hi trobam els balcons amb baranes de ferro forjat i els frontons sobre les finestres, d'inspiració barroca, que tenen decoració geomètrica.

Es tracta d'un edifici eclèctic, ja que adopta formes arquitectòniques que pertanyen a diferents estils, però amb evidents característiques clàssiques.

Edificis pròxims d'interès:

Casa (Carrer de Sant Bartomeu, 52).

Casa de tres plantes amb la façana simètrica i característiques historicistes. A la planta baixa hi destaquen les columnes adossades i al primer pis la balconada.

Casa (Carrer de Martí Metge, 7).

Pertany a l'arquitectura popular inquera. La façana està feta a base de pedres col·locades de manera irregular. Té dues plantes, portal amb arc de mig punt, i una finestreta situada a la planta superior, sobre el portal.

22. TEATRE PRINCIPAL

Carrer del Teatre, 10.

1913. Arquitecte: Guillem Reynés i Font (1877-1918).

1945. Reforma quasi total. Arquitecte: Francesc Casas Llompart (1905-1977).

Aparellador: Antoni Planas Crespí. Mestre d'obres: Francesc Serra de can Pelat.

Des del 1968 ha sofert petites reformes per adequar el local a les noves tècniques de projecció i fer-lo més confortable.

La façana actual és fruit de la reforma de l'any 1945 i té característiques clàssiques: totes les obertures es distribueixen simètricament, pilastres gegants amb capitells toscans aguanten l'entaulament que acaba en un gran frontó triangular. En el centre, entre les dues pilastres centrals hi ha un arc de mig punt. Hi ha pocs elements decoratius. La façana projectada per Guillem Reynés era també simètrica però més proporcionada.

L'interior també va ser reformat completament l'any 1945. Té, igual que l'exterior, característiques clàssiques, emperò hi ha més decoració. Hi destaquen els ornaments fets de guix, la gran llàntia central i les baranes de les llotges i balcons fetes amb ferro forjat. L'escenari és la zona que més reformes ha sofert.

En el projecte original tenia una cabuda de 730 espectadors: 296 al pati de butaques, 37 a l'entresol, 277 a l'amfiteatre i 120 a les llotges.

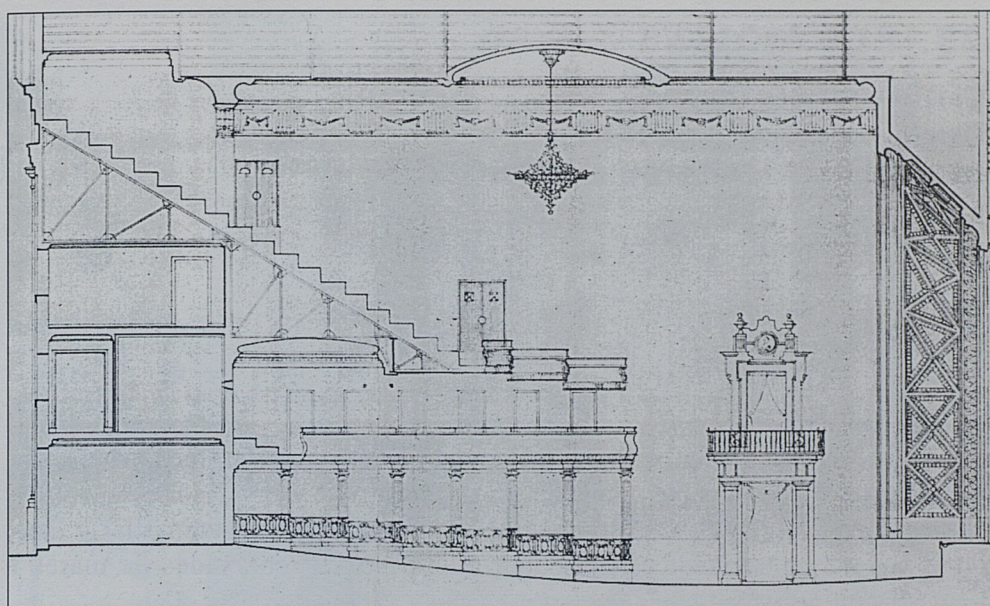
Edifici pròxim d'interès:

Casa (Carrer de Sant Bartomeu, 96).

Casa de tres plantes amb la façana folrada de pedra que acaba en una cornisa decorada amb dentellons. Les finestres estan distribuïdes simètricament sobre la superfície de la façana emperò són cegues les de la dreta, a la segona i tercera planta.

A baix, hi destaca el portal allindat amb acabament conopial en el centre. Els brancals de pedra es decoren amb motlures a la part superior. Aquest tipus de portal, originàriament del segle XVII, el trobam a altres cases d'Inca.

Dins la planimetria de la façana, a la segona planta, hi sobresurt el balcó amb peanya corba i barana de ferro forjat.

Arxiu Municipal d'Inca.

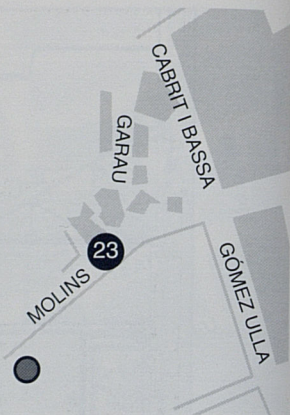

23. ELS MOLINS

Carrer dels Molins.

Orígens medievals (XIII-XV).

Importants reformes en el segle XIX.

Antics molins fariners, quasi tots transformats en habitatges urbans. Es troben situats a la part més elevada de la ciutat.

La torre circular dels molins s'aixeca sobre una base rectangular o irregular que originàriament estava coberta amb voltes rebaixades de marès i formava una única sala.

Les parets, tant de les bases com de les torres, estan fetes de pedres irregulars unides amb morter. Els portals han estat modificats, emperò se'n conserven dos amb brancals de pedra viva, un amb llinda i l'altre amb un arc rebaixat de marès.

Hi ha set molins, dos amb les torres incompletes. El darrer molí del conjunt, situat al final del carrer, precisa una urgent restauració ja que la sala de la base està esbaldregada i la torre en molt mal estat.

Lloc pròxim d'interès:

La Pota del Rei.

Lloc on, segons la llegenda popular, el rei Jaume I, cavalcant per la Serra, per salvar una jove dels moros, botà des de les muntanyes fins damunt una roca que hi ha prop dels Molins, deixant-hi la seva empremta. Aquesta llegenda es conta a altres indrets de Mallorca on hi podem trobar petjades del mateix tipus.

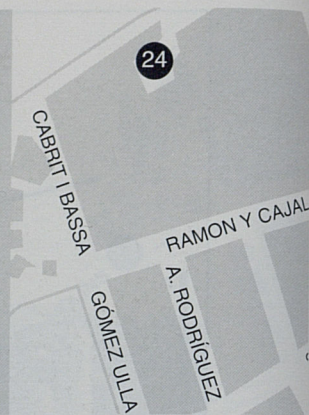
La Pota del Rei, en un futur, formarà part del parc del puig dels Molins.

Foto: J. Rosselló.

24. MONESTIR DE SANT BARTOMEU. CLAstra I EXTERIOR DE L'ESGLÉSIA

En el monestir hi resideixen les monges Jerònimes de clausura. Arribaren a Inca l'any 1530 i s'instal·laren al puig de Santa Magdalena. L'any 1534 abandonaren aquesta primera localització i anaren al monestir de Sant Bartomeu. Originàriament no estava pensat com a convent. Les monges ocuparen edificacions ja existents (església i algunes cases) i terres per conrar.

Al llarg dels segles XVI i XVII es realitzen noves construccions que configuren la imatge actual del convent, entre les que destaquen la cisterna de la clastra, el pou anomenat de "Sor Clara Andreu", les cel·les, la tàpia i la sínia.

Sor Clara Andreu i Malferit (1596-1628) fou una destacada monja de la comunitat a qui se li ret culte com a Venerable. S'estan fent els tràmits pertinents per a la canonització. El seu cos és conserva incorrupte a la capella de Santa Paula, a l'interior de l'església.

Les monges jerònimes elaboren els "congreys", pastís dolç únic, cuit en el seu forn de llenya.

A la clastra, s'hi entra per un portal amb arc rodó, situat al final del carrer de les monges. Entorn a aquest pati hi ha la façana de l'església, que és lateral; el torn; l'entrada al monestir per un portal amb arc de mig punt; el locutori, transformat en museu; les cases del capellà i dels donats. Hi destaquen la cisterna i un vell lledoner que té entorn dels 400 anys.

L'església fou construïda entre 1667 i 1702. Els dos portals es troben davall un porxo a un dels costats laterals de la nau de l'església. Un, de marbre vermell, és compost per dues grans pilastres estriades, de capitells jònics; al damunt hi descansa un frontó al mig del qual hi destaca la decoració d'un querubí, que sembla sostenir algun detall ornamental entre les ales. L'altre portal, també de marbre, però més bast, sosté damunt les pilastres una mena de frontó pla, format pels escuts dels Bennassar i la data de 1702.

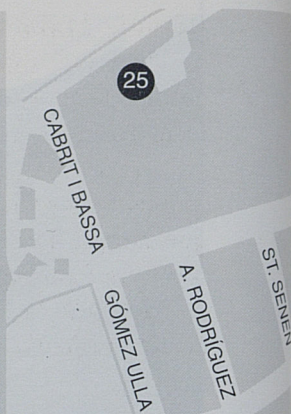
A l'últim tram de l'església hi veiem una espadanya que sembla de la primera construcció, composta per dos arcs apuntats gòtics, on reposen les campanes.

25. MONESTIR DE SANT BARTOMEU. INTERIOR DE L'ESGLÉSIA

Barroc.

1667- 1702.

L'església té una sola nau de quatre trams amb capelles laterals molt reduïdes. La nau està coberta amb volta de canó i les capelles amb volta d'ansa de paner. L'absis es quadrangular. El cor es troba en una tribuna situada als peus del temple i és sostingut per un arc d'ansa de paner i una volta de creueria.

A l'interior de l'església destaquen:

Sant Crist de la Sang (segle XIV o XV).

Es troba en el nínxol d'un retaule barroc situat a la primera capella de l'esquerra, mirant l'altar. Impressionant imatge que les monges asseguruen que prové d'Itàlia i que fou regalada per un parent a Sor Clara Andreu Malferit.

Retaule de la Mare de Déu del Candelero (s. XVII). Barroc.

Es divideix en predel·la, cos i àtic. A la predel·la hi ha diverses representacions de sants: Sant Pau ermità, identificable pel corb que cada dia li portava el pa amb el bec. Sant Francesc d'Asís, mirant el Crist que té al davant amb els estigmes a les mans. Santa Caterina amb la roda del martiri sota els peus.

En el cos unes columnes tripartides i salomòniques, separen els carrers. La Mare de Déu del Candelero és al centre, dins una fornícula amb un ciri a les mans, símbol de la Purificació. Als carrers laterals, en pintura sobre taula, hi veiem la representació de dues santes. Damunt aquestes taules laterals s'hi ha col·locat un ample fris, on descansa una cornisa interrompuda que fa de punt de recolzament de dos grans àngels.

Al centre de l'àtic hi ha una imatge de la Dolorosa. A dalt hi veiem l'escut dels donants del retaule.

Retaule de la Sagrada Família (s. XVII). Barroc.

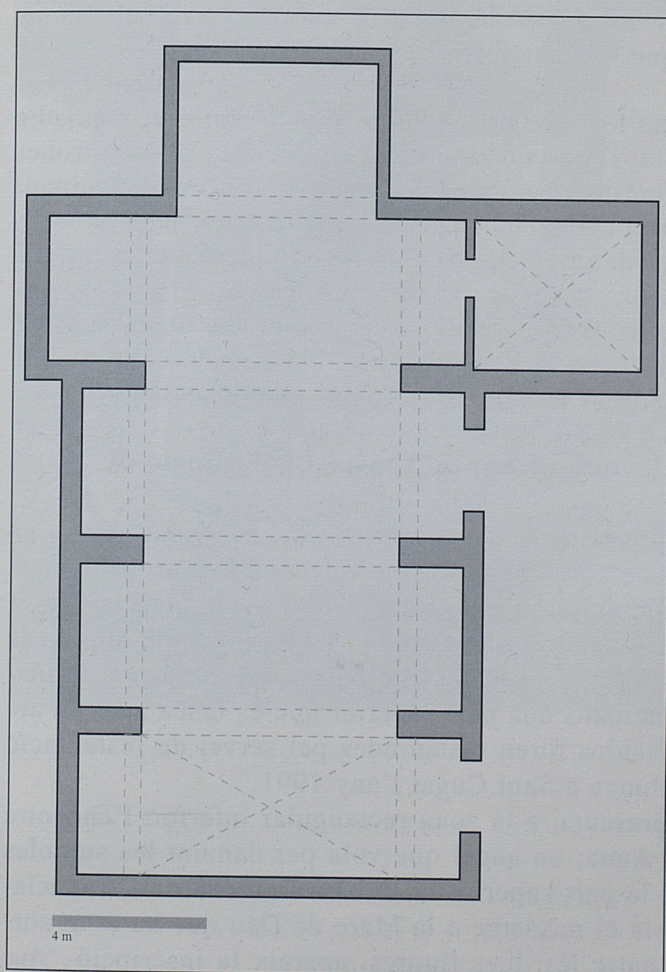
Té un sol cos. Notable tela central que representa a la Sagrada Família. Enquadra aquesta representació relleus daurats amb molt de moviment, com és característic a l'estil barroc.

Retaule Major (s. XVIII).

El cos, l'integren un gran carrer central i dos de laterals convergents. El central té una fornícula on es troba l'escultura de la Immaculada. A la part inferior hi ha un sagrari sostingut per petites columnes estriades.

A la dreta, també en escultura, es representa Sant Bartomeu, titular del monestir, mentre que a l'altra costat es representa Sant Agustí, monjo i bisbe, que adoptà la vida monàstica amb unes normes que són conegudes com "la regla de Sant Agustí" i que segueixen les monges Jerònimes.

A l'àtic, a l'interior d'un nínxol, hi ha la imatge de Sant Jeroni, titular de les monges.

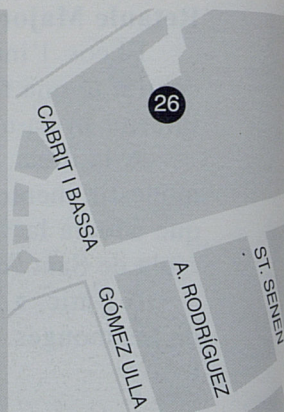

Plànol de l'església del Monestir de Sant Bartomeu.

Mare de Déu Candelera. Talla policromada del segle XVII. Escultor Anònim.

26. MONESTIR DE SANT BARTOMEU. INTERIOR

L'interior del monestir no té l'estructura d'un convent, sinó que és com una gran casa de pagès que ha anat sofrint modificacions i afegits al llarg dels anys.

Hi destaquen l'hort de les monges, envoltat per la tàpia; el menjador amb un portal renaixentista; el pati quadrangular entorn del qual s'hi troben les cel·les que tenen les finestres emmarcades per una faixa emblanquinada que dibuixa a la part superior una creu i un gran ampit de marès per col·locar-hi cossiols; l'entrada empedrada de la casa de les monges; i el pou de la Venerable Sor Clara Andreu.

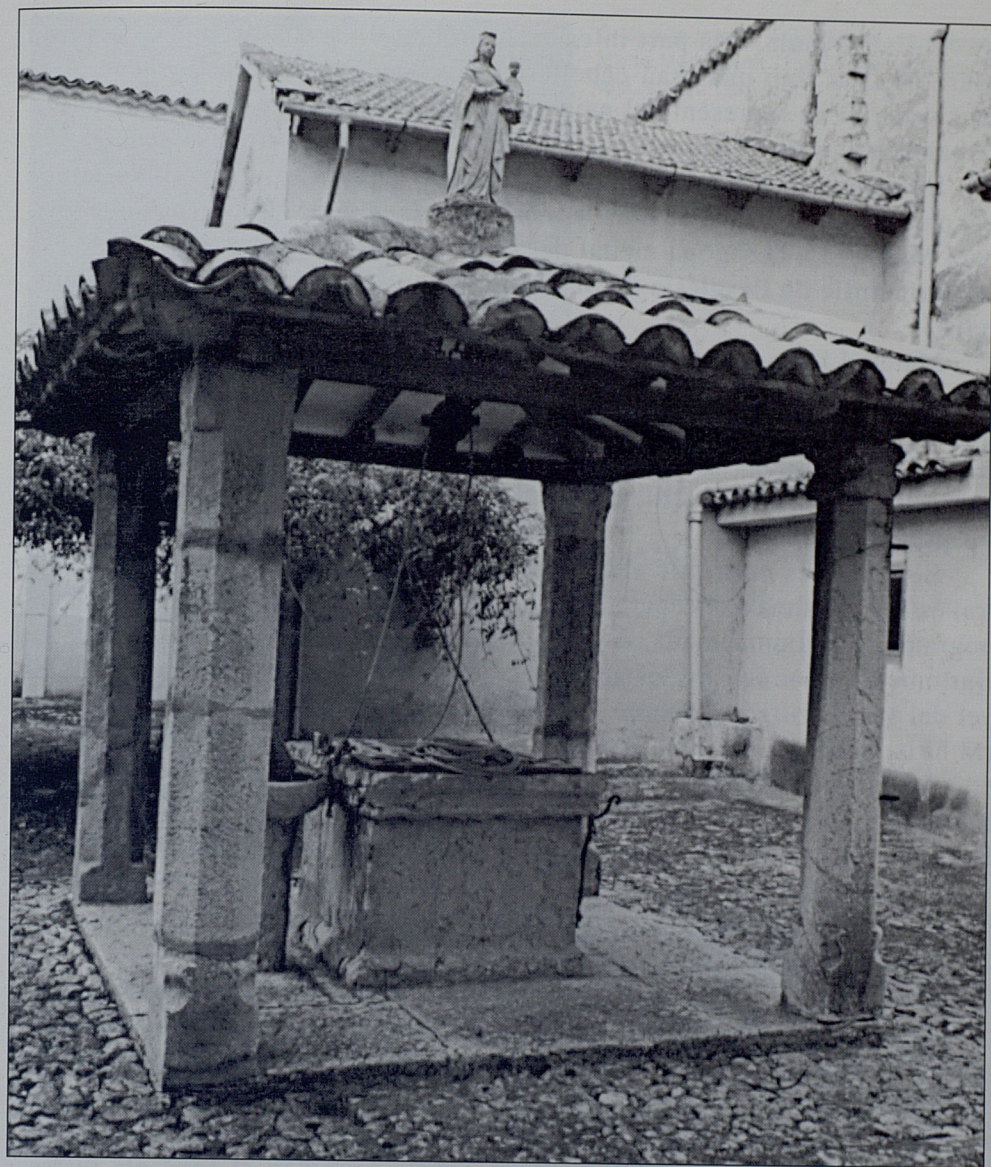
A més, el monestir ha conservat importants obres d'art. En el locutori, on hi ha el petit museu dedicat a la Venerable Sor Clara Andreu, es conserven dues taules gòtiques (s. XV) de Pere Terrencs i el retaule antic de l'església de Sant Bartomeu (s. XVI) de Mateu Llopis, pare.

El Matrimoni de Sant Joaquim i Santa Anna i La Visitació de Maria (s. XV). Pere Terrencs.

Pere Terrencs és un pintor de la segona meitat del segle XV. Fill d'un moliner mallorquí se n'anà a aprendre pintura a València. Fou probablement el pintor més important que tingué l'illa en temps dels Reis Catòlics.

El Matrimoni de Sant Joaquim i Santa Anna i La Visitació de Maria són les taules laterals d'un tríptic. Cadascuna d'elles té una zona rectangular inferior amb l'escena principal i una part superior que es tanca amb un arc conopial. Aquestes dues taules foren restaurades pel servei de restauració de la Generalitat de Catalunya a Sant Cugat l'any 1991.

Una de les taules representa, a la zona rectangular inferior, l'encontre de Sant Joaquim i Santa Anna: un àngel que vola per damunt les aureoles uneix els dos esposos. A la part superior hi trobam l'escena de l'Anunciació: l'àngel agenollat porta el missatge a la Mare de Déu que ha estat sorpresa llegint. Al centre, entre les dues figures, apareix la inscripció "*Ave gratia plena, Dominus tecum*". Sota la inscripció, a la mateixa vertical, hi ha un gerro amb lliris, i damunt hi ha l'Esperit Sant que entra per una finestra, deixant entreveure un paisatge.

Pou de la Venerable sor Clara Andreu.

A l'altra taula, a la part inferior, hi trobam l'escena de la Visitació: la Mare de Déu amb una gran cabellera conversant amb santa Elisabet. A la part superior es representa el naixement de Crist, a l'aire lliure. Al fons, a la banda esquerra hi ha una casa en ruïnes i a la dreta un paisatge.

En aquestes obres ja hi ha una preocupació per la perspectiva i també pel paisatge, sens dubte degut a la influència de la pintura flamenca que arribà a Mallorca a la segona meitat del segle XV.

Retaule antic de l'església de Sant Bartomeu (1575-1576). Mateu Llopis, pare.

Mateu Llopis, pare, oriünd de Còrdoba, arribà a Mallorca el 1544. S'havia format als tallers valencians amb Joan Macip, conegut com a Joan de Joanes. A Mallorca es casà amb Magdalena Oliver, de la qual tingué un fill anomenat també Mateu, nascut a Montuiri el 1549, que seguí l'ofici de son pare. Mateu Llopis, fill, morí prematurament el 1584. El pare li sobrevisqué i morí el 1591.

El retaule és un tríptic al qual falten la predel·la i l'àtic. La figura central és la Puríssima Concepció envoltada dels símbols que apareixen a la iconografia de la Immaculada. A la dreta de la Puríssima hi ha l'apòstol Sant Bartomeu, titular de l'església, amb els atributs iconogràfics propis: el ganyet del seu martiri i el dimoni als peus, fermat amb una cadena. A l'esquerra hi ha Sant Jeroni, pintat com un ermità, agenollat davant un Sant Crist.

A l'interior del monestir trobam altres obres atribuïdes a Mateu Llopis, fill (1549-1591), entre les quals sobresurten:

Retaulet de la Mare de Déu del Roser (1575).

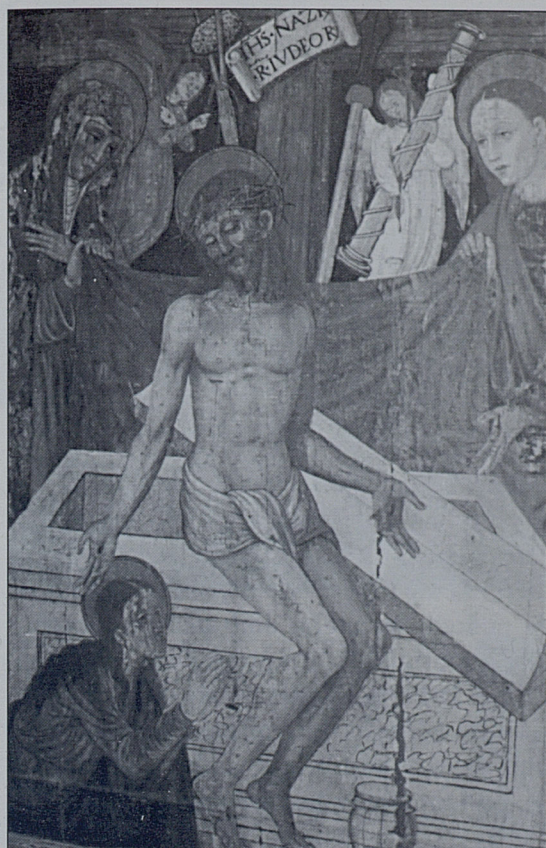
Tela on, al costat de la Mare de Déu donant el rosari a Santa Paula i el Nin a Sant Jeroni, hi figuren, representats dins cercles, els misteris del rosari.

El taller de Natzaret (1580-1582).

Representació de la Sagrada Família en un taller artesà mallorquí del segle XVI: Maria fa de teixidora, Josep de fuster ajudat pel Nin Jesús, mentre dins una senalla en terra hi ha les eines. Els vestits dels tres personatges són anacrònics, o sigui, de l'època del pintor.

Crist a la tomba entre Maria, Sant Joan i Maria Magdalena (1583-1584).

Es representa l'escena mentre dos àngels aguanten al fons els instruments de la Passió. Fou restaurat l'any 1991 pel taller de restauració de la Generalitat de Catalunya.

Crist a la tomba, entre Maria, sant Joan i Maria Magdalena (1583-1584). Oli sobre tela. Mateu Llopis, fill.

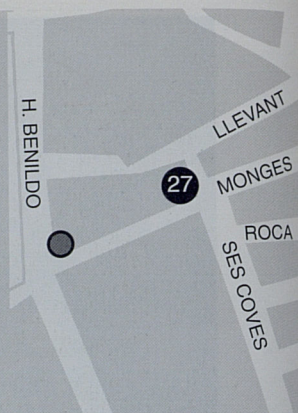
El taller de Natzaret (1580-1582). Oli sobre tela. Mateu Llopis, fill.

27. CASES POPULARS

Carrer de les Monges, 38, i carrer de les Coves, 109.

Arquitectura popular.

Anteriors al darrer terç del segle XIX.

Les mostres d'arquitectura popular conservades a Inca són més bé escasses. Són anteriors al darrer terç del segle XIX, època en que es comencen a construir cases de pisos com a conseqüència del desenvolupament econòmic provocat per la industrialització.

Les dues cases que ens serveixen d'exemple tenen dues plantes. La façana de cadascuna d'elles està feta de pedreny irregular amb pedres escairades en els angles. Les úniques obertures originals d'aquestes cases són el portal i una finestra petita al porxo, sobre la porta. La del carrer de les Coves té un petit portal que dóna al carrer de les Monges. Les altres obertures han estat afegides posteriorment. Els portals són de pedra viva, amb llinda, d'una sola peça i brancals també de pedra. La teulada acaba en una cornisa.

Lloc pròxim d'interès:

Creu de les Monges (Cap de cantó carrer de les Monges - carrer del Hermano Benildo).

És una de les poques creus de terme conservades a Inca. La base de pedra és irregular encara que adopta la forma circular a la part superior. La canya, de marès, és octogonal. A sobre, una peça en forma de bolla aguantant una senzilla creu de ferro amb instruments de la Passió: una corona d'espines al centre i un clau a cadascun dels quatre braços.

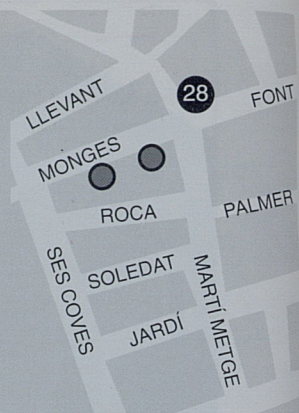
28. CAN COMAS

Carrer de Martí Metge, 118 (Cantonada carrer de la Font).

Casa senyorial.

Façana eclèctica.

Inicis del segle XX.

Casa senyorial de dues plantes i porxo, amb les façanes simètriques de marès i els baixos folrats de pedra viva. Les plantes es marquen per línies d'impostes decorades amb motlures. La imposta que separa la planta noble del porxo té una major ornamentació: coincidint amb la part superior de les finestres del pis noble hi ha gravats tres triangles invertits amb figures geomètriques a l'interior. Les dues façanes són gaire bé iguals i acaben en una cornisa de marès sostinguda per mènsules.

La planta noble és la més destacada. Hi trobam un balcó, aguantat per mènsules, amb la barana de ferro forjat, a cadascuna de les façanes. Sobre les finestres hi ha frontons que tenen decoració geomètrica.

En el porxo veiem finestres rectangulars més petites, agrupades de dues en dues.

Es tracta d'un edifici eclèctic perquè mescla formes arquitectòniques de diferents estils, emperò les característiques predominants són clàssiques.

Llocs pròxims d'interès:

Cases populars (carrer de les Monges, 5 i 25).

Conjunt de cases en molt mal estat de conservació. Tenen les característiques de l'arquitectura popular: façanes fetes amb pedres col·locades irregularment, portals amb arc rebaixat i brancals de pedra viva, poques obertures i petites.

29. CAN AMENGUAL

Carrer d'En Palmer, 31 (Cantonada carrer de la Glòria).

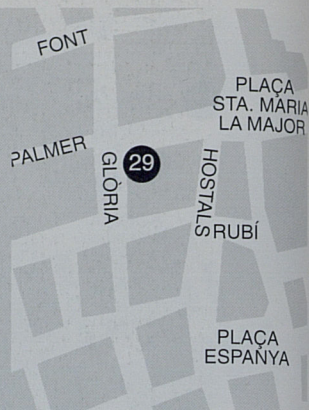
Casa senyorial.

Ornamentació modernista "Art Nouveau" a portes, finestres, reixes i cisterna del jardí.

Inicis del segle XX.

Mestre d'obres: Sebastià Riusec "Es Pollencí".

Promotor: Miquel Amengual.

Casa de dues plantes i porxo amb façana gairebé simètrica que té els baixos folrats de pedra viva. Acaba en un gran voladís de fusta.

El portal principal amb arc de mig punt té a sobre un gran balcó aguantat per mènsules i en el centre ornamentació feta a base de fullatge. El pis noble és el més destacat.

Les finestres de les dues primeres plantes estan protegides per trenca-aigües rebaixats que es col·loquen sobre mènsules amb decoració vegetal. Les finestres del porxo són apaïssades amb mènsules en els angles sobre les que hi ha la cornisa.

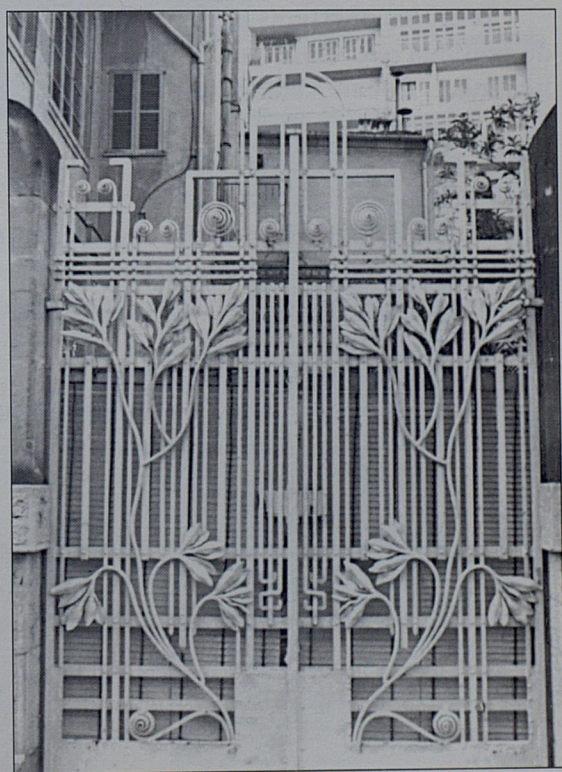
La façana del carrer de la Glòria és més plana i senzilla però repeteix l'ornamentació vegetal. És particularment interessant el tancament del jardí i la reixa d'entrada amb ferro forjat que reproduïx les branques i fulles d'una planta.

A l'interior s'usen rajoles de ceràmica i també ferro forjat.

Tota l'ornamentació és característica del Modernisme "Art Nouveau".

Foto: B. Ramon.

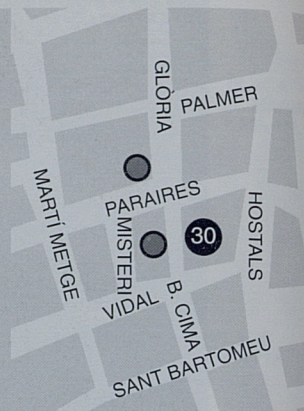

30. CASA D'HABITATGES

Carrer de la Glòria, 16

Historicisme renaixentista.

Inicis del segle XX.

Casa de tres plantes amb la façana, simètrica, completament folrada de pedra viva. Acaba en una cornisa sostinguda per mènsules.

A la planta baixa hi ha tres portals situats en el centre de l'edifici i una finestra a cada costat. Aquestes cinc obertures es repeteixen a la resta de plantes i coincideixen amb els balcons.

Hi ha cinc balcons a cadascuna de les plantes superiors: tres col·locats sobre les impostes, que sobresurten molt poc de la línia de la façana i dos que tenen les peanyes un poc més amples, aguantades per mènsules de pedra viva. Totes les baranes són de ferro forjat.

Totes les obertures estan emmarcades amb faixes de pedra amb la clau de la llinda que sobresurt. A les parts laterals de la façana, col·locades verticalment, trobam cadenes d'angle de pedra que reforcen l'edifici.

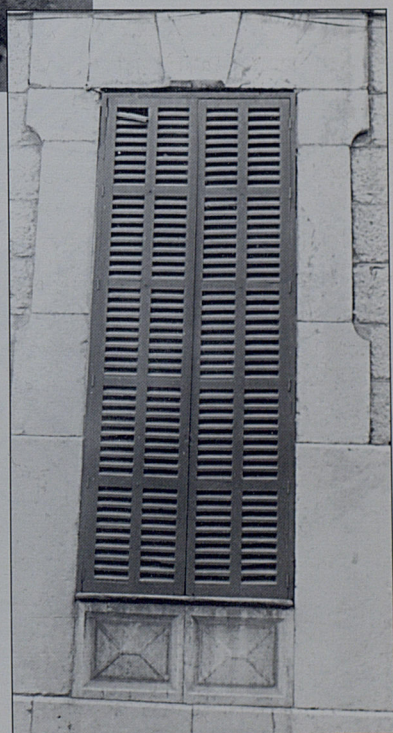
Llocs pròxims d'interès:

Casa (Carrer de la Glòria, 29).

Casa de tres plantes amb una façana senzilla i simètrica. A la planta noble hi destaquen els trencaaigües, molt simples, que es col·loquen sobre les finestres. Totes les portes i finestres estan emmarcades per faixes de color gris.

Casa (carrer de la Glòria, 7).

Casa de tipus popular que té dues plantes i porxo. Té el portal amb arc rebaixat i brancals de pedra viva.

31. ELS PÒRTICS

Plaça de Santa Maria la Major.

Historicisme.

1885.

Projecte de Bartomeu Ferrà Perelló (1843-1924)

Mestre d'obres: Sebastià Riusec "Es Pollencí".

En el darrer quart del segle XIX s'inicien importants reformes a la plaça de Santa Maria la Major, aleshores coneguda amb el nom de plaça de l'Església.

L'any 1885 l'Ajuntament d'Inca aprovà el projecte de Bartomeu Ferrà per a la construcció dels Pòrtics. Es tracta d'una obra inacabada, feta pel mestre Sebastià Riusec "Es Pollencí".

Pilars de marès amb els baixos de pedra viva aguanten cinc arcs de mig punt. A sobre trobam la planta principal, amb dos balcons que tenen belles baranes de ferro forjat i dues finestres, distribuïdes simètricament. Damunt hi ha el porxo amb finestres semicirculars. Tota la façana és de marès i s'adapta al caràcter de la plaça.

En el projecte original hi figuren set arcades i la construcció acaba amb la teulada, per tant hauria de desaparèixer la planta afegida, per damunt la cornisa, ja que romp tota la línia de la façana.

Està previst acabar aquesta edificació quan es dugui a terme el projecte per aïllar el conjunt monumental de l'església de Santa Maria la Major.

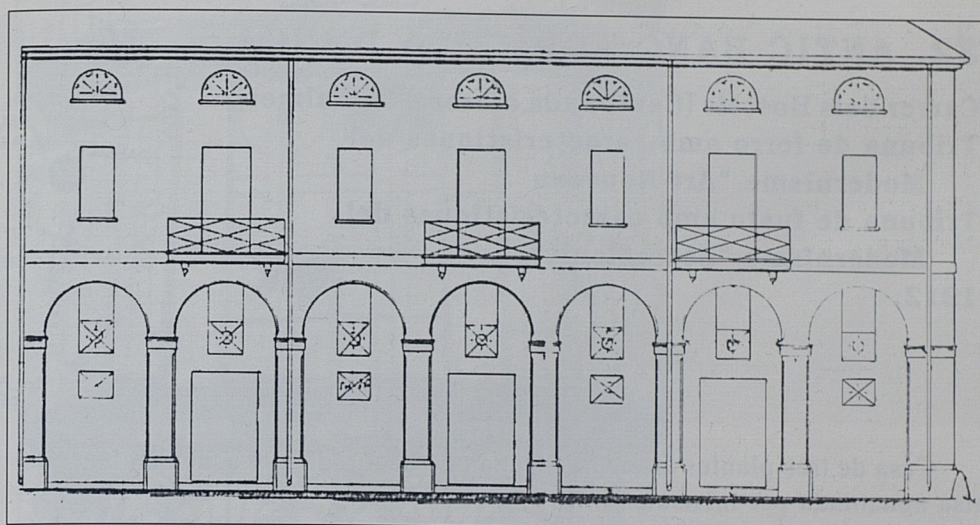
Edificis pròxims d'interès:

Can Piquero (Plaça de Santa Maria la Major - cantonada carrer Major).

Edifici de tres plantes que presenta una absència quasi total de decoració. Només hi destaca el balcó amb la barana de ferro que envolta la casa.

Cas Baster (Plaça de Santa Maria la Major - cantonada carrer dels Hostals).

Edifici de quatre plantes construït l'any 1922 pel mestre d'obres Gabriel Alzina. En fou el promotor Guillem Ferrer Truyol. Hi ressalten els balcons amb mènsules i baranes de ferro forjat i la decoració, amb ceràmica verda, que es troba sobre els portals i finestres. La utilització de la ceràmica policromada i del ferro forjat s'ha de relacionar amb el modernisme popular.

Arxiu Municipal d'Inca.

32. ANTIC BANC AGRÍCOLA D'INCA

Carrer dels Hostals (Cantonada carrer d'En Palmer).

**Tribuna de ferro amb característiques del
Modernisme "Art Nouveau".**

**Tribuna de fusta amb característiques del
Modernisme "Sezessionista".**

1912.

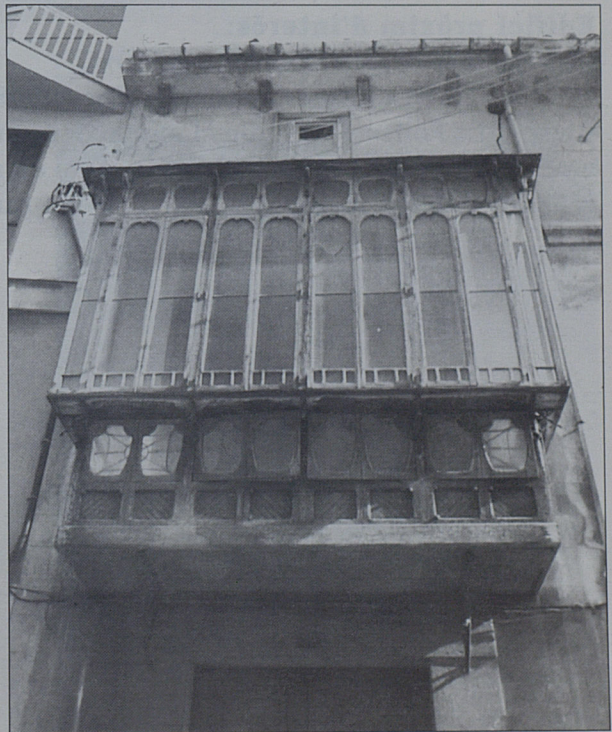
Casa de tres plantes amb una façana poc decorada que acaba en una cornisa aguantada per mènsules.

A la planta baixa hi ha "Can Fullana". Els mostradors d'aquest establiment comercial conserven l'estètica de temps passats.

En el pis principal hi trobam, com a elements arquitectònics més destacats, dues tribunes. La situada en el xamfrà que forma el carrer d'En Palmer amb el carrer dels Hostals, aguantada per dues mènsules, combina el vidre i el ferro forjat, usant la línia corba i alguns detalls florals. En ella, a la part baixa, s'hi representen unes lires i a sobre hi ha la inscripció "Banco Agrícola Inca" i a dalt, apareix la data de 1912. La decoració és típica del corrent modernista "Art Nouveau".

A la façana del carrer dels Hostals hi ha l'altra tribuna, de fusta, amb decoració geomètrica, que recorda les característiques del corrent modernista "Sezessionista".

L'estat de conservació desastrós d'aquestes dues tribunes exigeix una urgentíssima restauració. Si desapareixen perdrem uns dels elements més característics d'aquest entorn urbà, que encara conserva una certa unitat.

33. CAN BELTRAN

Carrer d'En Palmer (Cantonada Plaça de Santa Maria la Major).

Aspectes del Modernisme historicista neoàrab.

Finestres amb la part superior escalonada.

1909.

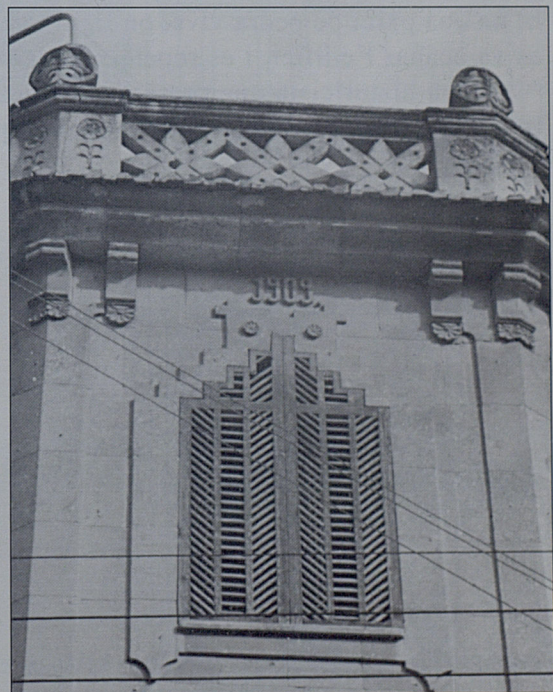
Aquest edifici ocupa part del que havia estat l'antic hospital d'Inca. Va ser acabat l'any 1909, data que està escrita a la part superior.

Té tres plantes i presenta una decoració floral i oriental que podem relacionar amb un Modernisme historicista neoàrab que va tenir una gran importància a Mallorca. Portes i finestres presenten, a cada costat, una ornamentació en forma de flor. Les finestres del xamfrà tenen la part superior escalonada. Hi sobresurten, també, els balcons que tenen baranes de ferro forjat amb decoracions florals. L'edifici acaba en una cornisa, aguantada per mènsules de marès, i amb la barana del terrat.

Edifici pròxim d'interès:

Can Buades (Carrer d'En Palmer, 10).

Casa de tres plantes construïda l'any 1908 pel mestre d'obres Sebastià Riusec "Es Pollencí". En fou el promotor Joan Buades Domènech. La façana és completament simètrica, el portal té un arc rebaixat i hi ha balcons a les dues plantes superiors. L'edifici mostra característiques historicistes.

34. ANTIC HOTEL DOMINGO. CENTRE PARROQUIAL

Plaça de Santa Maria la Major.

Historicisme.

1909-1910.

Promotor: Domingo Alzina Jaume.

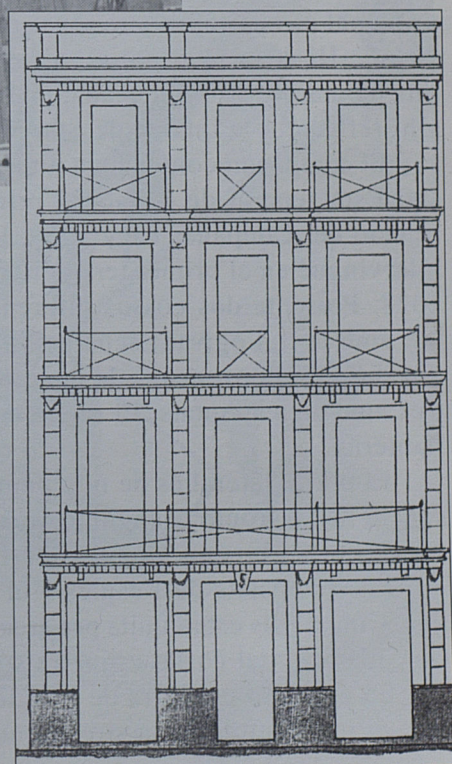

Edifici construït per iniciativa del promotor Domingo Alzina Jaume, que presenta el projecte d'obra a l'Ajuntament l'any 1909. Actualment l'edifici és propietat de la parròquia de Santa Maria la Major. Ha estat rehabilitat recentment, transformant l'interior, però conservant la façana original.

Es tracta d'una casa de quatre plantes amb la façana tota recoberta de pedra i simètrica. Té balcons, distribuïts regularment, amb baranes de ferro forjat. Sobresurten del pla de la façana els brancals i les llindes de les portes i finestres, així com també les cornises que divideixen els pisos. Damunt cada balcó i finestra, a la clau que hi sobresurt, hi ha decoració amb motius vegetals. En els dos costats de la façana apareix una franja de carreus encoixinats.

La cornisa superior, molt destacada, s'aguanta amb mènsules i a sobre hi ha una paret de pedra viva, on figura gravada la data de 1910, any en què es va acabar l'edifici, i es repeteix la decoració vegetal en els dos costats.

Obra historicista que presenta algunes semblances amb la casa particular del mateix Domingo Alzina Jaume, que es féu construir a la plaça de l'Orgue.

Arxiu Municipal d'Inca.

35. ESGLÉSIA DE SANTA MARIA LA MAJOR. EXTERIOR

Barroc. Portal principal amb característiques neoclàssiques.

1706 - 1893.

1569-1628. Campanar. Manté formes gòtiques.

La parròquia de Santa Maria d'Inca apareix ja documentada l'any 1248 a la bul·la del papa Innocenci IV, essent una de les primeres esglésies que es construïren a Mallorca després de la conquesta de l'Illa per Jaume I. Posteriorment es va construir una nova església sobre la ja existent, de la qual conservam el campanar, edificat en el segle XVI per disposició de Dídac Arnedo, bisbe de Mallorca. L'actual església és la tercera i fou començada el 1706, en el mateix lloc de les precedents, sota la invocació de Santa Maria la Major. Fou acabada el 1893.

L'exterior és sobri com és habitual en el Barroc mallorquí. La façana principal és una superfície sense ornamentació que acaba en una testera curvilínia. Hi destaca el portal, d'estil neoclàssic, amb llinda i columnes laterals de marbre que fou acabat el 1843. Al segon cos hi veiem la rosassa, on s'hi reflecteix la imatge de Sta. Maria la Major.

El campanar, com ja hem dit abans, és anterior a l'obra de l'actual església. Està separat de la façana principal. Miquel Amengual inicià la construcció del campanar l'any 1569. L'arquitecte i escultor Jaume Blanquer hi intervingué en el primer terç del segle XVII acabant les obres entorn a l'any 1628. Presenta dos cossos diferenciats. El primer és de planta quadrangular, amb portal ogival i separacions dels trams amb línies d'imposta. En els dos darrers trams, abans de la cornisa, s'hi obren, a cada costat, dues finestres amb arcs apuntats. El segon cos és de planta octogonal coronat per una llanterna.

El portal lateral és de mig punt. Sobre les pilastres situades en els brancals hi ha un frontó triangular xapat que guarda la imatge de la Mare de Déu dels Àngels, dins un nínxol cobert per una copinya.

En els costats de l'església hi ha els contraforts situats entre les capelles. Cinc d'ells estan units per arcades que formen una galeria a la part superior. Els arcs del costat esquerra són ogivals i els de la dreta, de mig punt.

En el costat esquerra de l'església, un poc abans de l'altura de les arcades, hi ha esculpida una sirena que dóna nom al carrer.

Foto: A. Zerkowitz.

36. ESGLÉSIA DE SANTA MARIA LA MAJOR. INTERIOR.

Barroc.

1706 - 1893.

L'església té una sola nau, amb set capelles rectangulars a cada costat, situades entre els contraforts, separades per pilastres de pedra amb capitells jònics. La coberta és de volta de mig canó amb llunetes. En el primer tram de l'església, com és habitual, hi ha el cor, sostingut per un gran arc d'ansa de paner i una volta de creueria. L'absis és semicircular i és cobert per una gran copinya.

La primera capella de la dreta, dedicada al Sant Crist, té planta de creu grega i està coberta per una volta de mig canó i una cúpula sobre petxines.

L'església conserva importants obres d'art, entre les quals destaquen:

Estàtua de Santa Maria la Major. Pere de Sant Joan (s. XIV-XV).

Es tracta d'una obra gòtica. La Mare de Déu sosté al Nin Jesús que beneeix. Va ser repintada a l'època barroca amb els colors vermell i blau, molt vius.

Retaule del Nom de Jesús. Renaixement (s. XVI). 1587. Atribuït a Gaspar Homs.

Representa diferents moments de la vida de Jesús. Les escenes es distribueixen de baix a dalt i d'esquerra a dreta.

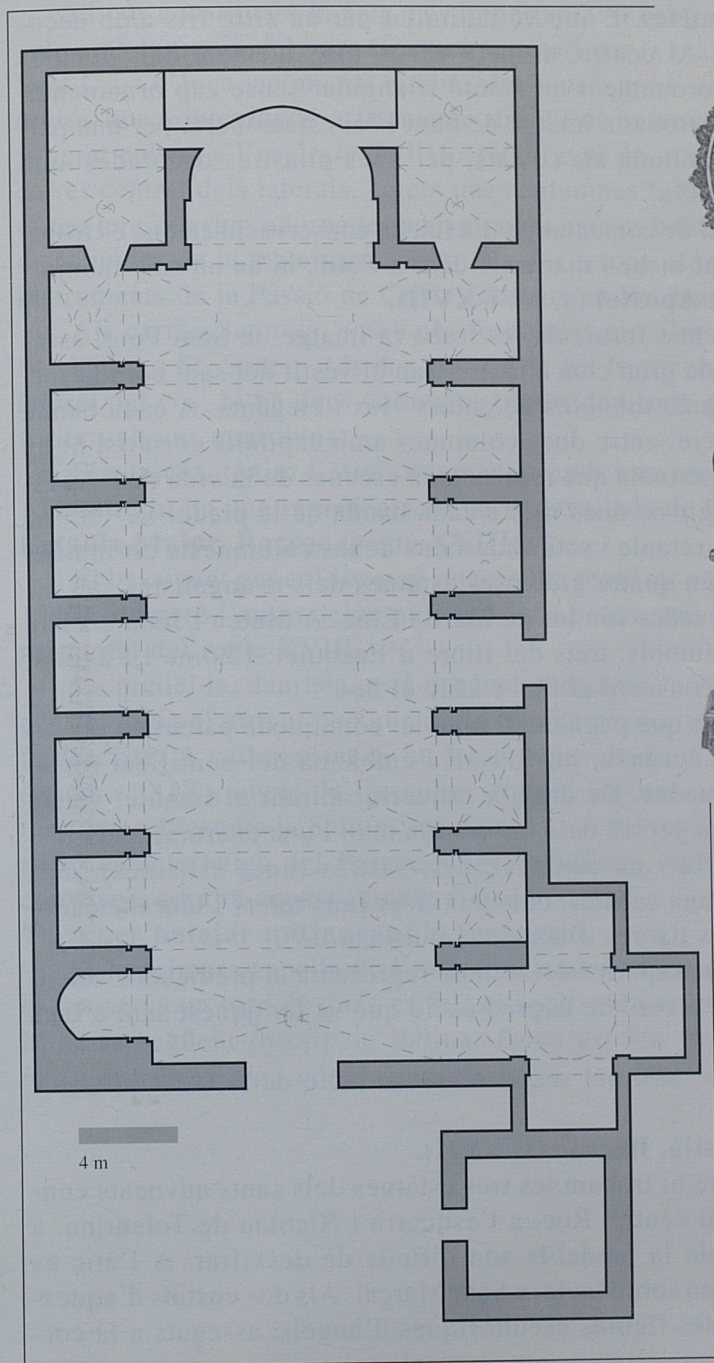
La composició arquitectònica consisteix en un parament pla, dividit en tres carrers, el del centre més ample i alt i amb menys divisions en quadres. Els carrers estan separats per unes cartel·les decorades amb "grottescos a candelieri", i els quadres dels carrers laterals per mitges canyes. De baix a dalt consta de predel·la, cos i àtic, aquest últim definit per un frontó semicircular a la part central i per una motllura adossada a les laterals.

Respecte a les característiques pictòriques, la majoria d'escenes es desenvolupen en interiors i tenen la perspectiva molt ben aconseguida.

Retaule de Sant Blai (s. XVI).

Aquest retaule ens presenta diferents moments de la vida de Sant Blai. En el nínxol central hi ha l'estàtua del sant.

Respecte a l'estructura observam que consta de predel·la, cos i àtic. A la part superior del cos hi ha un ample fris amb motius típicament renai-

Santa Maria la Major
(s. XIV-XV). Pere de Sant
Joan. (Foto: R. Payeras.)

Plànol de l'església de Santa Maria la Major.

xentistes a base de sanefes. L'àtic ve delimitat per un altre fris amb decoració de "grottescos". Al centre, un petit escut, possiblement dels donants del retaule, i com a coronament un frontó triangular sense cap ornamentació. La fornícula on es troba la imatge de Sant Blai està coberta per una petxina renaixentista, i limitada als costats, per unes pilastres decorades amb "grottescos a candelieri".

La pintura és difícil de comentar per l'estat de conservació en què es troba. Descriu la vida del sant bisbe i màrtir. A dalt, a l'àtic, hi ha un sant monjo.

Retaule de Sant Pere Apòstol (s. XVI-XVII).

En el centre, dins una fornícula, es troba la imatge de Sant Pere, assegut a la càtedra amb una gran clau a la mà. Tan el vestit del sant com la fornícula estan adornats amb dibuixos de colors vius i elegants. A cada banda de l'estàtua de Sant Pere, entre dues columnes amb capitells corintis, hi ha quadres de pintura sobre taula que representen escenes de la vida de l'Apòstol, a les quals cal afegir-ne dues més a cada banda de la predel·la.

Al cos inferior del retaule i sota cadascuna de les columnes s'obrin unes capelletes que presenten quatre gracioses estàtues dels evangelistes.

Les millors conservades són les de Marc i Lluç. A Mateu i Joan els han desaparegut els seus símbols, trets del llibre d'Ezequiel: l'home i l'àguila, respectivament. Marc conserva el lleó i Lluç el bou.

Foren els gremis els que pagaren el retaule, com queda patent en els set escuts gremials que el coronen, just davall l'emblema del pontificat romà: la tiara i les claus creuades. De dreta a esquerra, mirant el retaule, veiem l'escut dels gerrers (una gerra), dels ferrers (un mall i una encruia), dels fusters (una aixà, una serra i un compàs), dels sastres (unes estisores), dels sabaters (un tallador i una sabata), dels teixidors (uns telers i una llançadora) i dels paraires (unes tisores d'abaixar i dues cardes).

La pintura de la part superior del retaule representa al predicador valencià Sant Vicenç Ferrer, record de la predicació que va fer aquest sant a Inca el 1413.

Fou restaurat l'any 1990 pel servei de restauració de la Generalitat de Catalunya.

Retaule de Sant Sebastià. Barroc (s. XVII).

En el cos del retaule hi trobam les tres estàtues dels sants advocats contra la pesta: Sebastià, al centre, Roc, a l'esquerra i Nicolau de Tolentino, a la dreta. Les pintures de la predel·la són difícils de desxifrar. A l'àtic es representa, en una pintura sobre taula, a Sant Marçal. Als dos costats d'aquesta taula hi ha dues petites figures escultòriques d'àngels, asseguts a la cornisa, que tenen a les mans instruments musicals.

Retaule del Sant Crist. Barroc. 1667 (s. XVII).

A la predel·la hi veiem una sèrie de decoracions a base d'àngels i d'elements vegetals, sense cap episodi litúrgic.

El cos constitueix la part més important. Al centre hi ha una gran fornícula amb la figura del Sant Crist, obra anterior a la realització del retaule. El Sant Crist d'Inca, anomenat també "del suor", per l'atribució d'un suor prodigiós que sobrevingué a la imatge dia 29 de setembre del 1607, quan era venerat encara a l'església de l'Hospital (avui desapareguda). Per separar el carrer central dels laterals, veiem unes columnes salomòniques amb anell en el seu terç inferior, adornades amb algunes estries helicoïdals i fulles d'acant, distribuïdes de la mateixa manera. Als dos terços superiors hi destaquen els instruments de la Passió de Crist, diferents en les dues columnes.

Als carrers laterals, sota unes fornícules circulars, hi ha les imatges de St. Abdon i St. Senén. Als dos costats de les fornícules, i com a acabament lateral del cos, hi ha dues columnes tripartides, amb garlandes de flors i de fruits i alguns querubins.

Finalment, tenim l'àtic, ornamentat amb tota mena de motius barrocs. Al centre hi ha una representació de la davallada de Crist de la Creu.

Retaule Major. Barroc (segle XVIII).

El basament per col·locar el retaule fou realitzat per Joan d'Aragó (1732-1740). Emperò l'autor del retaule fou Joan Sastre, qui hi treballava a la segona meitat del segle XVIII.

La predel·la, daurada, està ornamentada amb formes vegetals. En el cos central hi ha el nínxol que guarda la imatge gòtica de Santa Maria la Major, ja descrita. A cada costat hi ha les imatges de Sant Miquel i Sant Gabriel (inicis s. XIX), obres de l'escultor Antoni Llabrés. A l'àtic hi ha una pintura que representa la Santíssima Trinitat i, a sobre, l'escut d'Inca. La decoració característica del Barroc, àngels, fullatge, volutes, línies còncaves i convexes, adorna aquest retaule major.

Torn per batejar mitjançant la immersió.

A la primera capella de l'esquerra, entrant a l'església pel portal major es conserva un torn de quan es feia el baptisme per immersió. Davall el torn hi ha la següent inscripció llatina: *Fama est hoc torno pueros lustralibus undis immersos olim corda lavase sua.*

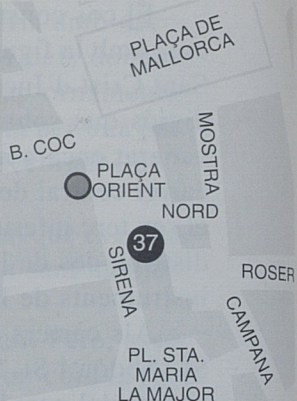
37. RECTORIA

Plaça d'Orient.

Obra historicista amb característiques clàssiques.

Inicis del segle XX.

Mestre d'obres: Sebastià Riusec "Es Pollencí".

Las Rectoria és l'edifici més rellevant de la plaça d'Orient, inaugurada l'estiu de l'any 1928.

La façana, simètrica, folrada de pedra, té dues plantes i un porxo que acaba en un gran frontó. Es molt característic l'ús de dovelles, alternant dos colors, que apareixen en els angles de la construcció, en el centre del frontispici dibuixant un gran arc, i a les finestres de pis noble, del porxo i del frontó.

A la planta baixa, s'obri un gran portal amb arc de mig punt amb la clau força destacada. A cada un dels costats s'havia d'obrir un portal similar al central, emperò més estret. Part d'aquest espai està ocupat per finestres.

En el centre de la planta noble hi ha el balcó, al qual dóna una porta amb llinda protegida per un frontó aguantat per mènsules, que té al centre un medalló. A cada banda trobam una gran finestra que compta, a sobre, amb una ornamentació en forma de creu.

La tercera planta correspon al porxo i té tres finestres rectangulars més petites. Una cornisa dóna pas al gran frontó, que remata la façana. Al mig hi ha dues petites finestres bessones recobertes amb un arc de mig punt.

L'interior, a la planta baixa, repeteix el mateix esquema que l'exterior, amb tres grans arcs de mig punt, aguantats per pilastres, darrera els quals s'hi troben les escales.

La Rectoria és una obra historicista amb característiques clàssiques. L'horitzontalitat, la simetria i l'ús del frontó són característiques del renaixement. Els tres arcs de mig punt, que veiem tant a l'exterior com a l'interior de l'obra, ens recorden els arcs de triomf romans. Finalment l'alternança de dovelles, de diferents colors, es usada des de l'antiguitat clàssica.

Taula de Santa Maria d'Inca. Joan Daurer (s. XIV).

Es guarda a la planta noble de la Rectoria. Aquesta taula era la part central d'un tríptic, els laterals del qual s'han perdut i constituïa el retaule major de l'església de Santa Maria d'Inca. Va ser pintada l'any 1373 i és aquesta la primera pintura datada en la història de l'art mallorquí.

La Mare de Déu a més del Nin Jesús sosté amb la mà un ocell. El Nin duu a les mans una cinta amb la inscripció *Ego sum lux mundi*. Als peus de la imatge hi ha quatre escuts: dos al centre són els escuts d'Inca, i els altres dos que tenen tres brots de mata devien pertànyer a la família del donant. A més hem de destacar les pedres precioses que duu Maria a la corona i al fermall que li aguanta el mantell.

Joan Daurer és un pintor d'influència catalana que es distingeix per un linialisme elemental.

Edifici pròxim d'interès:

Can Benet (Plaça d'Orient, 14).

Casa de tres plantes amb la façana totalment simètrica i folrada de pedra viva. Té tres balcons a la planta noble i un situat en el centre de la darrera planta. Faixes de marès blanc emmarquen les portes i finestres.

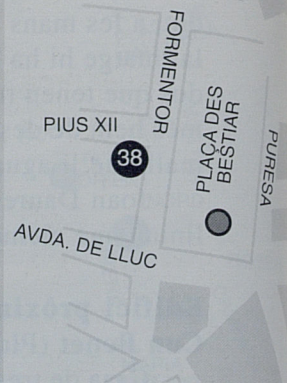
38. CAN PIERAS

Carrer de Formentor, 19 (Cantonada carrer de Pius XII).

Racionalisme.

1932.

Arquitecte: Josep d'Oleza Frates.

Casa de tres plantes amb característiques racionalistes. Es dóna molta d'importància als volums i no hi ha ornamentació.

En el xamfrà, a l'interior d'un petit pati tancat amb una reixa, s'obri el portal amb arc de mig punt. A sobre s'hi troba la tribuna.

Les finestres, amb persianes enrotllables i tancament amb guillotina, es distribueixen simètricament per les dues façanes.

Les dues primeres plantes acaben en un voladís. La tercera planta està situada més endins que la resta de l'edifici, contribuint a la volumetria.

Lloc pròxim d'interès:

Quiosc de la plaça del Bestiar.

Fou projectat l'any 1935 per l'arquitecte Josep d'Oleza Frates, al mateix temps que la plaça.

Es tracta d'un quiosc de serveis, amb el pes municipal, ja que aquesta plaça es va destinar al mercat d'animals. Hi destaca la volumetria i senzilla.

39. LA FONT VELLA

Carrer de Pius X.

Orígens medievals. Documentada l'any 1289.

La Font Vella és un pou que es troba situat al final del carrer de Pius X. De forma rectangular, té una profunditat de 17,5 metres i mesura 4,40 per 3 metres a la part més fonda i aproximadament 5 x 4 metres a dalt, vora el coll.

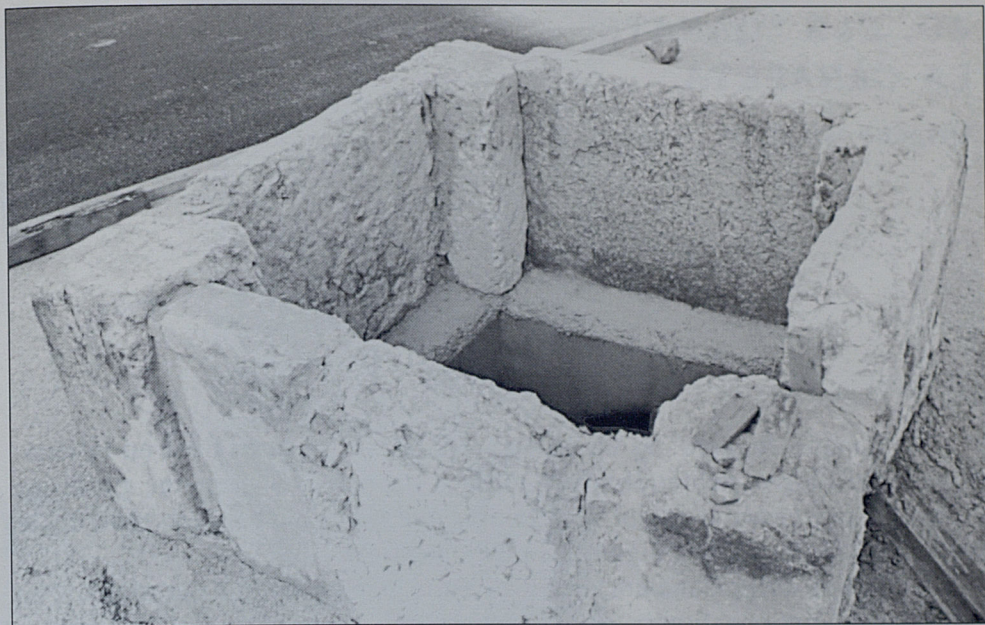
Està cobert per una volta rebaixada, feta de marès i pedra. Els primers quatre metres del pou estan folrats de marès i la resta està excavat dins la roca. El coll, molt malmès, és de pedra viva.

A una referència documental de 1289, apareix el nom de "Font de la Vila" i se situa llavors, al voltant d'Inca, una horta de certa importància que es devia regar d'aquesta font. Per les referències històriques podem suposar que la Font de la Vila i la Font Vella corresponen al mateix pou.

A partir del segle XVI les notícies documentals sobre la Font Vella són constants, essent la primera d'elles del maig de l'any 1570, continuant durant els segles posteriors.

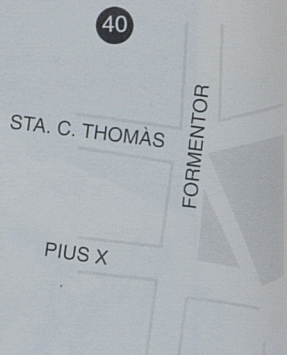
Les dades històriques ens confirmen que la Font Vella va ser usada fins al nostre segle, en què es degué abandonar. A l'any 1975 un escrit la descriu tapada de mitjans de marès per evitar que s'hi tiri material procedent d'enderrocs i tota casta de fems.

A principis de la tardor de l'any 1992 es va netejar el pou de la Font Vella. Es trobaren restes sense cap tipus de valor, molta brutor i fang. També es va comprovar que, en el fons del pou, arribava un cabdal d'aigua d'uns 20.000 litres per hora.

40. ELS “QANATS” DE LA FONT DE LA CANALETA

Orígens islàmics.

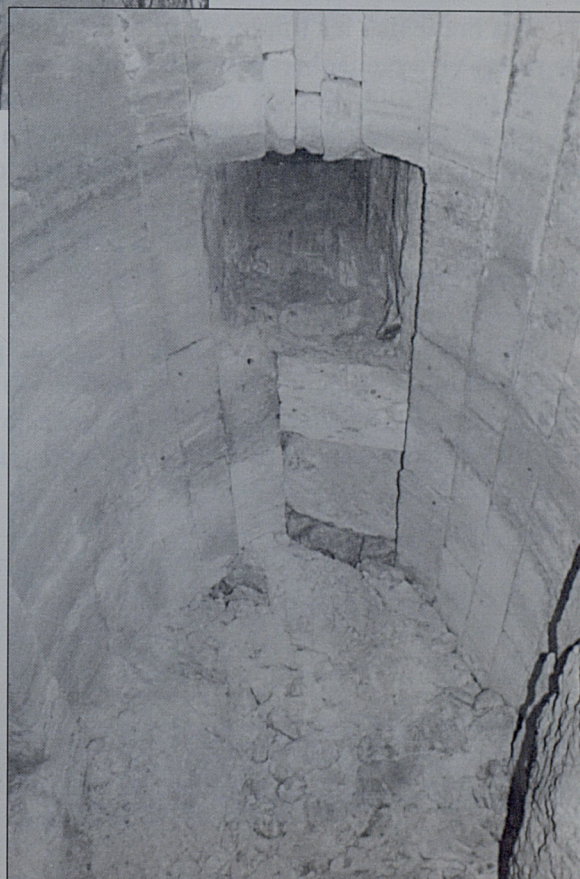

El “qanat o foggara” és un sistema de captació que es basa en la localització de l'aigua subterrània per mitjà d'un pou i el drenatge posterior d'aquesta per gravetat obrint una galeria que, amb un pendent molt feble permet la circulació de l'aigua fins a la superfície.

A la Font de la Canaleta, que s'hi entra per una porta que dona a un antic carrer que constitueix ara un cul de sac, hi arriben dues galeries o “qanats”, una provinent del nord i l'altra de l'oest, l'origen d'ambdues es troba en dos indrets distints, on hi ha els pous, actualment secs. Les galeries tenen en el centre una canaleta, per on circulava l'aigua, i estan cobertes de volta de marès. Es interessant també la coberta dels dos pous.

Els “qanats” constitueixen un sistema generalitzat a les contrades on falta l'aigua superficial. A Mallorca ja eren habituals en el període musulmà i baix medieval.

Els “qanats” de la Font de la Canaleta originàriament devien ser molt antics, fins i tot d'origen islàmic, ara bé les galeries que conservam, tal com es troben ara, són de finals del segle XIX.

41. CAN DOMÈNECH

Avinguda d'Alcúdia, 2 (Cantonada carrer d'Artà).

Regionalisme. Reixa modernista a l'avinguda d'Alcúdia.

Primer quart del segle XX.

Casa de dues plantes, tota folrada de pedra viva. La façana de l'avinguda d'Alcúdia és simètrica i a la primera planta, en el centre, trobam el balcó amb una barana de ferro forjat. A la façana del carrer d'Artà, la primera planta també es simètrica i hi ha dos balcons, separats per una finestra. En canvi, a la planta baixa, una finestra més allargada, possiblement feta en una reforma posterior, romp la unitat de la casa.

Els brancals i les llindes de totes les portes i finestres estan fets de peces de pedra viva que sobresurten de la línia horitzontal de la façana, destacant en algunes d'elles la peça central de la llinda.

La reixa que tanca el jardí, a l'avinguda d'Alcúdia, i la barrera, ambdues de ferro forjat, tenen característiques modernistes. La barrera duu a la part superior la data de 1919.

Edificis pròxims d'interès:

Casa (Carrer d'Artà, 3).

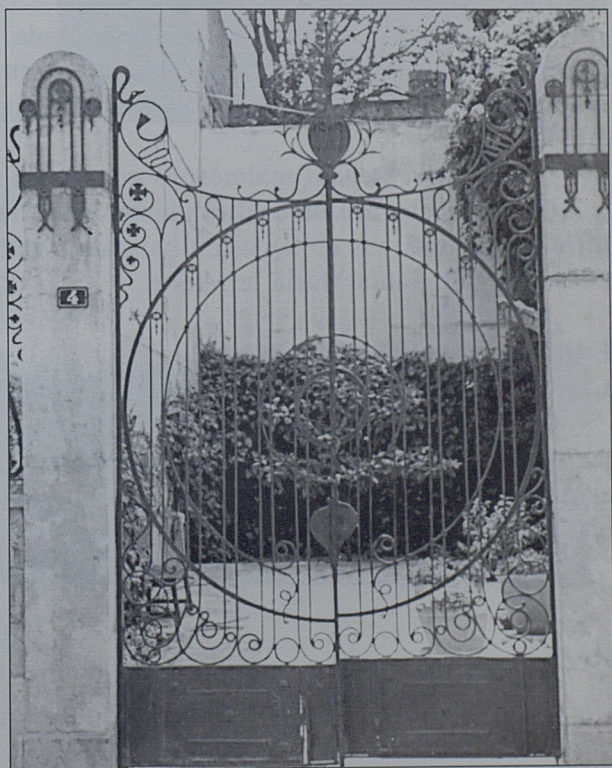
Casa de dues plantes, construïda a principis del segle XX, amb la façana tota folrada de pedra viva. Les portes i finestres estan emmarcades per faixes, també de pedra, que sobresurten de la línia horitzontal de la façana. Té un balcó situat en el centre de la planta superior. Característiques regionalistes.

Casa (Carrer d'Artà, 5).

Casa de dues plantes. Fou construïda a principis del segle XX i és quasi idèntica a l'anterior que ja hem descrit.

Foto: B. Ramon.

42. ANTIC CLUB VELOCIPEDISTA D'INCA

Carrer d'Artà, 7-9.

Premodernisme. Corrent historicista neoàrab.

Finals del segle XIX.

Edifici de dues plantes amb els baixos parcialment modificats per construir l'escala d'accés a la planta superior.

L'exterior del pis té un gran interès. Hi sobresurten tres finestres amb arcs de ferradura, distribuïdes regularment, essent la central molt més grossa que les laterals. Les baranes de les finestres tenen ornamentació geomètrica consistent en la trepanació del marès, pintant el fons de color verd. Aquestes baranes tenen esculpides creus, tres corresponen a la barana central i dues a les laterals.

La casa acaba en una cornisa emmerletada, aguantada per mènsules. En el centre hi ha una part rectangular, també amb merlets, que sobresurt de la resta de la façana on, entre dues estrelles, hi ha el nom CLUB VELOCIPEDISTA. INCA.

A l'interior, bastant malmès, es conserven tres arcs de ferradura.

Es pràcticament l'únic edifici historicista neoàrab d'Inca, exceptuant les influències neoàrabs de la casa d'habitatges del carrer d'En Palmer - cantonada plaça de Santa Maria la Major.

Edificis pròxims d'interès:

Can Gual (Carrer d'Artà, 23).

Casa de dues plantes i porxo amb la façana folrada de marès. El projecte és de l'any 1911 i en fou promotor Simó Gual Rosselló. Les obertures es reparteixen simètricament per la superfície del frontis. A la planta noble hi ha tres balcons.

Foto: B. Ramon.

43. CAN COLL

Carrer del Barco, 40, 44, 46 i 48

Historicisme.

Inicis del segle XX.

Casa de dues plantes i porxo amb façana simètrica, recoberta de marès. Els baixos estan folrats de pedra viva.

Els portals i finestres es destaquen sobre la superfície de la façana mitjançant faixes de marès i aquestes mateixes obertures estan cobertes per arcs conopials. Les finestres del porxo, més petites, s'agrupen de dues en dues.

L'edifici presenta influències historicistes, tant per l'esquema de les dues plantes i porxo com pel repartiment regular de les obertures sobre la façana i l'ús de l'arc conopial.

Edifici pròxim d'interès:

Can Cosme (Carrer del Barco, 18).

Local d'una sola planta que acaba amb la barana del terrat. Hi sobresurt la façana folrada de pedra viva. L'entrada, formada per un arc d'ansa de paner, té a cada costat escupidors de carro.

44. CAN SIQUIER

Carrer de Sa Mostra, 2.

Casa senyorial.

Segle XVI.

Casa senyorial de dues plantes, possiblement del segle XVI. És una de les cases més interessants que es conserven a Inca.

La façana, asimètrica, lleugerament corba, està dividida en tres trams separats per franges verticals de pedra viva. En el tram central s'hi troba el portal de pedra, de grans proporcions, recobert amb arc de mig punt. Les finestres, repartides irregularment per la superfície de la façana, són cobertes per una llinda de pedra amb acabament conopial. Són interessants les reixes dels finestrons rectangulars del soterrani.

Els baixos de la façana estan folrats de pedra viva, que apareix fins més amunt en els dos costats del portal. La resta està decorada amb pedres incrustades dins el ciment. Una filera de pedres més petites emmarca les finestres i la façana.

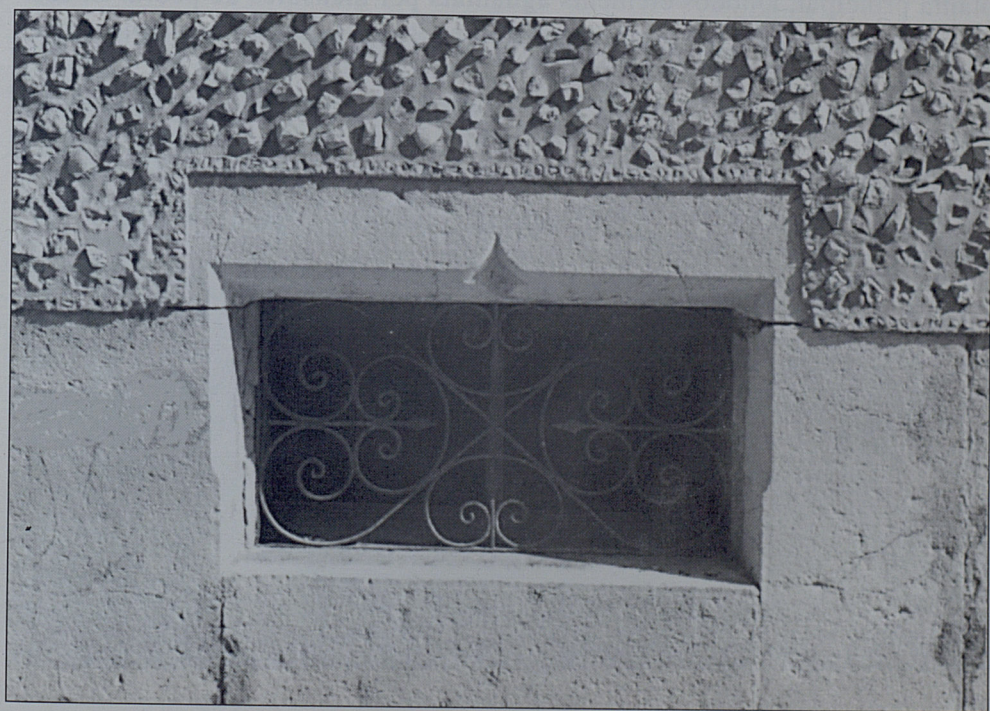
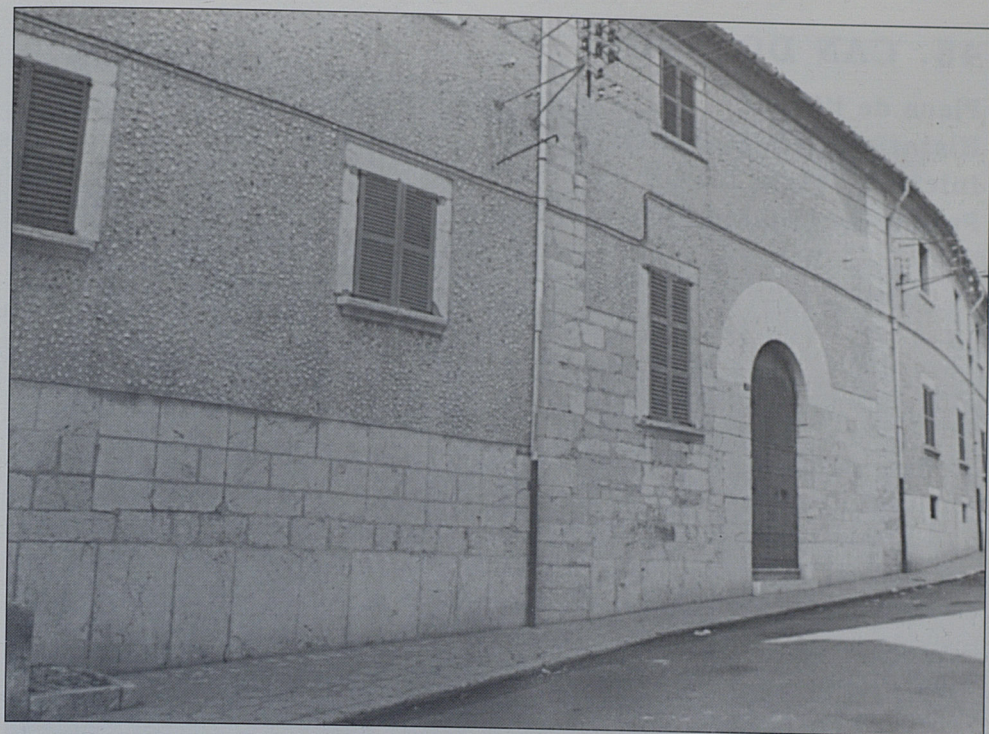
Edificis pròxims d'interès:

Casa (Carrer de Sa Mostra, 6, 8, 10).

Casa de dues plantes i porxo. Fou construïda l'any 1924 pel promotor Domingo Alzina Jaume. La façana és simètrica i acaba amb una cornisa de dentellons. Destaca la planta noble amb dos balcons i les cinc finestres recobertes amb trencaaigües aguantats per petites mènsules que tenen, al centre, decoració floral.

Casa (Carrer de Sa Mostra, 4).

Casa popular habitada antigament pels posaders de Can Siquier. Té l'accés per una rampa amb graons que condueix a un petit pati, més elevat que el nivell del carrer. La façana de dues plantes és feta a base de pedreny irregular. El portal té arc de mig punt i dos finestrons constitueixen les dues úniques obertures.

45. CAN DOMINGO

Plaça de l'Orgue

Historicisme renaixentista.

Inicis del segle XX.

Promotor: Domingo Alzina Jaume.

Casa de dues plantes i porxo, originàriament domicili particular de Domingo Alzina Jaume.

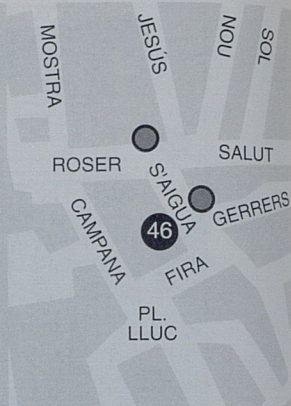
La façana, tota recoberta de pedra viva, presenta algunes similituds amb l'antic Hotel Domingo (Centre Parroquial) del mateix propietari. Sobresurten les línies horitzontals de les impostes que separen les plantes i les verticals de les cadenes, fetes de peces de pedra quadrangulars posades una damunt l'altra, alternant una de llarga i una de curta, que serveixen per reforçar les parets. Accentuen l'horitzontalitat els balcons i els trencaaigües de la planta principal, ambdós elements aguantats per mènsules de pedra. El sostre, amb quatre finestrons rectangulars, repeteix el mateix esquema arquitectònic que la resta de la façana.

Recentment, la parròquia de Santa Maria la Major, propietària de l'immo-ble, ha netejat l'interior, guardant-hi obres artístiques que, en un futur, podrien formar part d'un museu d'art religiós.

Obra historicista renaixentista on predomina la simetria, la solidesa i les línies horitzontals.

Segle XVII.

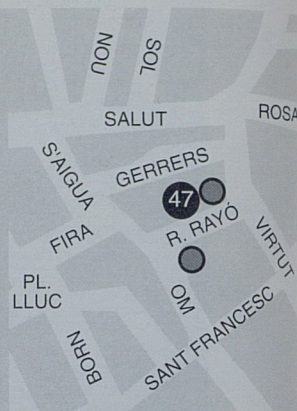

47. CAN MARRON

Carrer del rector Rayó, 7.

Celler.

Segle XVII.

Casa de dues plantes amb la façana folrada de pedra viva amb les obertures distribuïdes regularment sobre la superfície, acabada en una cornisa de pedra.

L'element més interessant del conjunt és el portal allindat amb acabament conopial en el centre. A sobre una motllura actua com a trencaaigües. Les pilastres que formen els brancals, de pedra viva, tenen base. Acaben en una espècie de capitell format per dues motllures entre les quals hi ha una decoració en forma de rombe. Es tracta d'un portal barroc que té els seus orígens en el segle XVII.

La planta superior té dues finestres emmarcades per faixes llises i ampits de pedra viva que sobresurten de la superfície de la façana.

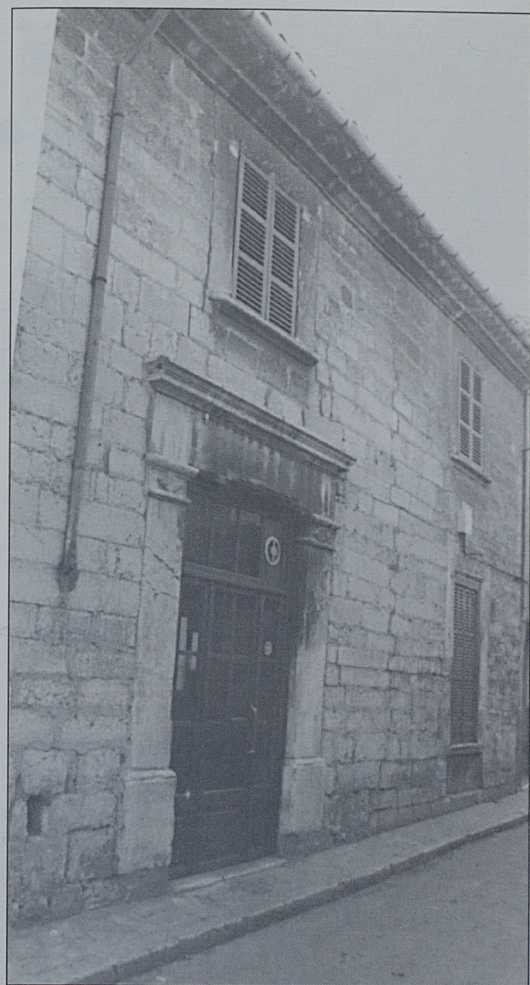
Elements arquitectònics pròxims d'interès:

Finestra (Carrer de l'Om, 16).

Finestra de pedra viva que té un bell escut col·locat en el centre de la llinda.

Portal (Carrer del rector Rayó, 15).

Portal pràcticament idèntic al de Can Marron encara que més petit.

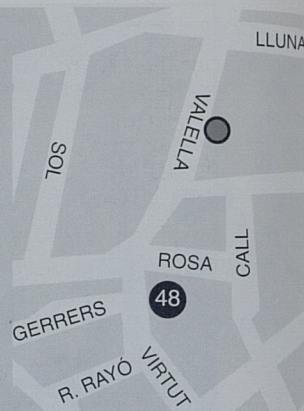

48. CAN MORA

Carrer d'En Valella, 22.

Casa senyorial.

Segle XVI.

Casa senyorial de tipus rural. Té dues plantes, façana més o manco simètrica. En el centre s'hi troba el portal de pedra amb arc de mig punt, en el qual destaquen les grans dovelles. Les finestres estan distribuïdes regularment, dues a la planta baixa i tres en el pis, una de les quals se situa damunt el portal.

Els baixos de la façana estan folrats de pedra viva i la resta està ornamentada amb pedres incrustades. Aquesta decoració és particularment significativa en una franja horitzontal, que es troba a la part superior, just abans de la cornisa i que presenta, fet amb pedretes, un dibuix geomètric regular.

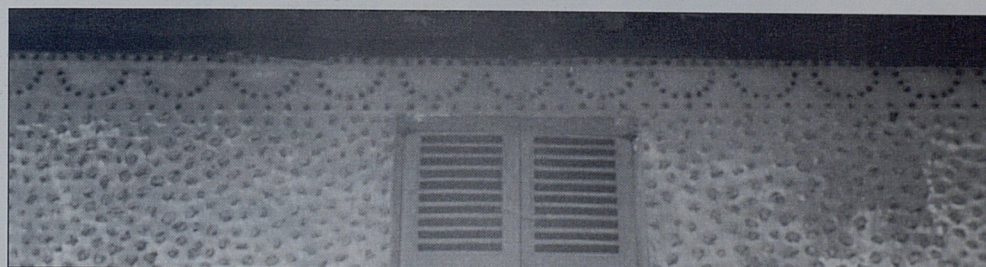
Edifici pròxim d'interès:

Can Llobera (Carrer d'En Valella, 58).

Casa de dues plantes i porxo amb la façana que acaba en un voladís de fusta. La planta baixa està folrada de pedra viva. En canvi l'altra planta i el porxo són de marès. Hi destaca el portal amb arc de mig punt sobre el qual hi ha el balcó.

Foto: B. Ramon.

49. CONVENT DE SANT FRANCESC. ESGLÉSIA

Barroc.

Finals del segle XVIII - inicis del segle XIX.

L'actual és la tercera església de Sant Francesc que té Inca, començada a les darreries del segle XVIII i acabada a començaments del XIX. Té característiques semblants a la de Santa Maria la Major.

Exteriorment, la decoració és gairebé nul·la. La façana és molt simple, hi ha una gran rosassa al centre i acaba amb una testera mixtilínia amb dues grans volutes als extrems. El portal principal, modern, és neogòtic.

La portada lateral és allindada. Hi destaquen una sèrie de decoracions de tipus vegetal.

L'interior té una sola nau coberta de volta de canó amb llunetes, enmig de les quals hi ha finestres. La nau té sis trams i capelles laterals situades entre els contraforts. Acaba en un absis semicircular cobert amb una copinya.

Als peus de l'església hi ha el cor aguantat per un arc d'ansa de paner i una volta de creueria.

Va ser molt retocada a partir del 1937, modificant, entre altres coses, el presbiteri i revestint les pilastres amb decoracions d'àngels i temes vegetals que rompen el conjunt arquitectònic.

Hi destaquen:

Mare de Déu de Gràcia (segle XVI). Talla en fusta obra de Gàbriel Mòger. Aquesta imatge era la patrona dels paraires.

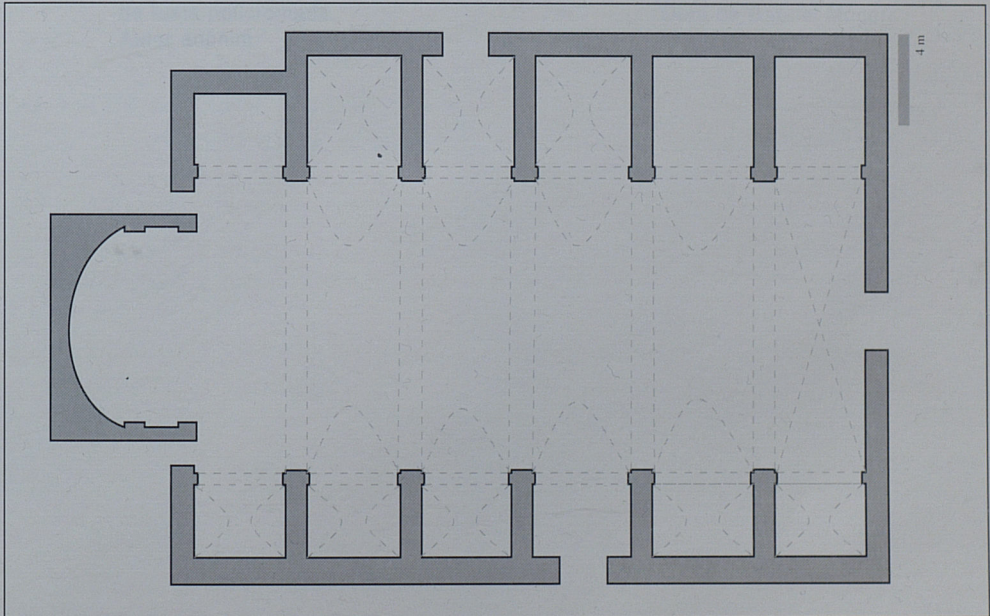
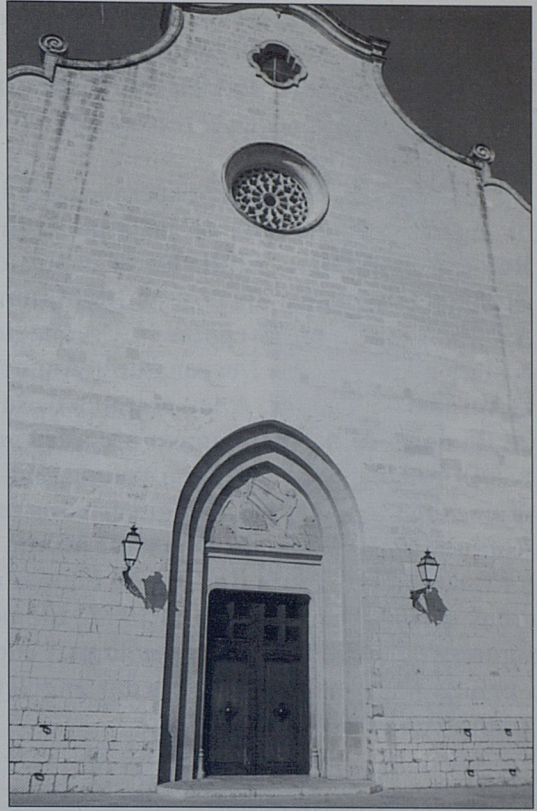
Retaule de la Puríssima Concepció. És una obra renaixentista de finals del segle XVI o principis del XVII.

En el centre hi ha la imatge de la Puríssima envoltada dels símbols marians. Entorn a ella s'hi representen episodis de la vida de la Mare de Déu. A l'àtic hi ha l'escena de la Coronació de la Puríssima. La predel·la mostra l'estatuetta de Sant Eloi, patró dels ferrers, i dues pintures de la seva vida.

En la separació dels carrers i la de la predel·la, el cos del retaule i l'àtic hi ha la típica decoració renaixentista de tipus geomètric amb angelets i fulles i flors "a candelieri".

Retaule de Sant Marc. Es tracta d'un retaule barroc.

Cal ressaltar la figura del sant evangelista, les dues pintures laterals de

Plànol de l'església de Sant Francesc.

Sant Macià i Sant Llorenç, tots tres patrons dels sabaters d'Inca. Al cim del retaule de Sant Marc hi ha un magnífic escut dels sabaters.

Retaule de la Mare de Déu de l'Esperança. Només és conserva la imatge de la Mare de Déu ja que el retaule antic fou substituït per l'actual a començaments de segle.

La Mare de Déu de l'Esperança era la patrona dels teixidors de llana i lli. Es tracta d'una talla de fusta policromada de principis del segle XVII.

Retaule de Ramon Llull. En el centre del retaule apareix l'escultura del Beat Ramon Llull, i als costats les pintures de Sant Andreu i Sant Bernadí. A l'àtic trobam en el centre la Coronació de la Mare de Déu i en els dos costats es representa l'escena de l'Anunciació, amb l'àngel al costat dret i la Verge a l'esquerra. A les pintures de la predel·la hi ha escenes de la vida de Ramon Llull, possiblement afegides no fa massa temps.

El retaule sembla que ha sofert modificacions i possiblement sigui del segle XVII, encara que té algunes característiques renaixentistes.

Retaule de la Mare de Déu de Fàtima. Retaule escenari del segle XVII. La imatge de la Mare de Déu de Fàtima és del segle XX, ja que les aparicions de Fàtima tenen lloc el 1917. Elements destacats són les cariàtides o figures femenines que sostenen la part superior, la decoració amb garlandes i volutes vegetals i, a l'àtic els dos angelets que aguanten l'escut amb l'anagrama marià.

Mare de Déu de l'Esperança.
Principis del segle XVII. Talla
de fusta policromada.
Autor anònim.

Mare de Déu de Gràcia, segle
XVI. Talla de fusta policromada.
Obra de Gabriel Mòger.

50. CONVENT DE SANT FRANCESC. CLAUSTRE

Barroc.

Segle XVIII.

Té la planta de forma quadrada amb set arcs de mig punt a cada un dels costats separats per pilastres que tenen a sobre piràmides amb bolles. En el pis noble s'obrin tres finestres a cada un dels costats.

Les galeries que envolten el pati estan cobertes per volta d'aresta.

En el centre del pati, empedrat, hi ha el coll de cisterna, barroc, que duu la data de 1747.

Originàriament el claustre només tenia dues plantes però en els anys cinquanta es construí la tercera planta, projectada per Josep d'Oleza Frates, amb finestres semicirculars.

No hi ha dubte que es tracta d'un claustre barroc emperò d'un Barroc acadèmic que s'introdueix a Mallorca en el segle XVIII.

Lloc pròxim d'interès:

Casa (Carrer del Vent, 25).

Casa popular de dues plantes amb façana de pedreny irregular. Hi sobresurt el portal amb arc de mig punt sobre el qual hi ha un finestró.

51. CAN MAYANS

Carrer de Sant Francesc, 82.

Anterior al darrer terç del segle XIX.

Casa de dues plantes amb un gran portal amb els brancals de pedra i l'arc de mig punt amb dovelles de marès. Té tres finestres de pedra viva amb els ampits ben accentuats, una s'obri a l'esquerra del portal i les altres dues a la planta superior.

Llocs pròxims d'interès:

Casa (Carrer de Sant Francesc, 70).

Casa de dues plantes que té el portal amb llinda i brancals de pedra. Les finestres allindades, distribuïdes regularment sobre la façana, són també de pedra.

Es Call (Carrers de la Rosa i del Call).

Era un espai urbà ben delimitat on es localitzava la major part de la comunitat jueva d'Inca. Estava situat entre el carrer de Sant Francesc i l'antic carrer de Sineu. L'objectiu del call era separar els jueus dels cristians per evitar baralles.

El 1346 una cèdula de Pere el Cerimoniós establia l'erecció del Call a Inca, que fou molt lenta i es dugué a terme dins una creixent agressivitat antisemita. Finalment fou erigit oficialment el 1365.

El 1391 fou assaltat per una multitud i hi foren assassinats alguns dels seus habitants. Aquests assalts es repeteixen sovint en anys posteriors.

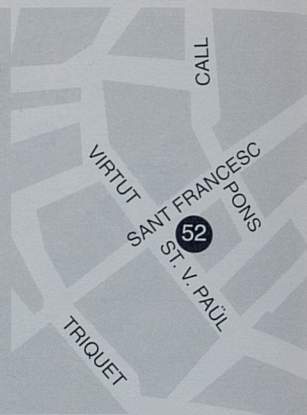
52. RESIDÈNCIA MIQUEL MIR

Carrer de Sant Francesc, 52.

Regionalisme.

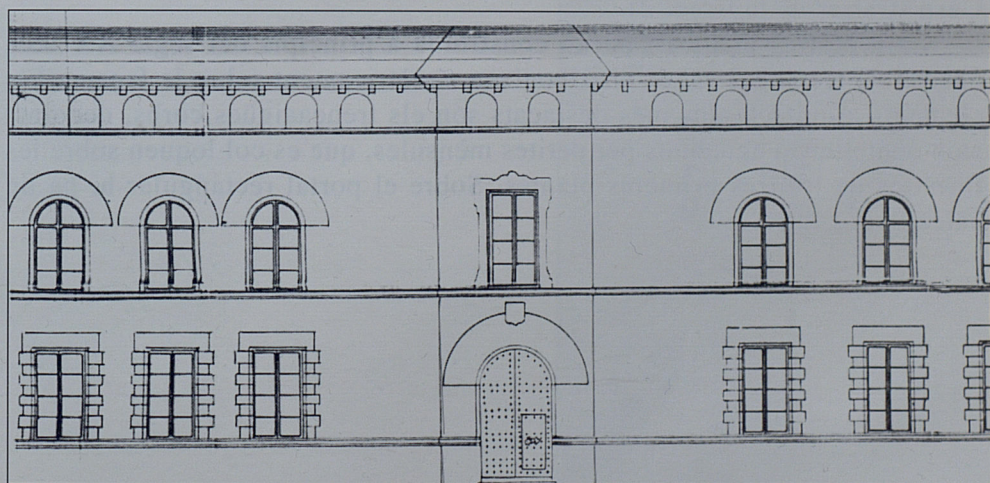
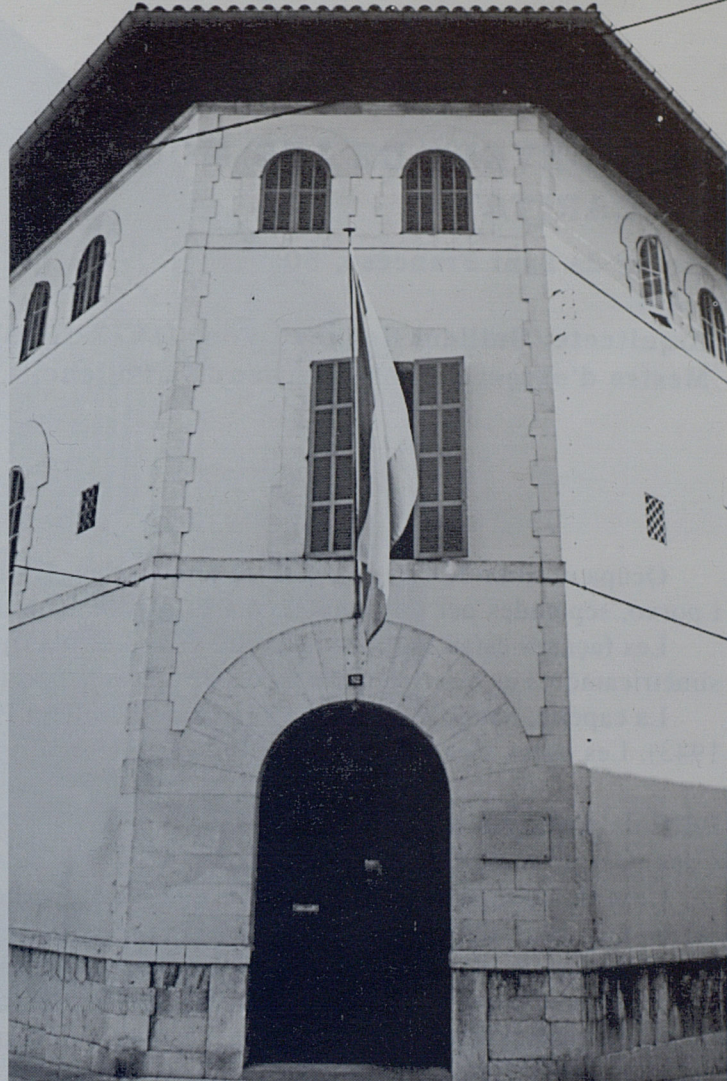
1928.

Arquitecte: Josep d'Oleza Frates.

Antiga “Casa Cuna” que es va començar a construir l’any 1928 però les obres continuaren després de la Guerra Civil. Actualment és la residència municipal d’ancians.

L’edifici, regionalista, té dues plantes i un porxo que acaba en un voladís de fusta. El portal, amb arc de mig punt de marès, es troba al xamfrà. Les finestres es reparteixen regularment per les façanes de l’edifici, essent rectangulars les de la planta baixa, exceptuant la de la cantonada dels carrers de Sant Vicenç de Paül i de Miquel Mir, i amb acabament semicircular les de l’altra planta i el porxo. Totes les obertures estan emmarcades per peces de marès que ressalten sobre la superfície llisa de la façana.

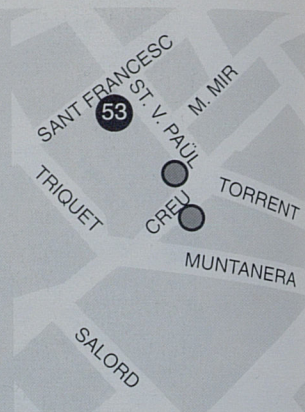

Arxiu Municipal d'Inca.

53. CONVENT DE LES MONGES DE LA CARITAT

Carrer de Sant Francesc, 50.
1914.

Arquitecte: Guillem Reynés i Font (1877-1918).
Mestre d'obres: Sebastià Riusec "Es Pollencí".

Ocupa el solar de l'antic celler de Can Gotleu. L'edifici té dues plantes i porxo, separades per impostes de marès. Acaba amb un voladís de fusta.

Les façanes estan folrades de pedra viva. Les obertures es distribueixen simètricament i es ressalten amb faixes de marès. El portal principal és rodó.

La capella, neogòtica, fou projectada per Guillem Forteza Pinya (1892-1943). Les obres s'enllestiren entre 1920 i 1921.

Edificis pròxims d'interès:

Casa (Carrer de Sant Vicenç de Paül, 12).

Casa de dues plantes. Té un gran portal amb brancals de pedra viva i arc de mig punt amb dovelles de marès. La resta de la façana està folrada de pedra viva. A la planta baixa hi ha un altre portal rectangular que no es correspon amb el projecte original i a la planta superior hi ha dues finestres allindades amb ampits de pedra. La de l'esquerra duu gravada una creu a la llinda.

Casa (Carrer de la Creu, 2).

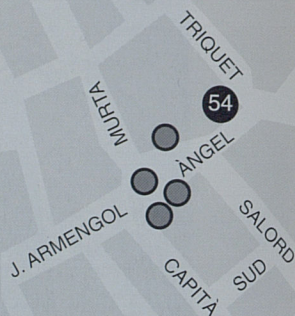
Casa de tres plantes i porxo construïda a principis del segle XX. Les obertures, rectangulars, es distribueixen simètricament sobre la façana. Els elements arquitectònics més destacats són els trencaaigües corbs, decorats amb dentellons i aguantats per petites mènsules, que es col·loquen sobre les finestres de les tres primeres plantes. Sobre el portal rectangular hi ha un balcó.

54. CASA

Carrer des Triquet, 14.

Anterior al darrer terç del segle XIX.

Casa de dues plantes amb la façana completament folrada de pedra viva. Té un gran portal rodó amb dovelles.

La finestra de la planta baixa, situada a la dreta del portal, té la llinda amb acabament conopial en el centre i l'ampit adornat amb dentellons. Les dues finestres de la planta superior repeteixen el mateix tipus de llinda emperò els ampits estan guarnits amb simples motllures.

Llocs pròxims d'interès:

Convent de les monges Franciscanes (Plaça de l'Àngel, 2).

Construït a principis del segle XX pel mestre Sebastià Riusec "Es Pollencí". L'edifici té dues plantes i porxo. Acaba en una cornisa que té a sobre un altre porxo on hi ha l'espadanya. Els baixos estan folrats de pedra viva i hi sobresurt el portal allindat que té un relleu a sobre amb l'escut franciscà i l'inscripció "Convento de las Hijas de la Misericordia".

Tribuna (Plaça de l'Àngel, 5).

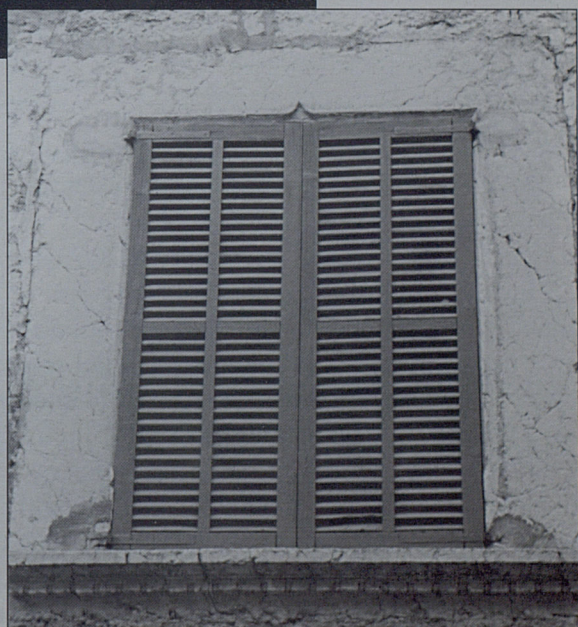
Tribuna de fusta aguantada per mènsules de ferro forjat.

Casa (Plaça de l'Àngel, 6).

Era un antic celler avui transformat en Club de la Tercera Edat. Té tres plantes separades per impostes de marès amb motllures que ressalten sobre la pedra de la façana. Les obertures estan distribuïdes simètricament i emmarcades per peces de marès. A la planta noble hi ha tres balcons.

Font (Plaça de l'Àngel).

Font amb la pica ovalada i pedestal de pedra que aguantava una farola de ferro forjat.

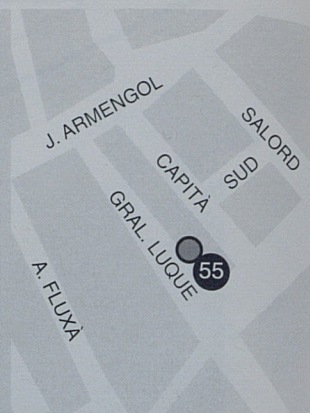

55. CAN MARQUÈS

Carrer del general Luque, 41 (Cantonada Gran Via).

Característiques modernistes.

Inicis del segle XX.

Casa de dues plantes, envoltada per un jardí i tancada amb una reixa de ferro forjat.

La façana principal, al carrer del general Luque, està feta a base de peces de pedra viva de llargària desigual. A la planta baixa el portal té arc de mig punt i les finestres no són rectangulars sinó que tenen els angles còncaus, a la part superior. A la planta superior destaquen les quatre finestres geminades, de caràcter oriental, que tenen davall quadres amb ornamentació ceràmica de colors. En el centre, el balcó, aguantat per mènsules de ferro, està inacabat.

La façana de la Gran Via repeteix, a la planta superior, els mateixos elements. A la planta baixa no hi ha portal i les finestres són rectangulars. Molt més simple és la façana del carrer del Capità.

Als angles de la casa hi ha cadenes cantoneres que reforcen les parets.

L'ús de la ceràmica i de les mènsules de ferro forjat als balcons, i l'aire oriental de les finestres són clares mostres de modernisme popular.

Edifici pròxim d'interès:

Casa d'habitatges (Carrer del general Luque, 35-37).

Edifici amb elements funcionals i decoratius modernistes construït en el primer terç del segle XX. Té tres plantes amb la façana simètrica, inacabada. No s'obren dues finestres en el primer pis i les dues del segon pis.

La planta baixa, folrada de pedra viva, té tres portals distribuïts regularment. Aquestes obertures tenen la part superior de forma desacostumada, al no ésser rectangular, característica típica del modernisme que evita la línia recta.

Destaquen els dos balcons. El del primer pis, amb barana de ferro i decoració geomètrica, té al centre l'escut d'Inca. El del segon pis, molt més petit, té també la barana amb dibuixos geomètrics. Ambdós s'aguanten amb mènsules de ferro forjat. En aquests balcons, únic cas a Inca, podem veure rajoles de colors, distribuïdes simètricament davall les peanyes. En el balcó del primer pis n'hi ha onze i en el del segon pis quatre. L'ús de rajoles ceràmiques és característic de l'ornamentació modernista.

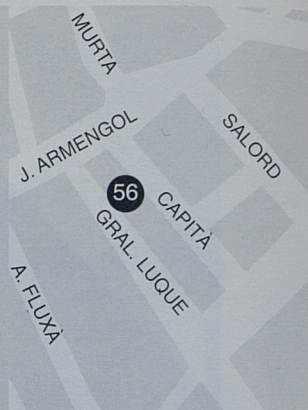
Fotos: B. Ramon

56. CAN ENSENYAT

Carrer del general Luque, 11.

Façana historicista amb detalls modernistes a l'interior i en el jardí.

Primer terç del segle XX.

Casa senyorial de dues plantes i porxo que acaba en un gran voladís de fusta decorat amb motlures.

La façana principal es pot considerar historicista renaixentista per la seva simetria, horitzontalitat i detalls ornamentals.

A la planta baixa destaca un gran portal rodó amb una bona finestra a cada costat. La planta noble té, també, tres obertures amb tres balcons aguantats per mènsules i baranes de ferro forjat. El porxo es limita a reproduir l'esquema de les altres dues plantes amb finestres més petites.

En el pati que dóna al carrer del Capità s'usa la ceràmica com a element decoratiu. Les rajoles tenen dibuixos geomètrics en els quals predominen els colors blanc i blau. Els elements més destacats recoberts de ceràmica són les pasteres octogonals i la petita font, també octogonal, que se situa en el centre del pati. També decora els basament de les columnes amb capitell jònic que sostenen la galeria, coberta de terrat.

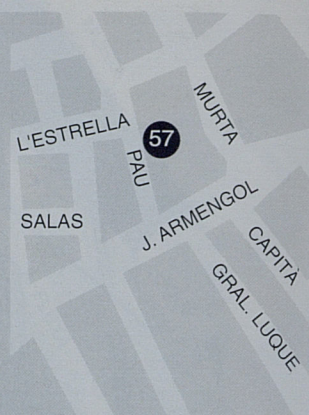

57. "SA TRAVESSA"

Carrer de la Pau, 20.

Celler.

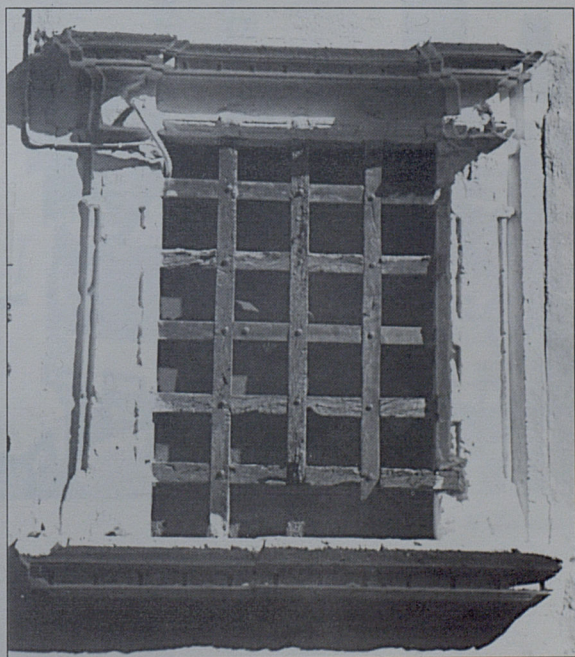
Originàriament del segle XVI.

El nom de "Sa Travessa" és degut a què per l'interior es pot travessar al carrer del Born on hi ha l'entrada de darrera, interessant per la volumetria del conjunt del portal.

El portal principal es troba al carrer de la Pau. Té arc de mig punt amb dovelles. Al costat hi ha, feta malbé, una finestra renaixentista, l'única que actualment es conserva als carrers d'Inca.

A l'interior, més baix que el nivell del carrer, s'hi entra per una escala de pedra. Pilars de ferro forjat aguanten un alt embigat. A cada costat de la gran sala hi trobam les típiques botes de vi.

58. CAN AMER

Carrer de la Pau, 43.

Casa senyorial i celler.

Casa de finals del segle XIX.

Casa Senyorial eclèctica de dues plantes i porxo separades per imposts. La façana acaba en una cornisa aguantada per mènsules. Els baixos estan folrats de pedra viva.

El portal, allindat, té els brancals fets de peces de marès i dovelles a la llinda.

Les finestres són rectangulars, exceptuant els finestrans del porxo. Les del pis noble estan cobertes per trecaaigües molts senzills.

Interessant cotxeria. Té el portal amb arc d'ansa de paner i escupidors de carro a cada costat.

El celler es troba a un nivell inferior al carrer. S'hi entra per dos portals, un al carrer de la Pau i l'altra al carrer de Miquel Duran. L'embigat de la gran sala està aguantat per pilars de marès.

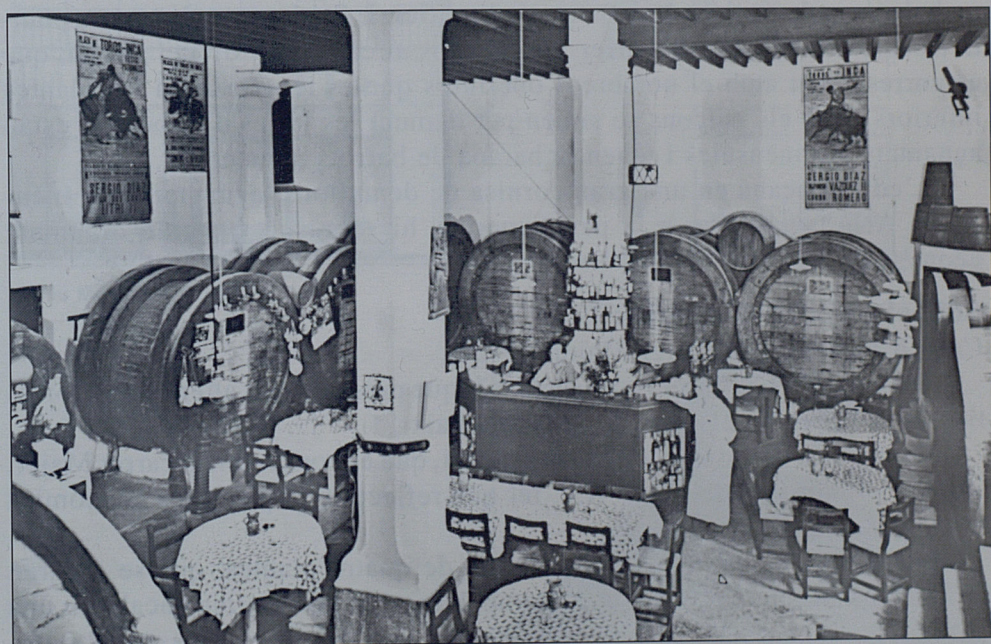
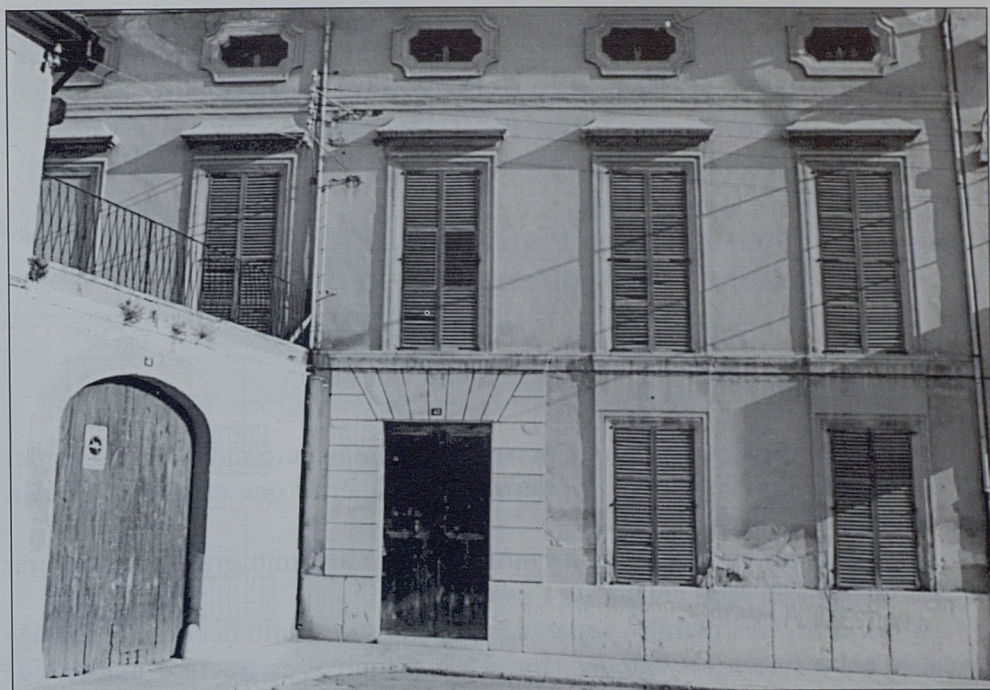

Foto: A. Zerkowitz.

59. CAN FLORENCIO

Carrer Major (Cantonada carrer de Miquel Duran).

Racionalisme a la planta baixa. Característiques modernistes a les altres.

1935. Projecte de reforma.

Arquitecte: José de Oleza Frates.

Promotor: Antoni Prats Pellicer.

Edifici de quatre plantes que presenta la composició rectilínia típica del Modernisme "Sezessionista", Modernisme geomètric que es desenvolupà a Gran Bretanya i Àustria.

La planta baixa, destinada a comerç de teixits, amb grans mostradors, té una distribució racionalista de l'espai.

A les altres tres plantes, separades per impostes amb decoració geomètrica, hi sobresurten els balcons. En el pis principal es tracta d'una balconada que segueix sense interrupció tota la façana. A la tercera planta, hi ha un balcó a cada un dels dos costats de l'edifici. I, finalment, a la quarta planta trobam tres balcons al carrer Major i dos al carrer de Miquel Duran, que es corresponen amb el nombre d'obertures que es repeteixen a les plantes inferiors. Tots els balcons se situen per damunt les línies d'impostes, estan aguantats per mènsules i tenen la barana de barrots geomètrics.

L'edifici acaba en una gran cornisa de dentellons, aguantada per mènsules. A la cantonada, a la part superior, hi sobresurt un gran ornament geomètric.

Edifici pròxim d'interès:

Casa d'habitatges (Carrer Major, 22-24).

Original edifici d'inicis del segle XX que presenta una alternança cromàtica de dovelles en els arcs de la planta baixa.

La majoria de cases d'alguna antiguitat, que es conserven al carrer Major, són del primer terç del segle XX, fet que reflecteix la puixança econòmica d'Inca en aquesta època.

Aquest edifici té una façana estreta de quatre plantes, que se separen mitjançant unes faixes horitzontals amb decoració geomètrica i acaba en una cornisa de dentellons. La cinquena planta, amb dos finestrns, pareix afeïda posteriorment.

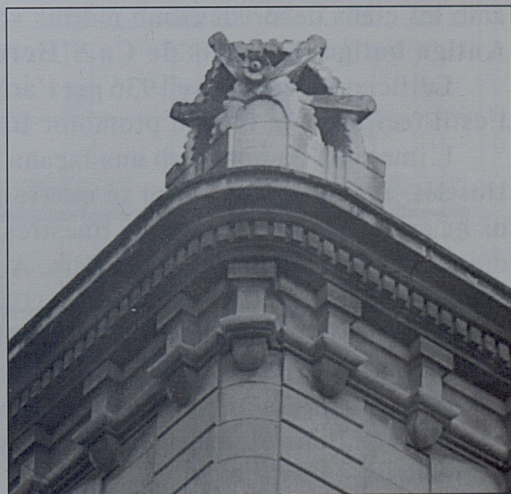
Els elements arquitectònics més destacats són els tres arcs de la planta baixa que presenten una alternança de cromatisme a les dovelles. Son també interessants els balcons de la segona i tercera planta, rectangulars, amb bara-

nes de ferro, decoració geomètrica a la peanya i mènsules igualment decorades. A la quarta planta, hi ha dos balcons que tenen forma corba. Els portals d'aquests tres pisos també tenen la part superior corba.

Es tracta d'un edifici original que té com elements més destacats la planta baixa i els balcons.

Arxiu Municipal d'Inca.

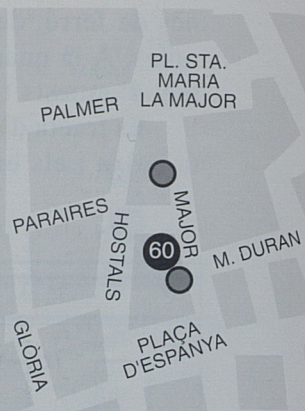

60. ANTIC HOTEL CENTRAL

Carrer d'Antoni Rubí (Cantonada carrer Major).

1924. Projecte de reforma de la façana.

Promotor: Gabriel Guasp Alzamora.

Edifici de quatre plantes que ha estat rehabilitat abandonant l'ús hotel·ler.

És totalment simètric i, si exceptuam les motlures dels balcons, amb una absència total de decoració. Els baixos de la planta estan folrats de pedra viva. Destaca la porta principal d'entrada que es tanca amb una reixa de ferro forjat. Els rètols dels establiments comercials que l'ocupen són poc adequats. En el primer pis un balcó recte de barrots ocupa quasi la totalitat de cada una de les dues façanes, la del carrer d'Antoni Rubí i la del carrer Major. A la tercera i quarta planta els balcons, també de barrots, tenen forma corba i estan adornats amb motlures. N'hi ha dos a cada un d'aquests pisos del carrer Major i quatre al carrer d'Antoni Rubí. L'edifici acaba en una cornisa llisa decorada amb línies rectes.

Edificis pròxims d'interès:

Casa (Carrer Major, 23).

Casa de tres plantes. La façana fou projectada l'any 1917. En fou promotor Pere Coli Llobera i dirigí les obres el mestre Miquel Martorell.

Hi destaquen els frontons sobre les finestres de les dues plantes superiors amb les claus decorades amb motius vegetals d'influència modernista.

Antiga botiga de teixits de Ca S'Hereu (Carrer Major, 29).

Edifici projectat l'any 1936 per l'arquitecte Josep d'Oleza Frates, seguint l'estil racionalista. En fou promotor Bartomeu Cabrer Figuerola.

L'immoble compta amb una façana al carrer Major i l'altra al carrer dels Hostals. La del carrer Major té quatre plantes. A la segona i tercera planta hi ha tribunes molt simples i finestres apaïsades, a la part esquerra. A la dreta, balcons amb baranes tubulars. A la darrera planta no hi sobresurt cap element, exceptuant les finestres.

La façana del carrer dels Hostals té només tres plantes i presenta un esquema molt similar a la del carrer Major, ressaltant la planta baixa que soluciona molt hàbilment el desnivell entre els dos carrers.

La senzillesa d'aquest edifici mostra la funcionalitat de l'arquitectura racionalista.

Foto: B. Ramon.

Arxiu Municipal d'Inca.

VOCABULARI

absis: Construcció generalment de forma semicircular o poligonal i coberta de volta, situada a la part posterior d'una església, i en l'interior de la qual hi ha l'altar major i el presbiteri.

adovellat, -ada: Construït amb dovelles.

aiguavés: Part compresa entre dues parets mestres d'una casa, paral·lela a la façana i que correspon a un dels vessants de la coberta.

allindat, -ada: Obertura, portal o finestra, assegurada per una llinda.

ampit: Part baixa de les finestres, on poden recolzar-se per guaitar.

antefixa: Element decoratiu fet amb terra cuita i amb la forma d'una palmeta que coronava la cornisa del temple clàssic per tapar-ne l'extrem i dissimular-ne les teules.

arc: Construcció en forma de corba que serveix per cobrir un espai entre dos murs o entre dos pilars.

arc apuntat: Arc format per dos arcs amb una circumferència del mateix radi i amb diferents centres que es tallen al vèrtex formant un angle curvilini.

arc carpanell: Arc format per tres, cinc o més segments d'arc de circumferència, els quals sumen 180°. L'arc

carpanell, anomenat també d'*ansa de paner* o de *nansa de cistell*, és molt semblant a l'el·líptic i és més fàcil de construir que aquest.

arc conopial: Arc format per quatre quarts de circumferència, còncaus a l'arrancament i convexos a la part superior, tots ells iguals a la quarta part de la llum de l'obertura, formant dos talons que s'uneixen en el centre de la clau fent-hi una esmotxadura.

arc pla: Arc a nivell o llinda.

arc d'ansa de paner: Igual que arc carpanell.

arc de ferradura: Arc de circumferència de més de 180° amb el centre situat per damunt la línia d'arrencada, característic de l'arquitectura àrab.

arc faixó: Arc que sobresurt de l'intradós d'una volta.

arc de mig punt: Arc format exactament per un semicercle, amb el centre a la línia d'arrencada. També es diu arc rodó.

arc rebaixat: Arc, la fletxa del qual no arriba a esser la meitat de la seva llum.

arc ogival: Arc apuntat.

arc toral: Cadascun dels quatre arcs sobre els quals descansa una cúpula o volta de creueria.

art nouveau: Nom que es dóna al Modernisme a França i a Bèlgica.

àtic: Part més elevada d'un retaule.

balustrada: Barana de poca alçada que descansa sobre una sèrie de columnes o balustres.

balustre: Columneta tornejada, feta de terra cuita o pedra, que forma les baranes d'un balcó, terrat, escala, etc.

barana: Defensa que es col·loca a les escales, balcons, terrats i altres llocs alts o perillosos per a preservar de caure.

barroc: Estil arquitectònic que es desenvolupa entre els segles XVII-XVIII, de gran riquesa decorativa.

brancal: Cadascun dels dos costats d'un portal o d'una finestra sobre els quals descansa la llinda.

cadena: Espècie de pilastra feta de peces de pedra quadrajades i posades una damunt l'altra, alternant una de llarga i una de curta, de manera que formin una lligada, que serveix per a reforçar les parets.

cadena d'angle: La que està col·locada en l'angle d'una construcció, especialment quan serveix per a lligar una paret amb una altra que l'invest perpendicularment.

canya: Tronc o fust de la columna; part compresa entre la base i el capitell.

capitell: Part decorativa superior de la columna, el pilar o la pilastra que

serveix per a fer més suau el pas entre el suport vertical i els elements de càrrega.

capitell corinti: Capitell de l'antiguitat grega decorat amb fulles d'acant.

capitell jònic: Capitell que es caracteritza per una decoració formant volutes.

capitell toscà: Capitell senzill d'origen romà format a base de motlures.

carassa: Escultura en forma de cara humana o d'animal que es posa com a ornament a certs portals o finestres.

cariàtide: Estàtua de dona que sustenta un entaulament o cornisa.

celler: Edifici o lloc on s'elabora i guarda el vi.

classicisme: Tendència artística basada en les normes de proporció, simetria etc., pròpies de l'arquitectura clàssica.

clastra: Pati situat a la part anterior o central d'una casa de possessió o de pagès, envoltat de les habitacions i altres dependències de la casa.

clau: Dovella central d'un arc, generalment la més elevada que serveix per mantenir en equilibri les altres.

claustre: Recinte, normalment quadrat, voltat de murs amb galeries cobertes i obertes vers el pati, que serveix de centre i comunicació a les principals dependències d'un monestir o convent.

columna: Suport vertical, generalment de forma cilíndrica i de secció circular, format per una base, un fust i un capitell.

columna salomònica: Columna pròpia de l'estil barroc que té un fust de secció circular i entorcillat, sovint decorada amb pàmpols.

conopial: Arc conopial. Acabament conopial: Esmotxadura que es troba en el centre de la llinda similar a la de la clau de l'arc conopial.

contrafort: Pilar adossat a un mur que serveix per projectar a terra les pressions obliqües de la volta i reforçar el suport de l'edifici.

cor: Part o lloc d'una església en el qual estan els cantors.

cornisa: Element arquitectònic sortint, normalment horitzontal i motllurat, constituït per una peça volada i sostinguda eventualment per mènsules, que serveix per decorar.

cos: Divisions horitzontals d'un retau-
le situades entre la predel·la i l'àtic.

creuer: Nau transversal d'una església, que forma una creu amb la nau principal i que generalment sol esser de la mateixa altura. Lloc on s'entrecreuen i espai que resulta en la intersecció de les dites naus transversal i principal.

cúpula: Coberta de volta creada idealment pel moviment de rotació d'un arc, que s'eleva en la intersecció de

la nau central amb la transversal, o sobre un edifici de planta central.

dentell: Faixa ressortida, de perfil rectangular, que forma part de les cornises clàssiques i sobre la qual van tallats els dentellons.

dentelló: Adorns en forma de petits paral·lelepípedes, d'una alçada igual al doble de la seva amplària i col·locats en filera deixant entre ells un buit igual a la meitat de l'amplària, els quals componen el dentallat que ornamenta certes cornises clàssiques.

denticulat, -ada: Cornissa o element constructiu amb denticles o dentellons.

dovella: Peça de l'arc tallada en sis cares en forma de cuny, amb el conjunt de les quals s'aconsegueix que les càrregues verticals de l'arc esdevinguin inclinades, i es desviïn cap als pilars o les parets.

eclecticisme: Varietat arquitectònica caracteritzada per l'adopció de formes pertanyents a diferents estils arquitectònics, pròpia de l'arquitectura del segle XIX.

embigada: Conjunt de les bigues que formen un sostre o sostenen la coberta d'un edifici o d'una habitació.

emmerletat, -ada: Guarnit de merlets.

encoixinat, -ada: Obra feta de mitjans encoixinats, o sigui, picats amb la cara bona que sobresurt de les jun-

tes profunditzades i formant una espècie de coixí.

entaulament: Part superior d'un ordre d'arquitectura clàssica. És l'element sostingut.

espadanya: Campanar que no forma torre, sinó que té una sola paret en la qual estan oberts l'arc o arcs on van suspeses les campanes.

façana: Cara exterior de la paret d'un edifici.

faixa: Motllura ampla que emmarca finestres i portals com a ornament d'una façana.

finestra apaïxada: Finestra rectangular, més ampla que alta.

finestra coronella: Finestra composta de dos o tres arquets que descansen sobre columnes altes i primes.

finestra geminada: Nom que es dona al conjunt de dues finestres iguals, unides per una pilastra o columna comuna a les dues obertures.

floró: Element decoratiu pintat o esculpit que, de forma més o menys estilitzada, imita una flor.

fornícula: Nínxol. Buit deixat en una paret per col·locar-hi una estàtua, un gerro, etc.

fris: Faixa decorativa amb figures, fullatges o altres motius, amb què s'ornamenta el parament d'un mur, un pilar, la llinda d'una porta, etc.

frontis: Façana d'un edifici.

frontó: Element decoratiu i protector de forma triangular que es col·loca sobre portals i finestres.

fust: Tronc de la columna; part compresa entre la base i el capitell.

G.A.T.C.P.A.C.: Grup d'Artistes i Tècnics Catalans per al progrés de l'Arquitectura Contemporània.

garlanda: Element decoratiu en forma de trena penjant composta de fullatge, flors i fruites, utilitzat per a decorar frisos, plafons, etc.

gelosia: Enreixat fet de pedra perforada.

gòtic: Estil arquitectònic desenvolupat entre els segles XII i XVI.

grotesco: Element decoratiu estilitzat que imita essers fantàstics, humans, vegetals i animals, situats en una superposició.

historicisme: Estil d'arquitectura que evoca el passat. Neix en el segle XIX i suposa una tornada als estils històrics.

iconografia: Ciència que estudia la representació d'imatges.

imposta: Faixa horitzontal, passada a l'altura de cada pis, en la façana d'un edifici.

llaceries: Ornament arquitectònic compost de motius geomètrics o flo-

rals enllaçats entre ells que es repeteixen amb la continuïtat d'un fris.

llanterna: Claraboia circular situada en la part superior d'una coberta per augmentar l'elegància, la llum i, a vegades, ventilar l'interior.

llinda: Element de fusta o de pedra d'una sola peça que clou horitzontalment la part superior d'un portal o finestra, descansant pels seus extrems sobre els brancals. Conjunt de pedres picades en forma de dovella que clouen una obertura formant arc pla.

lluneta: Petita volta en forma de mitja lluna definida per un arc vertical i la intersecció amb una volta de canó, en fer en aquesta una obertura per donar-li claror.

manierisme: Estil arquitectònic occidental en què es mesclen elements renaixentistes i barrocs. Té lloc a Europa de 1520 a 1600.

mènsula: Permòdol que sobresurt d'un pla vertical, utilitzat per a sostenir parts sortints com ara les cornises, els balcons, les escultures, etc., o com a ornament.

merlet: Cadascun dels petits pilars fets de pedra picada i de secció quadrangular que per a defensa es construïen al cim de les antigues fortaleeses, deixant entre un i l'altre un espai per poder tirar contra l'enemic.

modernisme: Estil arquitectònic desenvolupat entre els segles XIX i

XX, caracteritzat pel predomini de la corba sobre la recta i per la riquesa i el detallisme en la decoració.

morter: Pastat fet de calç i arena amb aigua o de ciment amb arena, que s'empra per a lligar pedres.

motllura: Element decoratiu sortint o entrant, estret, recte i sovint de perfil uniforme.

nau: Cadascun dels espais longitudinals en què es divideix interiorment una església.

neoàrab: Estil historicista que suposa una tornada de l'estètica àrab.

neoclassicisme: Estil de la fi del segle XVIII i XIX que pretén una recuperació purista de l'arquitectura clàssica.

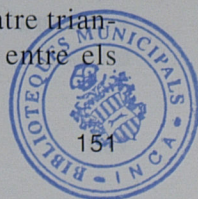
neogòtic: Estil historicista inspirat en el gòtic.

parament: Conjunt de cares exteriors d'un mur o d'un edifici.

peanya: Element horitzontal i en voladís de la façana d'un edifici, que forma un balcó o hi va muntat a damunt un mirador, una tribuna, etc.

permòdol: Pedra o peça de fusta que sobresurt d'una paret en la qual és fixada i que sosté, sobre el seu pla horitzontal, el cap d'una biga, d'un prestatge, etc.

petxina: Cadascun dels quatre triangles curvilinis que, situats entre els

arcs torals, sostenen directament l'anell de la cúpula permetent la transició de la planta quadrada a la circular.

pilar: Suport vertical massís i aïllat, de forma rodona, poligonal o quadrada, sobre el qual descansa una càrrega.

pilastra: Pilar quadrat o rectangular amb funció sustentadora i decorativa, adossat a un mur o una paret.

pinacle: Element arquitectònic terminal, generalment acabat en punta.

pintura flamenca: Pintura de Flandes. Els primitius flamencs (segle XV) donen molta d'importància al paisatge.

planta de creu grega: Planta on es creuen la nau longitudinal i la del creuer, ambdues de la mateixa llargada.

planta: Nom que es dóna a cada una de les divisions horitzontals de què consta un edifici.

portal rodó: Portal de mig punt.

porxo: Golfa, darrer pis d'una casa, sota la teulada, destinat a habitacions secundàries.

predel·la: Part de baix d'un retaule. És la base damunt la qual seu tota l'obra.

racionalisme: Tendència arquitectònica pròpia del segle XX, apa-

reguda cap al 1918, caracteritzada per les formes elementals, les estructures vistes, els edificis sobre pilotis, les finestres horitzontals, les terrasses jardí, etc.

regionalisme: Estil de la primera meitat del segle XX que cerca solucions estètiques en l'arquitectura historicista de la pròpia regió.

renaixement: Estil del segle XVI caracteritzat pel protagonisme de l'home, l'equilibri i la serenitat, per la reconquesta de la forma i de la volumetria clàssiques, per la recerca de la perspectiva, de la proporció perfecta i de l'horitzontalitat per sobre de la verticalitat.

retaule: Perllongació de la taula, partint de darrera i aixecant-se per poder-lo contemplar millor. Es posava darrera la taula de l'altar i arrodonia l'ornamentació de l'església.

rosassa: Gran finestral calat, circular i vidriat, que es troba generalment a la façana de les esglésies gòtiques.

sezession: Nom del Modernisme austriac, caracteritzat per la sobrietat i l'ornamentació geomètrica.

sobrellinda: Ornamentació amb la qual es cobreix la llinda d'una finestra o d'un portal.

taula: Pintura damunt fusta.

testera: Part triangular superior de la façana en la qual descansen els dos vessants de la teulada.

timpà: Espai que es troba limitat per les línies d'un frontó.

tram: Espai arquitectònic comprès entre dos suports.

trencaaigües: Ressortit fet de pedra en forma de motllura que es col·loca damunt la llinda o arquivolta de certs portals i finestres per protegir-los de l'aigua de pluja que s'escorre pel parament de la façana.

tribuna: Mirador; espai cobert i tancat amb vidres construït sobre la peanya d'un balcó.

tríptic: Retaule format per tres taules, una central i dues laterals.

volada: Part d'un edifici que ressurt del parament de la paret de façana, com un balcó, una cornisa, etc.

voladís, -issa: Part d'un edifici que fa volada.

volta: Coberta corba d'un edifici, generada normalment per la projecció de l'arc i conformada amb elements

que es recolzen mútuament i exerceixen una pressió exterior suportada per parets, pilars, contraforts, etc.

volta d'ansa de paner: La de canó seguit que té el seu intradós en forma d'arc carpanell.

volta d'aresta: Volta composta, formada per dues voltes de canó que, en seccionar-se una amb l'altra, formen quatre arestes sortides.

volta de canó: Volta generada pel moviment longitudinal d'un arc de mig punt sobre murs paral·lels.

volta de creueria: Volta d'aresta, pròpia del gòtic, formada per l'encreuament d'arcs diagonals i nervis.

volta rebaixada: Volta fletxa de la qual és menor que la meitat de la seva llum.

voluta: Element decoratiu que imita una espiral.

xamfrà: Cantonada.

BIBLIOGRAFIA

- ARAN MARTÍNEZ, Josep i altres: *Diccionari d'arquitectura*. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 1990.
- ARXIU MUNICIPAL D'INCA: "Expedients d'obres particulars 1901-1955".
- ARXIU MUNICIPAL D'INCA: "Expedients d'edificis públics i municipals".
- BARBERI, Josep: *Apéndice histórico de la Villa de Inca*. Imprenta de Melchor Guasp. Mallorca. 1807.
- BOVER PUJOL, Jaume i ROSSELLÓ VAQUER, Ramon: *Sant Bartomeu d'Inca. Monestir de les Monges Jerònimes. Notes històriques*. Inca. 1980.
- CANTARELLAS CAMPS, Catalina: *La arquitectura mallorquina. desde la Ilustración a la Restauración*. Institut d'Estudis Baleàrics. Palma. 1981.
- CARBONERO, Maria Antònia: "El Qanat de la Font Vella d'Inca". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. 1989.
- COLI, Joan: "Noticias retrospectivas: Sa Font Veya". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. Juliol. 1975.
- COLI, Joan: "El primitiu pla de la nostra torre parroquial". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. 1981.
- CORTÈS FORTEZA, Santiago: "El Call d'Inca". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. 1991.
- ESCANELLAS BONAFÈ, Margalida: "L'arquitectura religiosa a Inca". Programa de festes Dijous Bo. 1987.
- ESCANELLAS BONAFÈ, Margalida: *Arquitectura religiosa a Inca i als seus voltants*. Ajuntament d'Inca. 1991.
- FIOL I TORNILA, Pere: Sor Clara Andreu. Biografia. Ingrama S. A. Inca. 1993.
- FULLANA i LLOMPART, Miquel: *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció*. Editorial Moll. Palma. 1988.
- GINER i ROURICH, Matilde: *Vocabulari dels oficis d'art*. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 1988.
- Gran Enciclopèdia de Mallorca*. Promomallorca Ediciones S.A.
- JUAN TOUS, Jerónimo: "La pintura mallorquina (siglos XVI al XVIII)". *A Historia de Mallorca*, coordinada por J. Mascaró Pasarius. Tomo IX. Palma. 1978.
- LLABRÉS, P., LLOMPART, G., PALOU, J.M^a: *Santa Maria a Inca. L'art marià inquer*. XXV Aniversari de la Coronació Pontifícia de Santa Maria la Major. Inca. 1992.

- LLABRÉS MARTORELL, Pere Joan: "Quatre obres del tresor pictòric d'Inca restaurades". Programa de Festes de Sant Abdon i Sant Senén. Inca. Juliol. 1991.
- LLABRÉS MARTORELL, Pere Joan: *Sant Domingo d'Inca*. Edició commemorativa del XXVè aniversari de la parròquia. Inca. 1987.
- LLABRÉS I MARTORELL, Pere Joan: "El retaule de Sant Pere Apòstol". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. Inca. 1990.
- LLABRÉS MARTORELL, Pere Joan: "Per una valoració del patrimoni artístic d'Inca". Programa de Festes del Dijous Bo. Inca. Novembre. 1990.
- LLADÓ FERRAGUT, Jaime: *Catálogo de la sección histórica del Archivo Municipal de la ciudad de Inca*. Imprenta de los Sagrados Corazones. Palma. 1951.
- LLOMPART, G., PALOU, J.M^a, PARDO, J.M^a: *Els López dins la pintura del segle XVI a Mallorca*. Caixa de Balears, Sa Nostra. Palma. 1988.
- LLOMPART, Gabriel: *La pintura medieval mallorquina* (4 volums). Palma. 1977-1980.
- LLOMPART, Gabriel: *La Pintura gòtica a Mallorca*. Edicions Polígrafa S.A. 1987.
- LLULL MARTÍ, Antoni: *Vocabularis temàtics per a correcció de barbarismes i enriquiment del lèxic personal*. Col·lecció Tià de sa Real. Manacor. 1979.
- MAICAS, Lluís: "Sa Pota del Rei". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. 1979.
- PALOU, Joana M^a i PARDO, José M^a: *Sobre una taula de Joan de Joanés a Mallorca i la pintura del segle XVI*. Quaderns de Ca la Gran Cristiana. Palma. 1984.
- PALOU, Joana M^a: *Notas sobre la arquitectura religiosa de la colonización catalana en Mallorca (s. XIII i XIV)*. Trabajos del Museo de Mallorca n° 24. Palma.
- PERELLÓ FERRER, Antònia M^a: *Esglésies dels segles XVII i XVIII a Ciutat de Mallorca*. Ed. Moll. Palma. 1985.
- PIERAS SALOM, Gabriel: *Primera Rotulació dels carrers d'Inca*. Apunts històrics. Consell Insular de Mallorca. Inca. 1990.
- PIERAS SALOM, Gabriel: "Notícies històriques sobre la Font Vella". Programa de Festes Dijous Bo. 1992.
- PIERAS SALOM, Gabriel: "Reforma de la Sala a 1890". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. 1987.
- PIERAS SALOM, Gabriel: "Alguns cellers d'ahir i d'avui". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. 1975.
- PIERAS SALOM, Gabriel: *Breu història d'Inca*. Ajuntament d'Inca. 1986.

PIERAS SALOM, Gabriel: *Notes d'Inca, coses nostres*. Aproximació a un Costumari Inquer. Inca. 1988.

RAYÓ BENNÀSSAR, Pere: "Influències modernistes a l'arquitectura d'Inca". Programa de festes Dijous Bo. Inca. Novembre. 1987.

RAYÓ BENNÀSSAR, Pere: "La pintura gòtica a Inca: Joan Daurer i Pere Terrenchs". Programa de festes Sant Abdon i Sant Senén. Juliol. 1980.

SEBASTIÁN LÓPEZ, Santiago i ALONSO FERNÁNDEZ, Antonio: *Arquitectura mallorquina moderna i contemporánea*. Gràfiques Miramar. Palma. 1973.

SEGUÍ AZNAR, Miguel: *Arquitectura contemporánea en Mallorca (1900-1947)*. Universitat de les Illes Balears - Col·legi d'Arquitectes de les Balears. Palma. 1990.

NF.8662

Ajuntament d'Inca